STRIPSCHRIFT

VERSCHIJNT
MAANDELIJKS
NUMMER 86
FEBRUARI 1976
PRIJS f 2,95

Eddy Paape

5 jaar SDCN

De fluit met 6 smurfen

Index

STRIPSCHRIFT

februari 1976 nummer 86

uitgegeven door Thespa Uitgeverij, Koninginneweg 164, Amsterdam, tel. 020-79 13 19 voor **Het Stripschap.**
Nederlands Centrum voor belangstellenden in strips, goedgekeurd bij KB 30 september 1968.
Doel: de waardering bevorderen voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.

Abonnementen op Stripschrift die in de loop van het abonnementsjaar worden opgegeven, kunnen slechts voor een gehele jaargang worden afgesloten.

Opgave via giro 20 99 48 t.n.v. Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam.

Stripschrift is verkrijgbaar:
via een abonnement (jan t/m dec.) à **f 28,50**
giro 20 99 48 t.n.v. Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam; of via een lidmaatschap/abonnement van het Stripschap à f 35,—; giro no. 15 13 000 t.n.v. de penningmeester van het Stripschap te Amsterdam; in de losse verkoop à f 2,95.
Houders van een CJP-paspoort kunnen zich bij hun CJP-buro opgeven en betalen de gereduceerde abonnementsprijs van **f 25,50** voor een kalenderjaar.
Lopende (bestaande) abonnementen kunnen niet omgezet worden!

Redactie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Rob van Eijck, Wim van Helden, Martin Wassington.
Redactieadres: Postbus 9494, Amsterdam.
Nieuwsredactie: Kees de Bree, Martin Wassington, postbus 9494, Amsterdam. 020/17 13 32 – 18 34 88.
Vaste medewerkers: Domien ten Berge, Har Brok, Reinolt Duerings, Evert Geradts, Nico Noordermeer, Guus Ong.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

1. ASTERIX (1)
Het Geschenk van Caesar
UDERZO-GOSCINNY
Uitg.Amsterdam Boek

2. SUSKE EN WISKE (2)
De mollige Meivis
VANDERSTEENSTUDIO'S
Standaard Uitgeverij

3. ROBBEDOES EN KWABBERNOOT (5)
Cider voor de Sterren
FOURNIER
Uitgeverij Dupuis

een avontuur van Asterix de Galliër

Asterix
en het geschenk van Caesar

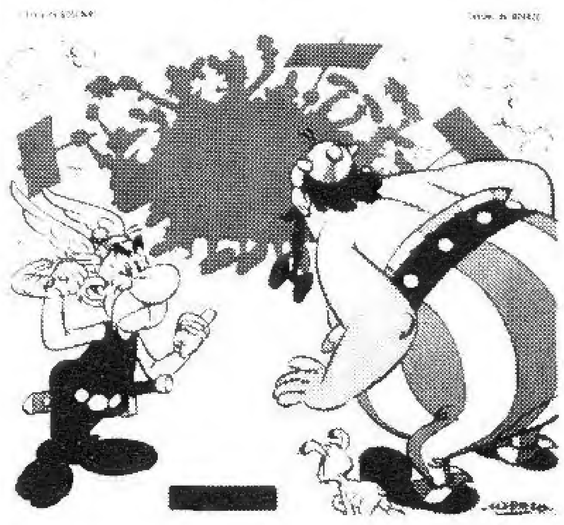

4. BLUEBERRY (7)
Chihuahua Pearl
GIRAUD-CHARLIER
Uitgeverij Semic Press

5. BRUNO BRAZIL
Kaaimannen in het Rijstveld
VANCE-ALBERT
Uitgeverij Helmond

6. RODERIK
Amathea
VANCE-MEYS
Uitgeverij Impressum

7. TOM POESWEEKBLAD
Een selectie (uit)
DE BREE
Uitgeverij Skarabee

8. LEFRANC (6)
Giftige Sneeuw
MARTIN
Uitgeverij Casterman

STRIP TOP TIEN

Striptoptien	2
Professor Pi	2
Eddy Paape	3
Bibliografie Eddy Paape	8
5 jaar SDCN	9
Encyclopedie	11
Index	13
Stripschriftenquête	19
Ruiladvertenties	20
Bestuursmededelingen	21
De fluit met zes smurfen	22
Dick Bos	23
Postriptum	27
Fanzines & Magazines	27
Boekbesprekingen	28
Nieuws	30

9. BERNARD PRINCE
Guerilla voor een Spook
HERMANN-GREG
Uitgeverij Helmond

10. DE BLAUWBLOEZEN (10)
De blauwe Groentjes
LAMBIL-CAUVIN
Uitgeverij Dupuis

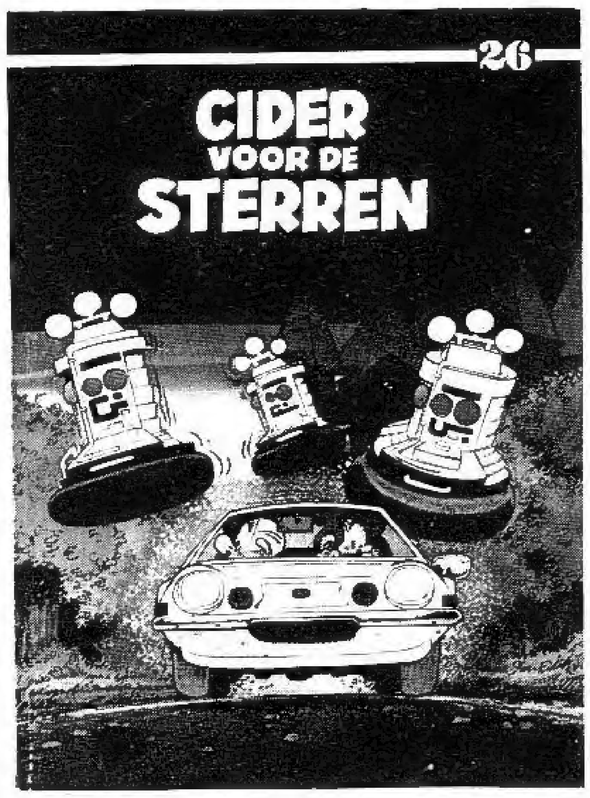

Opvallend was deze keer de 'come-back' van Bruno Brazil - 'Kaaimannen in het Rijstveld' en de nieuwe stijging van Blueberry - 'Chihuahua Pearl'.
In 1975 behaalden de Suske (Rikki) en Wiske-uitgaven van Standaard Uitgeverij de meeste noteringen op de toptienlijst. (totaal 11, w.o. 4 eerste plaatsen). Ze werden gevolgd door resp. Lefranc, Tom Poes, Lucky Luke, Asterix en Guust. Het tussen haakjes vermelde getal geeft het plaatscijfer op de vorige Toptienlijst aan.
Gegevens voor deze Toptien werden verstrekt door: Athenaeum Nieuwscentrum, De Blauwe Lotus, Drukwerk, Henkus en 10, de Jacobijn, Lambiek, De Leeswinkel, Nero, Old Comic House, Panda, Plaatjes-Boekjes, Richard, Sjors, Wammes, Wammes Waggel en Wout.
MWMGW

professor pi

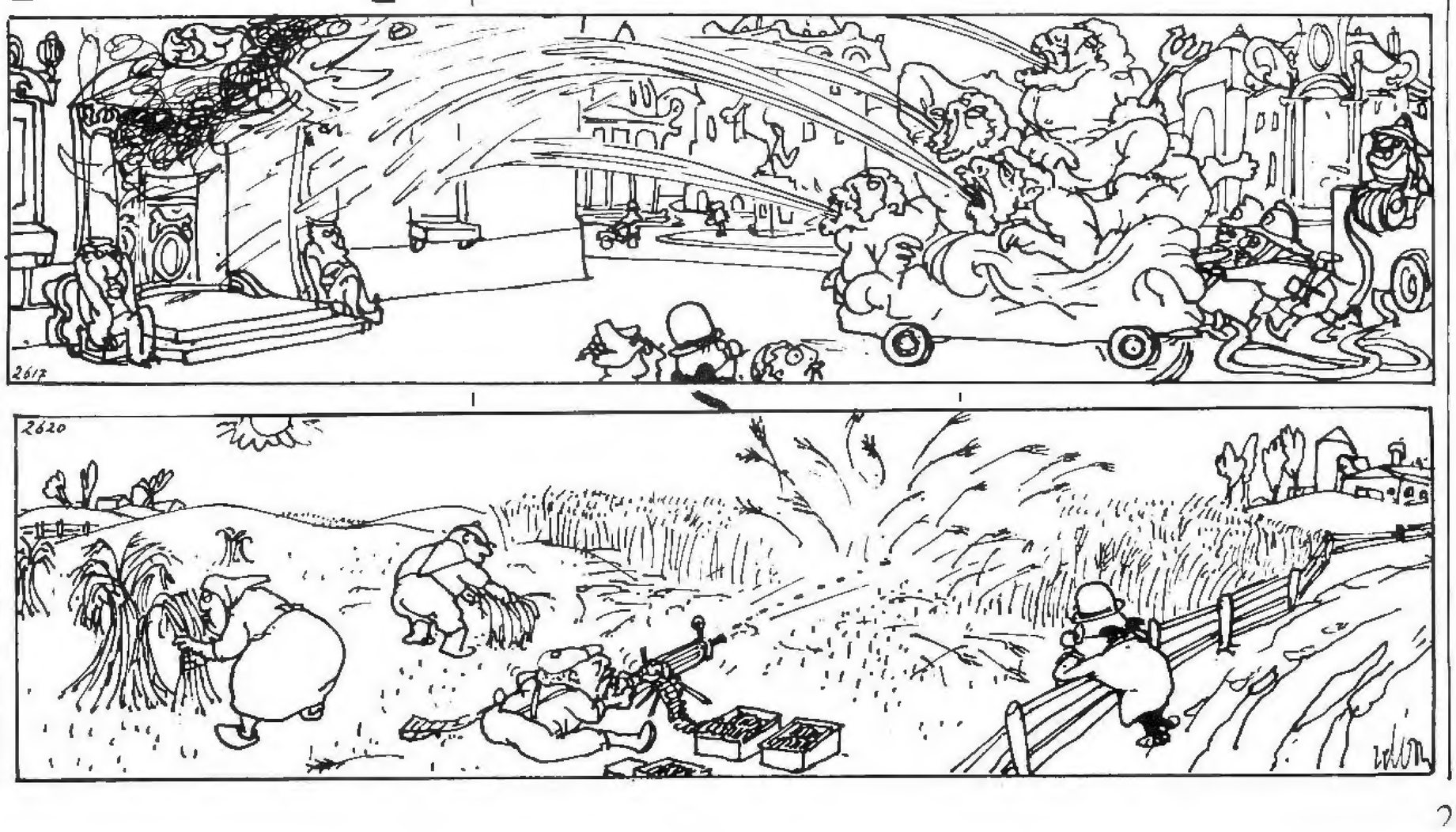

EDDY PAAPE
EEN TEKENAAR VAN TEEVEE SERIES

Wim van Helden en Rob van Eijck

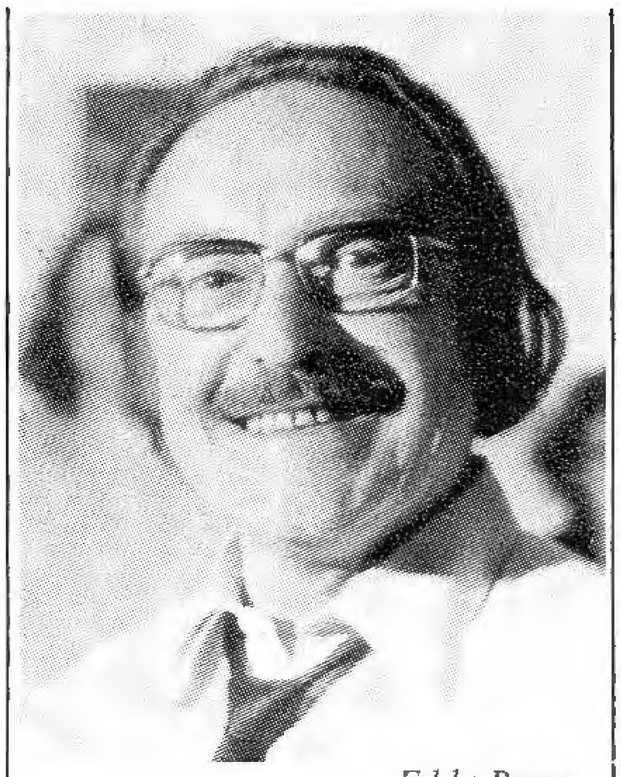

Eddy Paape.

Eddy Paape is nu al zo'n dikke dertig jaar bezig met het min of meer succesvol tekenen van stripverhalen. Zijn grootste succes tot nu toe is Luc Orient (Kuifje, daarna ook in PEP/EPPO), een strip die zich in een behoorlijke populariteit mag verheugen. Ondanks dat heeft van de stripvakbladen alleen Schtroumpf enige aandacht aan Paape besteed, in de ruimte die men over had in een aan Greg gewijd dubbelnummer (Schtroumpf nr.17/18, 1972). Nu is Paape inderdaad geen virtuoos tekenaar, maar zijn stijl is zodanig herkenbaar, zijn oeuvre zo groot en de populariteit van tenminste één van zijn figuren dusdanig dat hij wel wat meer aandacht verdient.

Eddy Paape, ooit begonnen als kunstschilder, is een van de tekenaars die deel uitmaakten van de grote golf van striptalent die zich vlak na de tweede wereldoorlog bezighield met het opbouwen van de twee grote jeugdbladen Robbedoes en Kuifje. Hij stamt uit de legendarische tekenfilmstudio waar ook Franquin, Morris en Peyo werkten en het was dan ook te verwachten dat hij met hen bij Robbedoes terecht zou komen.

Dat gebeurde dan ook, en wel in 1945. Hij kwam meteen in het klasje van meester Jijé, die hij hielp bij het maken van Emmanuel en Jan Kordaat.

Ook hielp hij Hubinon, die nogal moeite had met het inktwerk: Paape inktte enkele verhalen van Buck Danny, en alle Surcoufs en Stanley's. Als Jijé naar Amerika uitwijkt neemt Paape het tekenwerk van Kordaat een tijdlang over, op scenario's van Doisy, Delporte en Charlier en ook - een heel enkele keer - van hemzelf. Terwijl hij voor Robbedoes van alles en nog wat tekent (Ome Wim, De Bonte Wereld en de spelletjesrubriek van Gaai en Mowgli), begint geleidelijk aan zijn eigen stijl zich te vormen, het duidelijkst in de latere verhalen van Flip Flink. Hierdoor ontstonden - naar Paape zelf zegt[1] - conflicten met de Robbedoesredactie, die liever zag dat hij de stijl van Jijé bleef volgen. Hij raakte geïrriteerd en uiteindelijk besloot hij door wrevel gedreven zijn werk bij Robbedoes te stoppen. Kort daarop vroeg Greg hem bij Kuifje te komen. Hij gaat daar Luc Orient tekenen, hiermee de science-fiction draad uit zijn laatste Jan Kordaats weer opvattend. Bij Kuifje voelde Paape zich zeer op z'n gemak: hij wordt volledig vrijgelaten en kan doen wat hij wil[1].

Luc Orient is zijn chef d'oeuvre tot nu toe. De strip heeft zo'n succes dat hij in diverse Europese landen gepubliceerd wordt. Vanuit Italië leverde hem dat aanvragen voor nieuw, vergelijkbaar stripwerk op. Dit werd Tommy Banco, kort daarop gevolgd door de historische strip Yorik; beide series zijn daarna ook in Kuifje verschenen.

DE STRIPS

Jan Kordaat was bij Jijé in de oorlogsjaren 'n soort padvindersleider die met kleine jongetjes op stap ging met soms verreikende gevolgen (Afrika, poolgebied). Later wordt Kordaat meer 'n avonturierstype. Op deze manier neemt Paape Kordaat over; de welp Jefke incluis. Het verhaal 'Het Geheim van de Donkerburcht' - het eerste op scenario van Charlier - is een definitieve breuk met het verleden: Kordaat, de padvindersleider/avonturier uit de oudere verhalen van Jijé en Paape, is nu 'n soort harde private-eye geworden. Jefke is van het toneel verdwenen en Kordaat krijgt 'n meer Charlier-achtige bijfiguur: de dikke stotteraar Gerrit die voor de komisch bedoelde noten moet zorgen. De laatste twee door Paape getekende Kordaat

Dirk Sterk temidden van grote verwarring.

FÉLICITATIONS, LEFORT!... VOUS AVEZ TOUT DEVINÉ!... BORIS ET MOI N'AVIONS PU VOLER LE TRÉSOR EN ÉGYPTE, À CAUSE DE VOTRE SURVEILLANCE PENDANT LA TRAVERSÉE, IL ÉTAIT ENFERMÉ DANS LE COFFRE-FORT DU BORD!... ALORS, NOUS AVONS IMAGINÉ CETTE COMÉDIE!... VOUS ÊTES TRÈS FORT!
MON DIEU!... JE... JE RÊVE!... SOLTNY... EST-CE POSSIBLE?
AU NOM DE LA LOI, JE VOUS ARRÊTE! CASIMIR, LES MENOTTES!
OUI CHEF!

Jorik in moeilijkheden.

Jan Kordaat bij de Vat Fenk Ling.

Jan Kordaat en Jefke in "De gestolen Rubens".

De smile van Jan Kordaat.

verhalen ('De Super Gamma Straal' en 'Prof. Stagmus', beide op scenario van Charlier) gaan helemaal de science fiction kant op. Bovendien krijgt het oostblok er 'n bij de koude oorlog passende douw in.
In 1951 tekende Paape de allereerste verhalen van Oom Wim. Deze Oom Wim is 'n pijprokende Encyclopedia Brittannica die meent zijn truttige neefjes middels opvoedkundig bedoelde heldenverering tot godvruchtige vaderlanders te moeten opvoeden. En wij - de lezers - waren trouwens even truttige neefjes die gulzig deze moraalverhalen vraten; verhalen die zo helemaal pasten in de wereld van de vijftiger jaren: knus, beschermend en met rotsvaste zekerheden. (Jeugdbladen als Robbedoes en Kuifje namen je bij de hand en zeiden: dit is goed voor je en zo hoort het. Je werd opgevoed en gevormd. Dat is nu heel anders; Robbedoes en Kuifje zijn hun opvoedende tendenzen voor een groot deel kwijt en het duidelijkst is deze ontwikkeling te zien aan de Eppo, die slechts 'n verzameling strips is: alsjeblieft, zie maar wat je ermee doet). Deze wereld werd, tot 1966 toe, mede vormgegeven door Paape, wat Oom Wim betreft op scenario's van Octave Joly. Dankuwel, dus, mijnheer Paape, voor uw bijdrage aan onze opvoeding tot plichtsgetrouwe staatsburgers.
In 1956 tekende Paape de avonturen van detective Dirk Sterk (een kruising op middelbare leeftijd van Jan Kordaat en Flip Flink) voor Sprint.
In 1958 volgt de biografie van Churchill. Het is 'n verhaal in de stijl van Oom Wim: het leven van *de held* wordt naar voren gebracht, gelardeerd met allerhande grappige anekdotes

De jonge luitenant Winston Churchill.

VIER WEKEN LATER OP EEN OCHTEND
ERGENS IN DE WERELD IS ZEKER OORLOG UITGE-BROKEN...
HEREN MAAK U KLAAR OM SLAG TE LEVEREN HET WORDT MISSCHIEN WEL DE GEVECHTSSTE UIT UW LOOPBAAN
ZIJN ER STAMMEN OPGEERIG GEWORDEN
EDDY PAAPE
ALS beginnend journalist bij een derderangs provinciebladje droomt Flip Flink van niets dan grote reportages en bevogen avonturen. Na heel wat wederwaardigheden heeft hij kans gezien Meneer Wittebol, de almachtige directeur van « Tempo », een der grootste kranten van de wereld, er toe over te halen hem een kansje te gunnen. Maar eer Flip reporter aan zijn blad mag worden, eist de heer Wittebol, dat Flip bewijzen van geschiktheid levert. In de eerste plaats moet hij een handige billkeem blijken te zijn, die zich overal doorheen slaat. Dat kenmerkt immers de rasjournalist. Flip moet, in vier maanden tijd, een lucht om de wereld maken zonder een cent op zak. Een reporter van « Tempo » zal hem stilletjes volgen om een oogje in het zeil te houden. Onze held heeft geestdriftig dit gevaarlijke voorstel aangenomen.
EN WE VINDEN HEM TERUG IN HET VERVOLG OP HET EERSTE VERHAAL.
KOERS NAAR HET OOSTEN
SCENARIO: J.M. CHARLIER
DESSINS: EDDY PAAPE

Flip Flink

Jan Kordaat en suffe helper Gerrit in volle aktie.

(het scenario is dan ook van Joly). Er komt geen enkel kritisch geluid is voor, hoewel Heer Winston zich - zeker in het begin - bijzonder koloniaal opstelt tegenover de gekleurde medemens. (Dit is overigens niet zo verwonderlijk: de vijftiger jaren stonden strak van de negentiende eeuwse koloniale mentaliteit en onbewuste discriminatie van alles wat niet blank of Europees was. Het tijdperk van de bewuste discriminatie moest - althans in West Europa - nog aanbreken).
Eveneens in 1958 start Flip Flink, een avontuurlijke reporter die op scenario van Charlier tot 1966 'n flink aantal avonturen beleeft. Flip Flink is gemodelleerd naar 'n van Paape. en Charlier gemeenschappelijke kennis, die liftend en met weinig geld op zak de wereld rond is getrokken.[1]
Na het Flip Flink verhaal 'De Spooktrein' besluit Paape bij Robbedoes te stoppen en hij komt bij Kuifje terecht, waar hij eerst nog 'n paar korte, Oom Wim-achtige verhalen tekent alvorens aan *Luc Orient* te beginnen, op scenario van Greg. Wegens de grote populariteit zullen we deze strip wat uitgebreider behandelen.

LUC ORIENT

Luc Orient is science-fiction die zich in het heden afspeelt. Het science-fiction-achtige zit voornamelijk in contacten met het buitenaardse.
Uiterlijk heeft Luc Orient altijd op Paape's Kordaat geleken, met diezelfde blonde plakharen, die steeds meer aan de mode onderhevig - dus langer - worden. Zijn karakter heeft, met het voortgaan van de reeks geleidelijk wat veranderingen ondergaan. Hij begon als patser met irritante bravoure-trekjes: zijn vlegelachtige eerste optreden ten opzichte van de tuinman bijvoorbeeld in 'Het Dal van de drie Zonnen'. Hij was 'n vuistmans, weinig gehinderd door 'n intelligente benadering van de zaken. Later blijkt Luc toch best wel slim te zijn, hij neigt ook steeds meer tot het gebruiken van zijn hersens in plaats van zijn vuisten. Geestelijk ontwikkelt hij zich van 'n sla-d'r-op-achtige puber tot 'n meer tot beschouwen geneigde volwassene. Dit is ook te zien in de tekeningen: zijn voorhoofd, dat in 't begin bepaald laag was, begint steeds meer uit te groeien. Met Orient's toenemende intelligentie lijkt Kala's rol van alwijze vader uitgespeeld te raken. In de allerlaatste verhalen uit Kuifje komt Kala ook steeds minder voor.
Over Luc Orient zijn positieve en negatieve dingen te zeggen. We beginnen met de negatieve opmerkingen, die te verdelen zijn in drie categorieën. *Eerstens* vertoont Luc Orient zwakke punten die vrij algemeen in slechte science-fiction (zowel in strip als zuiver literaire vorm) voorkomen; fouten ten gevolge van het *soort verhaal* dus. *Tweedens* vertoont Luc Orient zwakke plekken die niet algemeen in slechte science-fiction voorkomen; *eigen fouten* dus. Deze twee soorten fouten zijn natuurlijk niet de schuld van Paape alleen; ze komen voor het grootste deel voor rekening van de scenarist, Greg. De *derde* categorie negatieve opmerkingen geldt wél Paape alleen: het sterk wisselvallige tekenwerk, waarover onder het kopje TEKENSTIJL verderop in dit artikel meer gezegd zal worden. Wat de eerste categorie betreft zijn

Het monster van de Donkerburcht ontmaskerd.

BARON HOOIWAGEN? DAT.. DAT IS ONMOGELIJK!
IS MENEER SMITH DAN NIET...
VERMOORD? WEL NEE! IK ZAL HET U UITLEGGEN. MAAR HOUDT ALVAST DE KNECHT VAN DE BARON AAN! HIJ IS MEDEPLICHTIG. EN DAT METEEN DE HEREN VAN HET PARKET HIERHEEN KOMEN...
Paape
438

EN BIJ HET EERSTE OCHTENDGLOREN
NU? HEB JE WAT UIT HEM GE KREGEN ?
NIKS TE BEGINNEN, EXCELLENTIE ! DAT IS GEEN MENS !.. EEN BLOK MARMER... ZELFS ONZE... EH... "OVERTUIGENDSTE METHODES" HEBBEN GEFAALD ! HIJ LAAT ZICH LIEVER DOODMAKEN DAN IETS LOS TE LATEN... ALLE MOEITE WAS VERGEEFS !

Jan Kordaat en de kwalijke praktijken van het Oostblok.

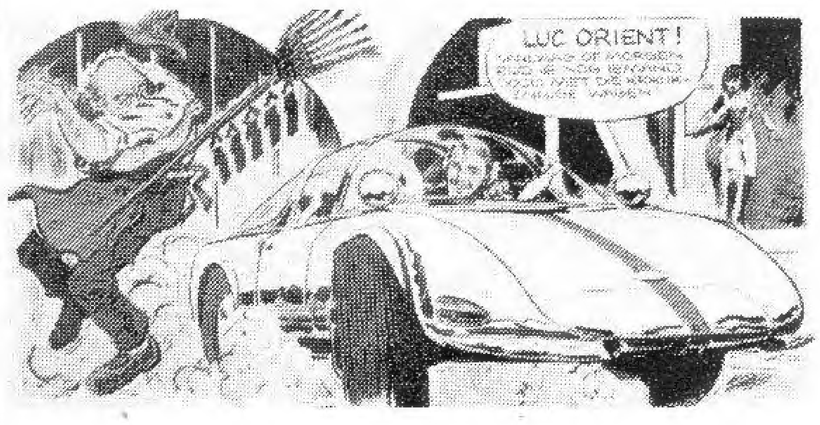

Patserig bravoure-optreden van playboy Orient.

U BENT DE EERSTE BEZOEKERS IN EEN WERELD WAAR HET LEVEN OPGEHOUDEN HEEFT ! HET LOT VAN IEDER DIE DE RUST HIER KOMT VERSTOREN ZAL VERSCHRIKKELIJK ZIJN !
!?

Eerste konfrontatie met Teranganen.

JA, HEEL ZEKER ! MAAR IK WORD LIEVER NIET GESTOORD DOOR VEEL TE ONGEDULDIGE JONGELUI ! LAAT ME DUS MET HAAR ALLEEN EN DOE ME EEN PLEZIER HAAL DIE DODE PANTER HIER WEG WANT DAAR HEBBEN WE MEER LAST DAN GEMAK VAN !

Kala met zijn spuitjes.

'n aantal algemene punten te noemen. In veel science-fiction van mindere kwaliteit heeft het de auteur zoveel hoofdbrekens gekost om enkele technische nieuwigheden te verzinnen dat heel de rest van zijn toekomstige wereld op z'n aktueelst gewoon twintigste eeuws is en zelfs dat nog niet eens altijd. Verder is de in dit soort SF gebruikte wetenschap af en toe twijfelachtig. Tenslotte vertonen de intermenselijke verhoudingen, de staatsvormen en ook het taalgebruik vaak archaïsche trekken.

In Luc Orient treffen we archaïsch taalgebruik aan als er met wezens van andere planeten gesproken moet worden. Interplanetaire communicatie kan kennelijk alleen maar in het hoogdravende taalgebruik waarin Karl May zijn indianenopperhoofden over het lot van Old Shatterhand liet beslissen. De manier waarop Sectan door zijn ondergeschikten benaderd wordt - we hebben het nu dus over de verhoudingen - is behoorlijk achterhaald. Minder dan het roepen van 'Heil Sectan, oh machtige heerser van Terango' of iets dergelijks, en het gelijktijdig uitvoeren van ingewikkelde plichtplegingen met armen en benen schijn je niet te kunnen doen als je Sectan iets te melden hebt. Ford, Breznjew, Pinochet of zelfs Amin laten zich wel op andere wijze benaderen. En dan het onlogisch dooreen lopen van oud en nieuw. In het zeer futuristisch ogende Terangopolis zien we naast allerlei rondrijdende en -vliegende luchtkussenmobielen antieke voertuigen als een diligence en karren van 'n soort dat Nederlandse boeren ook alleen nog maar uit de verhalen van hun grootouders kennen. Luc Orient moet *onopvallend* Terangopolis binnengebracht worden en dat gebeurt dan in 'n door een of ander tapir-achtig beest voortgetrokken boerenwagen. Hoe onopvallend zou 'n ossekar zijn in Amsterdam 1976? Precies! Tenslotte is in de Terango verhalen de staatsvorm op Terango nogal primitief, zonder dat erg duidelijk wordt hoe dat nou zo gekomen is. Sectan is de absolute en dictatoriale heerser, maar waarom? Hij blijkt eigenlijk niet meer dan 'n dommekracht te zijn, die niet alleen weinig begrijpt van de technologische verworvenheden van zijn eigen cultuur, maar die ook de aanzienlijk primitievere knutselarijtjes van Argos-van-de-Aarde in het geheel niet kan volgen. Hiermee zijn we gekomen bij het volgende bezwaar tegen SF-pulp in het algemeen dat ook voor Luc Orient geldt: zo futuristisch als dit soort SF wereldjes in sommige aspecten bedacht zijn, zo primitief is de staatsvorm. De kerel met de grootste bek en het krachtigste wapen heeft alle macht in handen; een macht die hij handhaaft met behulp van allerlei Gestapoachtige huurlingen. Je zou natuurlijk kunnen zeggen dat de auteur, met zijn voorspellend kunstenaarsgevoel, ons probeert te waarschuwen tegen de ongeremde groei der techniek en de daaraan gepaard gaande gevaren voor de menselijke vrijheid. Dit klinkt heel mooi, maar als dit alleen maar neer blijkt te komen op het creëren van primitieve zwart-wit verhoudingen zonder enige achtergrond, die alleen maar makkelijke aanleidingen zijn om de held weer ergens naartoe te kunnen sturen om het zaakje (met voornamelijk bruut geweld) te klaren, dan is hier geen sprake van wat voor science dan ook, maar uitsluitend van magere fictie.

Tenslotte de wetenschap; de science, als het ware. Hoe slechter de SF, hoe meer deze science bestaat uit feitelijke onjuist- of onmogelijkheden, overgoten met allerlei quasi wetenschappelijke kletspraat. 'Sommige van deze stralen maken dus een bepaalde hitte vrij die door de atmosfeer hier op aarde heendringt. . . Die eigenschap moet bestudeerd worden', mompelt Orient in 'De Zeven Stralen', als hij brandplekjes ziet op 'n kubus die door Kala 'n tijdje is blootgesteld aan het licht van de ster Ashka Galaxie Tahnn, in 'n demonstratie voor 'n rumoerig kleuterklasje van collega-geleerden. 'Drommels, dat licht is heter dan je denkt', zou hij net zo goed kunnen zeggen, om er desgewenst nog aan toe te voegen; 'stom dat Kala dat al niet eerder gemerkt heeft'. Hier gaat het dus alleen om pseudowetenschappelijk geneuzel. Maar soms is het niet alleen onzin wat er gezegd wordt, maar ook onjuist wat er gebeurt. De poespas in 'De Meester van Terango' bijvoorbeeld, als de ademhalingsorganen van de aardlingen moeten worden aangepast aan de Terangoatmosfeer. Dit gebeurt door ze in 'n soort met extra kleurige lampjes uitgeruste flipperbakken te leggen, even de lampjes wat aan en uit te laten flikkeren en klaar is Kees. De longen (voor de andere organen en het bloed is het kennelijk niet nodig) moeten worden aangepast aan de andere atmosfeerdruk, zo heet het eerst. Dan: 'de lucht die U inademt wordt nu op de juiste wijze gezuiverd'. Wel, of lucht nou gezuiverd is of niet, op de atmosferische druk heeft dat nul en generlei invloed. Bovendien is zuurstof het belangrijkste. Is er geen zuurstof in 'n atmosfeer

Argos in trance.

aanwezig, dan kunnen onze ademhalingsorganen zuiveren tot ze 'n ons wegen, maar dood zijn we binnen enkele minuten.

DE SPUITJES VAN KALA

Dan de spuitjes van Kala. Uit een ruwe schatting uit de eerste zes à acht albums van Luc Orient krijg je af en toe de indruk dat de hele oogst van duizenden jaren aardse natuurwetenschappelijke ontwikkeling zich bevindt in de wonderbaarlijke spuitjes uit Kala's piepkleine noodkoffertje. Bent u bestraald door het onheil brengende licht van vreemde sterren? Getroffen door het alles vernietigende wapen van een bewoner van een andere planeet? Of gewoon besmet met een forse portie radio-aktiviteit? Geen nood! Een snelle blik door de microscoop op een verkoold stukje van Uw kleding volstaat voor Kala als diagnose. En maak dan de arm maar bloot, even de tandjes op elkaar en het gevaar is geweken. Kala heeft prikken voor al Uw schikken.
Maar goed, we zullen dit verder laten rusten en eens kijken naar de zwakke plekken die de verhalen van Luc Orient hebben, onafhankelijk van hun sf-zijn (het tweede punt, zie boven). Het belangrijkste is dan de plotting, waar wel eens wat onzuiverheden in zitten. Terango bezit een ultra-geavanceerde technologie die verre superieur zou zijn aan die van de aarde Maar de opstandelingen op Terango roepen aardse hulp in om succesvol verzet tegen het leger van de tyran Sectan te kunnen bieden. En Sectan blijkt al snel zó machteloos tegen Kala's aardse fröbelwerk dat hij diens grootste vijand Argos van de aarde laat komen om enig weerwerk te bieden. Eigenlijk zijn we dus best wel goed, hier op aarde. Laat Terango maar opkomen. Zelfs in de vorige eeuw hadden we ze met ons dynamiet 'n stevige poep kunnen laten ruiken. (Uit 'Het woud van staal' weten we immers dat Sectans metalen reuzemieren eigenlijk alleen maar wat met speertjes kunnen schieten en met een kleine portie dynamiet in een desillusionerende schroothoop veranderd kunnen worden).

Wetenschappelijk geleuter.

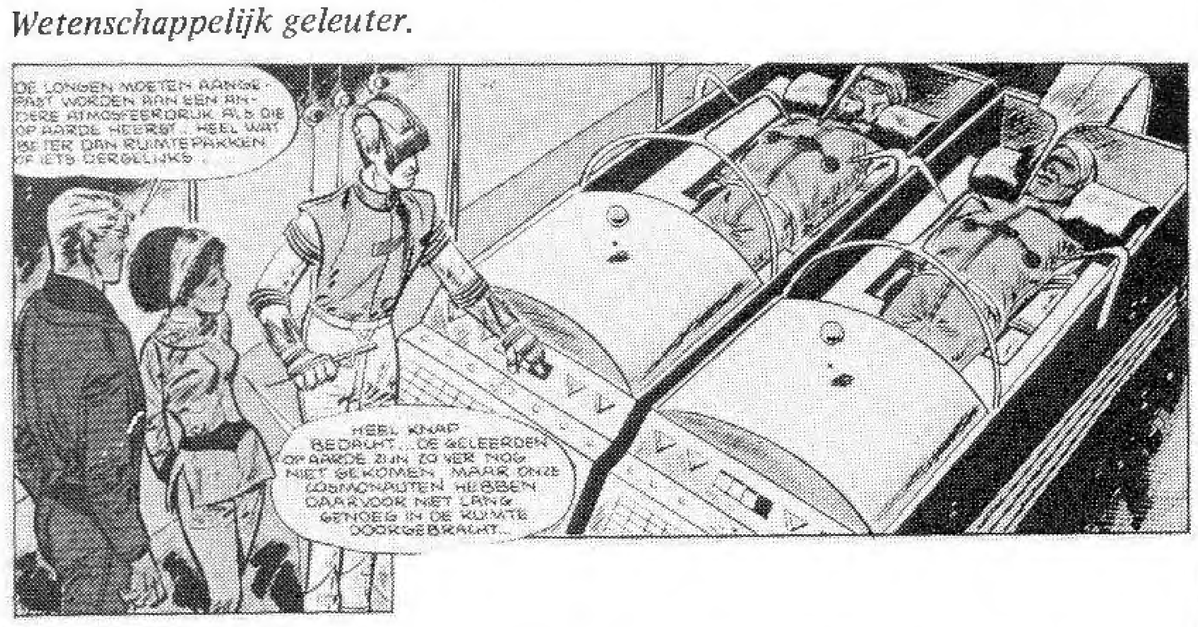
DE LONGEN MOETEN AANGEPAST WORDEN AAN EEN BINDERE ATMOSFEERDRUK, ALS DIE OP AARDE HEERST. HEEL WAT BETER DAN RUIMTEPAKKEN OF IETS DERGELIJKS.
HEEL KNAP BEDACHT. DE GELEERDEN OP AARDE ZIJN ZO VER NOG NIET GEKOMEN. MAAR ONZE LUCHTNAUTEN HEBBEN DAARVOOR NIET LANG GENOEG IN DE KUIPTE DOORGEBRACHT.

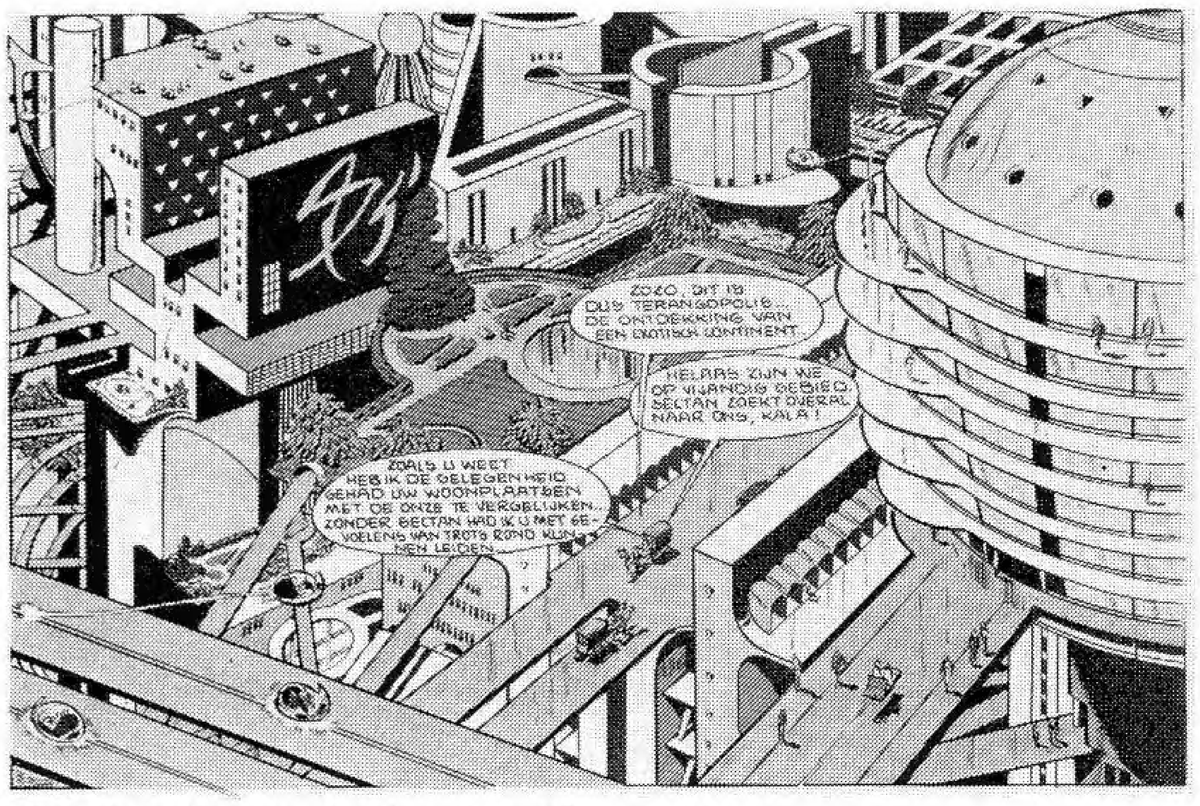
ZOCO, DIT IS DUS TERANGOPOLIS... DE ONTDEKKING VAN EEN EXOTISCH CONTINENT.
HELAAS ZIJN WE OP VIJANDIG GEBIED. SECTAN ZOEKT OVERAL NAAR ONS, KALA!
ZOALS U WEET HEB IK DE GELEGENHEID GEHAD UW WOONPLAATSEN MET DE OKZE TE VERGELIJKEN. ZONDER SECTAN HAD IK U MET EEVOELENS VAN TROTS ROND KUNNEN LEIDEN

Futuristisch Terangopolis met paarden en wagens.

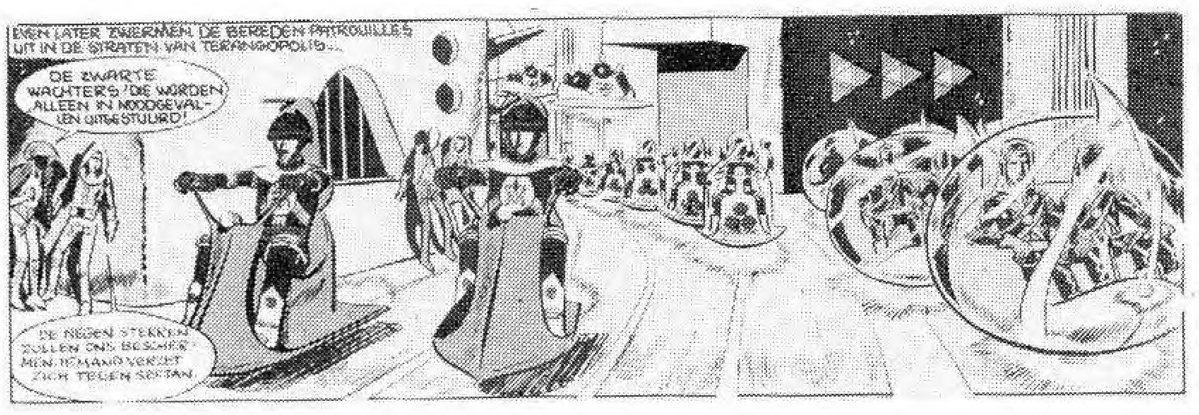
EVEN LATER ZWERMEN DE BEREDEN PATROUILLES UIT IN DE STRATEN VAN TERANGOPOLIS...
DE ZWARTE WACHTERS DIE WORDEN ALLEEN IN NOODGEVALLEN UITGESTUURD!
DE NIEUWE STERKEN ZULLEN ONS BESCHERMEN. IEMAND VERZET ZICH TEGEN SECTAN.

De Gestapo-achtige huurlingen van tyran Sectan.

Vrouwen-emancipatie een onbekend begrip

Bij Paape en Greg komen de vrouwen er maar bekaaid af. Emancipatie is een ongehoord begrip, op aarde zowel als op Terango. Eigenlijk is dit een vrij algemeen voorkomend verschijnsel in strips uit heden en verleden; maar kwalijk is natuurlijk wel dat Luc Orient een behoorlijk recente strip is en dat Greg en Paape allerlei kansen om met wat meer geëmancipeerde vrouwenrollen te werken hebben laten schieten. Vrouwen als Dale Gordon, mevrouw Tarzan, Winonah de Noorman, Katrien Duck en Sally uit Sjors en Sjimmie zijn allemaal afkomstig uit strips van vóór, tijdens of vlak na W.O. II en zijn als zodanig stereotiep voor het vrouwbeeld uit die tijd(en). Maar dat Lora zowel als Granya nog steeds even schrikachtige, gilletjes slakende, initiatiefloze, alles in het honderd sturende truttebellen zijn als hun hierboven genoemde voormoeders is eigenlijk een anachronisme. De verzorgende taak is de enige die Greg en Paape voor hun heldinnen in petto hebben: Lora en Granya weten zich soms nuttig te maken door gewonden te verbinden (Lora is trouwens verpleegster). En moet je Lora's koffie eens proeven! Vrouwen als Barbarella, Pravda en Yoko Tsuno zijn kennelijk Greg en Paape's typen niet. Bijzonder onlogisch in de plotting zijn de vergeten volkeren op Terango; de Vogelmensen en de Drakemannen. Het zijn aan de Terango-Supermensen volledig onbekende volkeren die in onherbergzame gebieden heten te wonen en wier bestaan alleen maar bekend is omdat er in een enkel zéér oud boek van gerept wordt. Jawel, en Luc Orient en Galax-ahj hoeven maar een dagje te tuffen in een futuristisch bootje of ze hebben ze al gevonden. En de afgelegde weg kan echt niet moeilijk geweest zijn, want de twee vrouwen in het verhaal (waarvan we hierboven al gezien hebben dat Greg noch Paape daar een hoge pet van op hebben) slagen er zonder problemen in de beide mannen overal te volgen.

De vrouwen weer eens in de puree.

Vogelmensen en Drakemannen nog als vijanden.

Storend zijn verder ook de pogingen de spanning geforceerd op te kloppen door de hoofdpersonen af en toe in grote hoofdletters uitgevoerde kreten als NU IS ALLES VERLOREN; DIT IS HET EINDE of NIETS KAN ONS MEER REDDEN te laten slaken, terwijl onmiddellijk daarna blijkt dat het allemaal echt zo'n vaart niet loopt: een beetje dynamiet, een spuitje van Kala en nog wat vergelijkbare futiliteiten brengen alles snel weer in het reine; 'Weer die zucht naar goedkope sensatie: ik maak me niet druk', ga je - evenals Spip in 'De schaduw van Z' (blz.44) - op het laatst denken.
De rol van Kala is er een die af en toe wat te sterk naar die van deus ex machina riekt. Hij is een soort vergeestelijkte Jerom, die vaak laat - omdat zijn wetenschappelijk uitdokteren

van de juiste oplossing wel eens wat uit wil lopen - maar altijd op tijd met zijn vindingen orde op zaken komt stellen. Is er dan helemaal niks goed aan Luc Orient? Je zou het bijna gaan denken, maar dat is toch zeker niet waar. De verhalen zijn spannend, er zit vaart, aktie en avontuur in en dat dan goed verdeeld over het verhaal. De uitgangsideeën, wat daar ook tegen in te brengen mag zijn, worden vaak leuk en verrassend uitgewerkt en als de natuurwetenschappen geen grote hobby van je zijn dan zal het naar moeilijke wetenschap riekende geleuter je ook 'n zorg zijn. En dan is er - zeker niet in de laatste plaats - Paape's tekenwerk. Sterk wisselvallig ,

veranderde de Jijé-Paape in de Caniff-Paape (u weet wel, van Terry and the Pirates). Dat was trouwens de typische Robbedoes-realistische stijl van dat moment, die het duidelijkst te zien is in de Oom Wim-verhalen, waar mensen als Attanasio, Graton, Mitacq en Paape op het eerste gezicht nauwelijks in stijl van elkaar te onderscheiden zijn. De oorsprong van deze Caniff-tik moet gezocht worden bij Hubinon, die voor zijn vliegtuigstrip de inspiratie bij Terry and the Pirates zocht. Via zijn inktwerk voor Hubinon raakte Paape door deze stijl beïnvloed en tekende op dezelfde manier de eerste Oom Wim-verhalen, daarmede de trend settend voor Graton en

Grote paniek bij de dames.

WAT GAAT LUC NOU DOEN ? DAT GAAT NOOIT GOED !
HIJ NEEMT DIT RISICO OM DE WETTEN VAN DIE WOESTELING TE EERBIEDIGEN ! HIJ KAN NIET ANDERS !

... VROEGER WAREN DEZE GRENSPALEN VAN STEEN...
MET UW KLEREN EN UW ZOU U ONS GEMAKKELIJK BEN KUNNEN HOUDEN NEN PAALTJES STAAN ER WEG...EN DAT MOET HET DE WAARHEID SPREEK DETAILS ZIJN

Luc Orient in verward kontakt met het verleden.

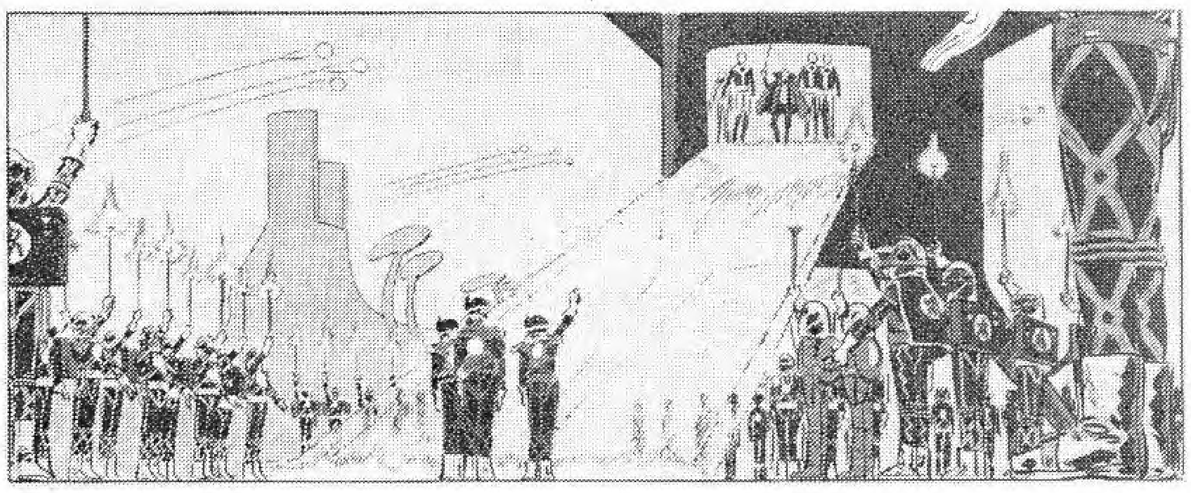

Schitterende entree van de spinachtige dwerg Argos in de grootse entourage van Sectans Terangopolis.

BHURK ! JIJ BENT EEN AARDMAN ! JIJ BENT VAN YDAGH-SOR NET ALS ORIENT EN HUGO KALA ! JIJ PROBEERT ZE TE BESCHERMEN !
LUISTER SECTAN ! JE STAAT OP HET PUNT EEN FOUT TE MAKEN !

Sectan begrijpt er weer niets van.

dat is al gezegd, maar op zijn best helder, duidelijk en smaakvol. De Vogelmensen van Terango bijv. zijn een wondermooie creatie, evenals de Drakemannen.

Tekenstijl

In zijn begintijd in Robbedoes was Paape een duidelijke Jijéadept. 'De gestolen Rubens', met zijn donkere grotten en zeegezichten, wijkt nauwelijks af van wat Jijé in die tijd op papier wierp. Langzamerhand

Attanasio. Paape's Jan Kordaatverhalen gaan deze stijl ook vertonen zodat we in het begin van de vijftiger jaren vrijelijk kunnen spreken van een Caniff-Paape. De overstap in tekenstijl naar de Paape-Paape komt in de tweede helft van de vijftiger jaren naar voren: schuchter beginnend met Dirk Sterk (in Sprint), vervolgens steeds herkenbaarder wordend in Winston Churchill en vooral in Flip Flink. Een logische gang van zaken, maar Paape zelf denkt er anders over. Hij sluit een onbewuste invloed van de Amerikanen niet uit, maar zegt wel dat hij bijv. in 'De Donkerburcht' niet door Caniff beïnvloed was. Hij claimt verder dat de Hubinon-stijl uit de Paape-stijl is voortgekomen en niet vice-versa. Verder vindt hij het geen nadeel dat hij er vrij lang over gedaan heeft een eigen stijl te

Geestelijke strijd tussen goed en kwaad: Argos lijkt met zijn helm op de duivel, Kala daarentegen symboliseert het rustige zelfvertrouwen van de moderne wetenschap.

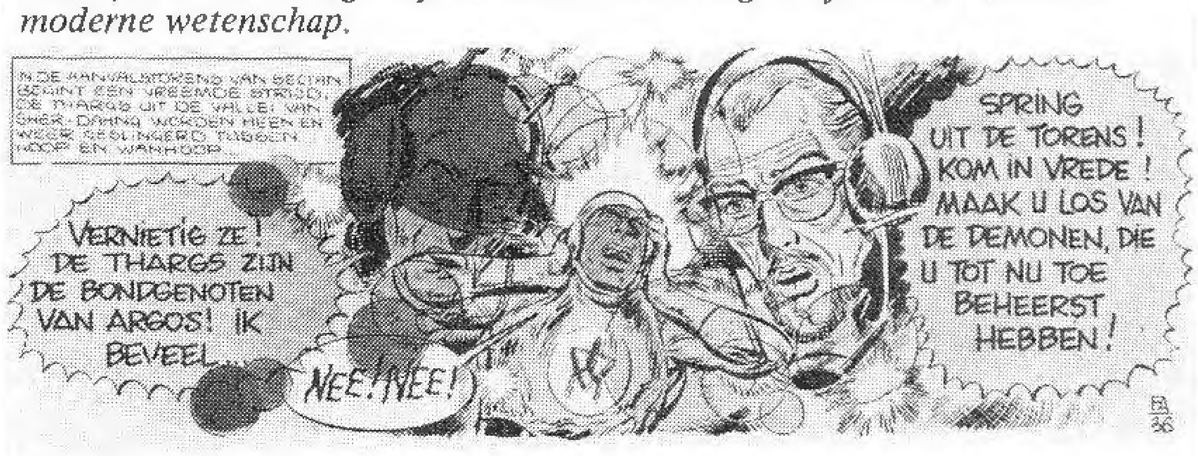
VERNIETIG ZE ! DE THARGS ZIJN DE BONDGENOTEN VAN ARGOS ! IK BEVEEL
NEE ! NEE !
SPRING UIT DE TORENS ! KOM IN VREDE ! MAAK U LOS VAN DE DEMONEN, DIE U TOT NU TOE BEHEERST HEBBEN !

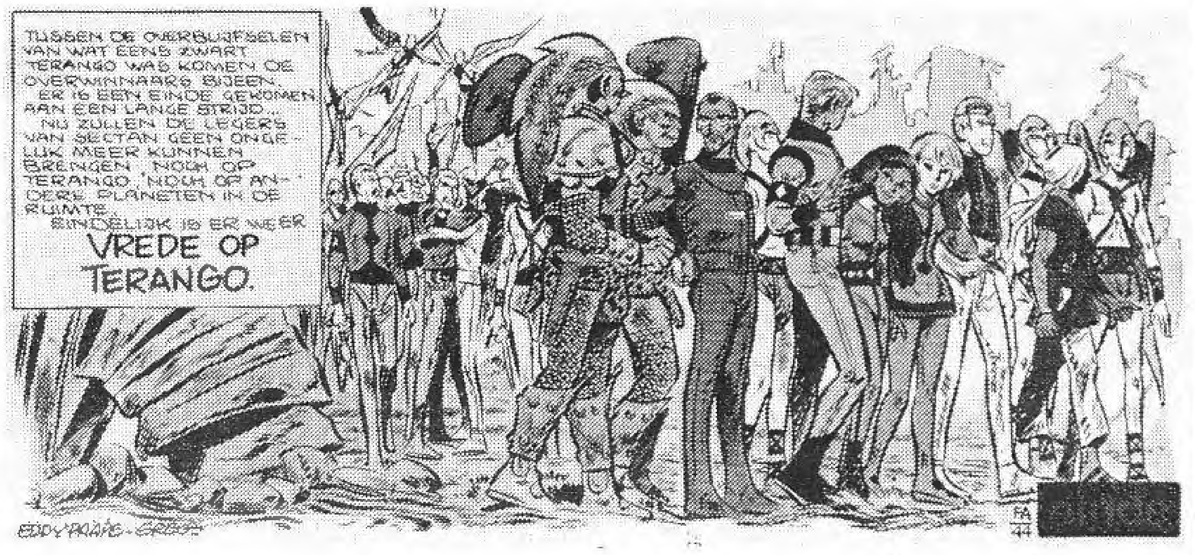
TUSSEN DE OVERBLIJFSELEN VAN WAT EENS ZWART TERANGO WAS KOMEN DE OVERWINNAARS BIJEEN. ER IS EEN EINDE GEKOMEN AAN EEN LANGE STRIJD... NU ZULLEN DE LEGERS VAN SECTAN GEEN ONGELUK MEER KUNNEN BRENGEN, NOCH OP TERANGO, NOCH OP ANDERE PLANETEN IN DE RUIMTE. EINDELIJK IS ER WEER
VREDE OP TERANGO.

De vrede hersteld op Terango.

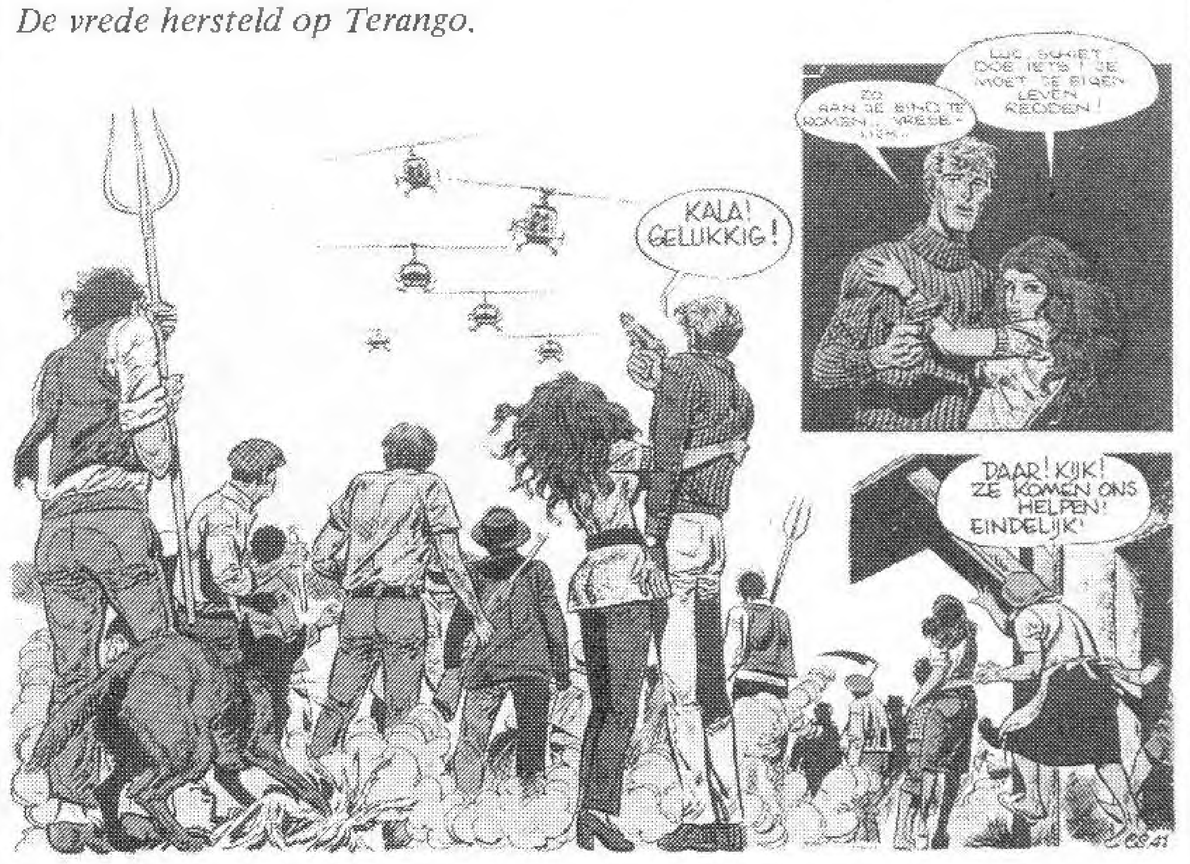

Kala, de reddende engel.

ontwikkelen, omdat hij zo van allerlei invloeden de dingen die hem het meest aanspraken vast heeft kunnen houden.[1]
Na de conflicten bij Robbedoes ging hij dus naar Kuifje waar hij in volle vrijheid aan Luc Orient kon beginnen. Toch zijn de eerste Luc Orient-verhalen qua tekenwerk minder dan Winston Churchill of enkele Flip Flinks. De tekeningen zijn houteriger, anatomisch klopt het niet allemaal even goed en de bewegingen zijn soms onnatuurlijk. Gaandeweg worden zijn tekeningen soepeler, aktievoller en anatomisch meer verantwoord.
De grote kracht van Paape's tekeningen ligt en lag altijd in de enorme duidelijkheid. Paape is een geboren visuele verteller, die zijn verhalen zonder overbodige franje helder en duidelijk in beeld kan brengen. De manier waarop dat gebeurt is echter heel anders dan zijn oude leermeester Jijé het doet. Waar Jijé vrijelijk zijn kamera door de ruimte laat spelen en voor geen enkele moeilijkheid terugschrikt weet Paape zijn tekentechnische beperktheid te ondervangen door het puurfilmische uit de weg te gaan en te tekenen op de manier van een televisiefeuilleton. Jijé kan alles tekenen, kan dus ook elke hoek die hem het beste voorkomt nemen. Paape kan dat niet, maar rangschikt zijn figuren zo duidelijk mogelijk binnen de kaders van de plaatjes. Hij moet overal bovenop zitten en hanteert daarbij een t.v.-kamera, in vergelijking met Jijé's veel wijdsere filmkamera. Daarom is Luc Orient een t.v.-feuilleton.

1) Deze uitspraken zijn afkomstig uit een vraaggesprek dat Reinolt Duerings onlangs met Eddy Paape heeft gemaakt.

BIBLIOGRAFIE EDDY PAAPE Nederlandstalige strips

JAN KORDAAT in Robbedoes 1946-1953

1	Jan Kordaat en de treinramp (17)	Almanak 1947
2	De gestolen Rubens (61) scen. J.Doisy	324-386
3	Jan Kordaat en Jefke (86)	387-472
4	De Duivelsrots (26) scen.Y.Delporte	473-498
5	De wraak van Cor Aasgier (12) scen. Y.Delporte	499-510
6	Jan Kordaat bij de Vat Fenh Ling (59) scen. Y.Delporte	511-569
7	De Donkerburcht (45) scen. J.M.Charlier	602-643 (alb.Dupuis 1953)
8	De Supergammastraal (45) scen. J.M.Charlier	650-695 (alb.Dupuis 1954)
9	De bevrijding van professor Stagmus (44) scen. J.M.Charlier	696-738 (alb.Dupuis 1956)

FLIP FLINK in Robbedoes 1958-1967

1	Als reporter de wereld rond (44)	1059-1081 (alb.Dupuis 1960)
2	Koers naar het oosten (44)	1085-1116 (alb.Dupuis 1961)
3	In de nieuwe wereld (44)	1118-1140 (alb.Dupuis 1961)
4	De geheimen van de Koraalzee (44)	1151-1174 (alb.Dupuis 1962)
5	De dood loert onder water (44)	1183-1207 (alb.Dupuis 1962)
6	De zeven steden van Cibola (44)	1230-1251 (alb.Dupuis 1963)
7	De zwarte Hand (44)	1277-1298
8	Het monster van de Andes (44)	1299-1320
9	Het rijk van de zon (44)	1323-1344
10	De vliegende slavenhandelaars (44)	1349-1370
11	Mensenjacht (44)	1385-1406
12	Het goud van de Oostenwind (44)	1423-1451
13	De spooktrein (44)	1522-1543

WINSTON CHURCHILL in Robbedoes 1958-1959
Winston Churchill (61) scen. O.Joly 1051-1111

OOM WIM
Talloze Oom Wim-verhalen, waaronder de allereersten (1951-1966)

BUCK DANNY
De pagina's 32 t/m 36 van de Satellietdieven.

LUC ORIENT in Kuifje 1967-heden. Scen van Greg

1	Het dal van de drie zonnen (44)	67/03-67/21 alb.Lombard '69
2	De bevroren zombies (44)	67/27-67/48 alb.Lombard '70
3	De meester van Terango (44)	68/08-68/29 alb.Lombard '71
4	De planeet van de angst (44)	68/40-69/06 alb.Lombard '72
5	Het woud van staal (44)	69/29-69/49 alb.Lombard '73
6	Het geheim van de zeven stralen (44)	70/13-70/33 alb.Lombard '74
7	De krater van tovenarijen (44)	71/26-71/39 alb.Lombard '74
8	Het legioen der verdoemde engelen (44)	71/49-72/12 alb.Lombard '75
9	24 uur voor de planeet aarde (46)	72/52-73/11 alb.Lombard '75
10	Het zesde continent (46)	73/39-74/02
11	De vallei der verstoorde wateren (46)	74/28-74/44
12	De kristalpoort	75/49

TOMMY BANCO in Kuifje 1970-1972 . Scen. van Greg

1	Territorium Zero (44)	70/30-70/35
2	Tien jaar brommen? (30)	72/30-72/38

YORIK in Kuifje 1971. Scen. van Duchateau
Zes korte verhalen, samen 46 pagina's in 71/02-71/04, 71/08, 71/09 en 71/12.
In Kuifje vanaf 1965 ook vele korte komplete verhalen.

DIRK STERK in Sprint 1956. Scen. van Charlier.

1	Dirk Sterk (4)	26
2	Het raadsel van de gouden diadeem	29-49

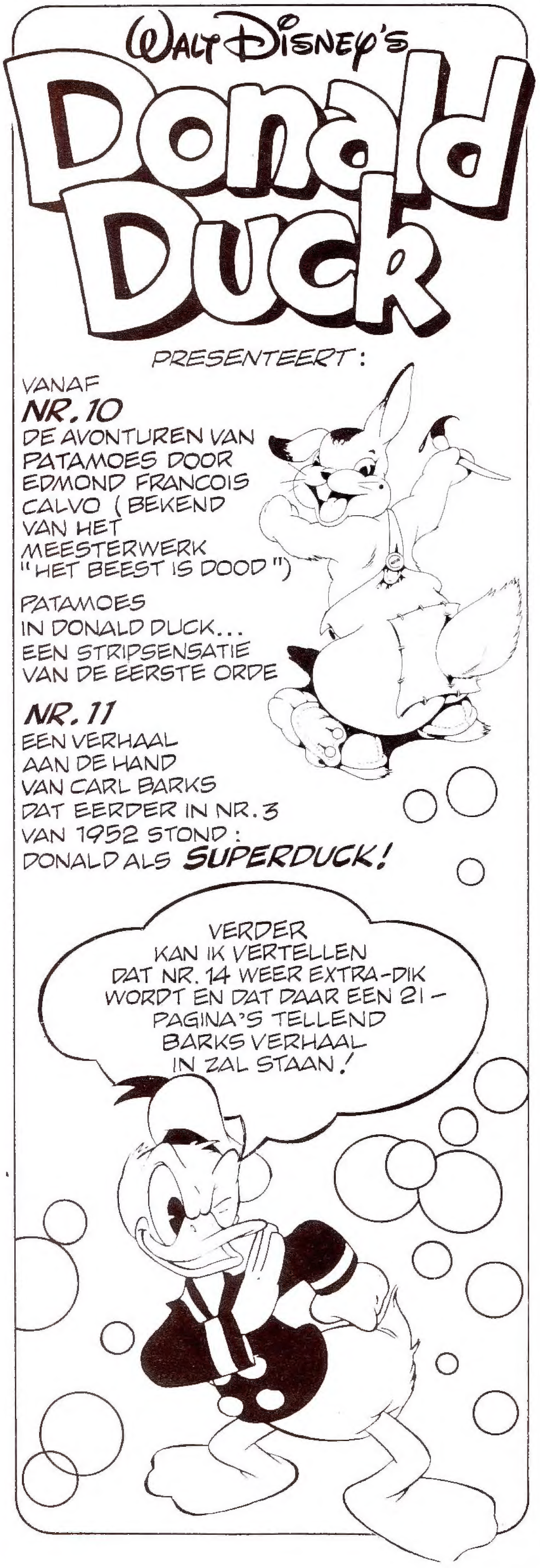
WALT DISNEY'S
Donald Duck
PRESENTEERT:
VANAF
NR. 10
DE AVONTUREN VAN PATAMOES DOOR EDMOND FRANCOIS CALVO (BEKEND VAN HET MEESTERWERK "HET BEEST IS DOOD")
PATAMOES IN DONALD DUCK... EEN STRIPSENSATIE VAN DE EERSTE ORDE
NR. 11
EEN VERHAAL AAN DE HAND VAN CARL BARKS DAT EERDER IN NR. 3 VAN 1952 STOND: DONALD ALS SUPERDUCK!
VERDER KAN IK VERTELLEN DAT NR. 14 WEER EXTRA-DIK WORDT EN DAT DAAR EEN 21-PAGINA'S TELLEND BARKS VERHAAL IN ZAL STAAN!

5 JAAR STRIP-DOCUMENTATIECENTRUM NEDERLAND, EEN EVALUATIE

door Har Brok

Wie zich gedurende die ene dag per week dat het Stripdocumentatiecentrum Nederland (verder te noemen SDCN) te Amsterdam geopend is verheugt in een efficiënte en zakelijke bron voor documentatie over het Nederlandstalige beeldverhaal zal, om het maar eerlijk te zeggen, voorlopig nog bedrogen uitkomen. Dat is een pracht van een volzin - afgezien van de stilistische kanten - die kort samenvat wat de strekking van deze evaluatie van 5 jaren SDCN inhoudt en die daarbij vooruitloopt op konklusies die ik durf te trekken uit het materiaal, waarover ik kon beschikken. Een soort summary dus, die echter uitsluitend begrepen mag èn kan worden in het verband van de voorhanden zijnde feiten.
Om een aantal van die feiten te checken heb ik de huidige beheerder van het SDCN, dhr. Rob Richard, oud-redaktielid van *Stripschrift* en oud-sekretaris en lid van verdienste van Het Stripschap, gedurende twee gesprekken lastig gevallen in de lunchpauzes van 13 en 18 november 1975. Een weerslag van die gesprekken is verwerkt in wat volgt.

Wie is het SDCN?
Het SDCN is een eenmansbedrijfje gerunned, -sinds de oprichting ervan-, door Rob Richard. Medio 1970 kreeg hij een baan van 1/5 weektaak, dat wil zeggen één dag per week, om binnen de Universiteits-Bibliotheek Amsterdam een 'soort stripotheek' op poten te zetten. Na een periode van voorbereiding werd met de oprichting van het SDCN, begin 1971, dit losse dienstverband omgezet in een volledige betrekking, waarbij Richard zijn werktijd voor 4/5 deel ging besteden aan de beschrijving van literair-historische archieven in bezit van de Universiteits-Bibliotheek Amsterdam (UBA), één dag bleef bestemd voor het dokumentatiecentrum. Deze volledige werktaak noopte hem zijn studie Geschiedenis op te schorten tot hij in mei 1975 voor 1 jaar voor de helft van zijn werktijd verlof kreeg om de draad daarvan weer op te vatten. In konkreto betekent dit dat het SDCN sinds mei vorig jaar tot mei aanstaande bemand wordt door slechts 1/10de gemeentelijk ambtenaar (met assistentie op vrijwillige basis, maar daarover verderop). De vooruitzichten ná mei zijn op dit moment nog niet bekend.

Organisatie
Van het begin af aan had vast kunnen staan dat het onmogelijk zou zijn het immense werkterrein van het SDCN door één persoon voor één dag per week te kunnen laten bestrijken. Dat weet iedereen die zich meer dan toevallig met strips bezighoudt en Rob Richard is dan ook de laatste om tegen te spreken dat hij in de tijd die hem ter beschikking staat bij lange na niet toekomt aan tot wat de behoeften zijn, om nog maar te zwijgen over behoeften die nog nooit als zodanig geformuleerd zijn. Hoe lagen die behoeften eigenlijk van de kant van het Stripschap vóór 1970? De toenmalige voorzitter P.Hans Frankfurther zocht met zijn bestuur naar ruimte voor dokumentatie- en archiefmateriaal en wat dies meer zij van het Stripschap en tijdens deze pogingen, waarbij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag over het hoofd werd gezien, kwam op 23 december 1969 als een geschenk uit de hemel een brief van de UBA met het verzoek om de helpende hand te bieden bij de opbouw van een verantwoorde kollektie die een overzicht zou dienen te bieden van hetgeen Nederland op het terrein van het beeldverhaal gepresteerd heeft en nog steeds presteert. In die tijd en

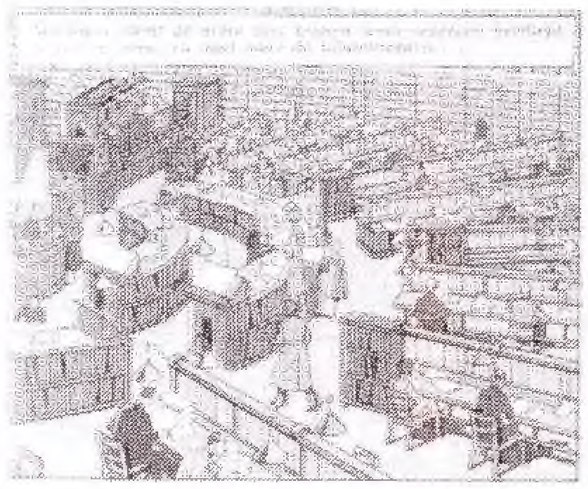

nog lang daarna liep de heer Frankfurther en door hem het bestuur van het Stripschap rond met de plannen tot oprichting van een Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Beeldlectuur (SWOB). Dit ambitieuze plan werd uiteindelijk echter door de meerderheid van de leden (het deel dat het gezicht bepaalt op veilingen en ruilbeurzen) afgewezen, waardoor ook de geplande bovenbouw van het inmiddels van start gegane SDCN eigenlijk wegviel en alle verantwoordelijkheid neerkwam op de schouders van één persoon: een zware taak, want niet alleen uitvoerend maar ook beleidsbepalend, voor één man met 1/5de weektaak nota bene op een nog geheel onontgonnen terrein. Een taak die naar onze mening te zwaar, maar vooral te veelomvattend was. Het SDCN zou daarbij funktioneren onder verantwoordelijkheid van de heer Croiset van Uchelen, die als lid van het Stripschap natuurlijk wel geïnteresseerd is in het beeldverhaal (hulde), maar die geen enkele deskundigheid op dat terrein claimt of pretendeert.

Wat is het SDCN?
Het terrein waarop het SDCN zich momenteel beweegt en bewogen heeft omvat in feite alles wat in de zin van dokumentatie met het Nederlandstalige beeldverhaal te maken heeft, te splitsen in: 1. het verzamelen van materiaal; 2. het toegankelijk maken van dat materiaal; 3. het archiveren en toegankelijk maken van al het (nog) niet op het SDCN aanwezige materiaal of van uniek materiaal dat elders berust. Het predikaat 'dokumentatiecentrum' houdt echter in de huidige interpretatie van geïnteresseerden in strips ook in de funktie van 4. vraagbaak en meer dan regelmatig moet het in werking treden als zodanig. In het kort zijn dit 4 terreinen waarop het SDCN verwacht wordt thuis te zijn: 4 terreinen die onderling in nauw verband staan en die elkaar ondersteunen en aanvullen, waarbij ik om het nog wat gekompliceerder te maken ook nog moet vermelden dat bovenstaande natuurlijk niet alleen geldt voor de stripotheek (de strips zélf), maar ook voor de sekundaire literatuur (literatuur óver strips). Daarnaast valt binnen het bestek van het SDCN ook nog het terrein van de tekenfilm, kartoens, belangrijke buitenlandse strips, stripkuriosa, het beheer van schenkingen, originele tekeningen enzovoorts. Het mag duidelijk zijn dat al dit werk slechts gedaan kan worden in de huidige konstellatie met verwaarlozing van bepaalde delen of door de aandacht slechts summier over elk van deze terreinen te verdelen. Zonder het stellen van prioriteiten lijkt mij trouwens élke aanpak een slag in de lucht.

Tussenstand
Bij de tussenstand na vijf jaar werken lijkt het me niet nuttig in te gaan op incidentele aktiviteiten, zoals het beantwoorden van vragen, het houden van lezingen, bemiddeling bij speciale uitgaven of hulp bij tentoonstellingen, hoe talrijk die ook geweest zijn. Het gaat me om blijvende zaken, die in de zin van raadpleegbare dokumentatie van de grond zijn gekomen.

1. Literatuurlijstjes.
Tot nu toe heeft het beantwoorden van brieven, telefoontjes en vragen van bezoekers (in 1973: 58, in 1974: 48) het grootste deel van de toch al zo geringe tijd van Rob Richard opgeslokt. Voor een deel is dit te wijten aan het feit dat één man natuurlijk niet op alle onderdelen van zijn job thuis kan zijn, voor een ander deel is zulks echter meer principieel te wijten aan het feit dat de toegankelijkheid geen éérste prioriteit gekregen heeft. Sinds

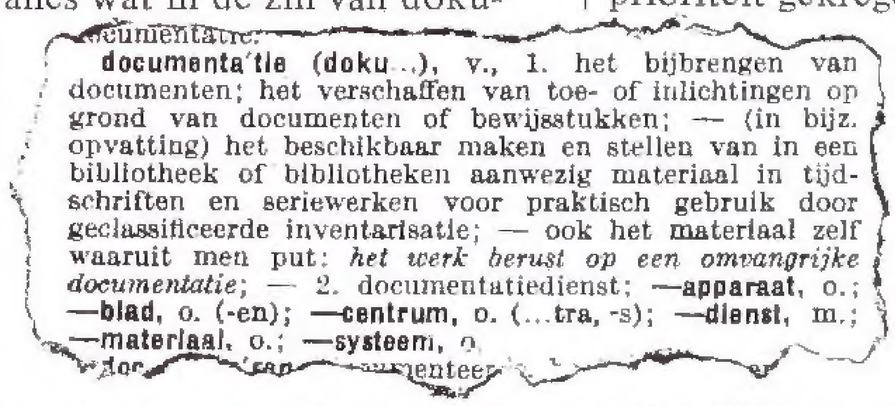

documentatie (doku...), v., 1. het bijbrengen van documenten; het verschaffen van toe- of inlichtingen op grond van documenten of bewijsstukken; — (in bijz. opvatting) het beschikbaar maken en stellen van in een bibliotheek of bibliotheken aanwezig materiaal in tijdschriften en seriewerken voor praktisch gebruik door geclassificeerde inventarisatie; — ook het materiaal zelf waaruit men put: *het werk berust op een omvangrijke documentatie*; — 2. documentatiedienst; **—apparaat**, o.; **—blad**, o. (-en); **—centrum**, o. (...tra, -s); **—dienst**, m.; **—materiaal**, o.; **—systeem**, o.
door ... van documenteer

enige tijd is er echter een eerste opvang van deze verzoeken om informatie door een 12- à 13-tal literatuurlijstjes in gestencilde vorm over de meest gevraagde inlichtingen (bijv. Suske en Wiske, Strips en onderwijs). Degene die zich tot het SDCN wendt zal zich echter wel tot deze 13 onderwerpen moeten beperken, omdat anders toch nog alles overhoop gehaald moet worden. Van deze lijstjes bestaat een kaartsysteem dat op de meest relevante literatuur bijgewerkt wordt. Andere lijstjes zijn in voorbereiding.

2. Kompleet kaartregister op tekenaar/tekstschrijver (alfabetisch).
Een uit ca. 800 trefwoorden bestaand register op Nederlandstalige tekenaars cq tekstschrijvers met vermelding van geboorte- en (eventueel) overlijdingsdatum en andere relevante biografische data, de zo kompleet mogelijke produktie (mét waarin en wanneer) en het adres. Met behulp van dit systeem kwam in 1974 tot stand *Strips. Werk van Nederstriptekenaars*, dat door de Nederlandse Kunststichting uitgegeven werd. Dit systeem, dat natuurlijk géén inventaris is van het bezit van het SDCN, nóch van alles wat er ooit binnen ons taalgebied verscheen (oude provinciale krantenleggers, noch landelijke werden ervoor geëkserpeerd) is een in statu nascendi verkerend apparaat dat ooit bij afbouw een volledige Nederlandstalige encyclopedie van het beeldverhaal zou moeten worden.

3. Stripotheek.
Een naar volledigheid strevende bibliotheek van alle Neder-

landstalige strips. Sedert ongeveer een jaar bestaat er een redelijke zekerheid over althans de volledige aanschaf van al het *momenteel* verschijnende materiaal, inklusief tijdschriften. In het algemeen is deze boekerij op dit moment (nog zonder signatuur) alfabetisch geordend naar kompleks, voor het Vlaamse deel soms naar reeks (Dupuis, Lombard), terecht achter slot en grendel aanwezig. Een alfabetische dan wel systematische ingang op deze unieke verzameling ligt niet binnen handbereik. De dienstdoende ambtenaar beschikt natuurlijk voor zichzelf over enkele klappers, maar deze zijn uniek en kunnen én mogen derhalve niet als zelfstandig te raadplegen bezoekersapparaat fungeren.

4. Sekundaire literatuur.
Gestreefd wordt naar een ruime verzameling van sekundaire literatuur, d.w.z. de vakbladen als *Stripschrift* en zijn binnen- en buitenlandse tegenhangers, handboeken en monografieën. Van deze literatuur, die niet uitgeleend wordt maar die overigens wel vrij te raadplegen is op het SDCN, bestaat een register voor zover de afzonderlijke banden al een signatuur hebben gekregen. In dat geval staan ze namelijk ook in de algemene katalogus van de UBA. Indikaties voor de inhoud zijn er niet. Die dient per boek of tijdschrift nagezocht te worden. Enkele items zijn alleen voor wat betreft het allerbelangrijkste geselekteerd in de hierboven vermelde literatuurlijstjes. Bovendien is aanwezig een chronologisch geordende verzameling van knipsels over strips, vanaf 1971 min of meer volledig door de inschakeling van een of meer knipseldiensten. Deze knipsels zijn voorzien van een signatuur en derhalve ontsluitbaar, maar zover is het nog lang niet.

Plannen voor de nabije toekomst
Zoals elk zichzelf respekterend instituut zit ook het SDCN niet verlegen om ambitieuze plannen om haar doelstellingen te verwezenlijken. Twee van die plannen verkeren echter in het beginstadium van uitvoering, zodat vermelding ervan als nuttige informatie gerechtvaardigd is:
1. Systematische index op het knipselarchief
Dat wil zeggen een kaartsysteem waarin achter bijv. het trefwoord *Kuifje, tekenfilm* of *science fiction* alle knipsels met betrekking daarop opgesomd worden. De voorbereiding van dit projekt is zogoed als afgesloten, zodat met de uitvoering binnenkort begonnen kan worden. De voltooiing zal zeker nog véle maanden in beslag nemen, misschien wel jaren.

2. Alfabetisch register op kompleks én op auteur
van alle op het SDCN aanwezige beeldverhalen in welke vorm dan ook, knipsels, stripbladen, albums enz. Dit zijn dus twee identieke registers, waarvan het ene geordend is op de titel van het kompleks (Kapitein Rob, Kuifje, Suske en Wiske) en het andere op de naam van de tekenaar (Pieter Kuhn, Hergé, Willy Vandersteen), maar in feite - afgezien van verwijsfiches - één geduplicéerd basisregister. Met de voorbereiding van dit register is vrij snel na de oprichting van het SDCN een begin gemaakt en aan de opzet is veel tijd en denkwerk besteed. Terecht, want het is de bedoeling dat de gegevens later kunnen worden ingevoerd in een komputer en dat vereist specifiek uniforme en kodeerbare informatie. Die komputer zal uiteraard niet uitsluitend de stripotheek bevatten, integendeel: hij zal het gezamenlijke boekenbezit van de Nederlandse bibliotheken bevatten en een héél klein onderdeel daarvan vormt de stripotheek van de UBA. Het laat zich denken dat zulks nogal een stuk valt buiten de paden die stripologen normaal betreden, maar inmiddels heeft die verwerking per komputer ook zijn voordelen voor stripliefhebbers zélf. Met speciale programma's zijn namelijk alle ingevoerde gegevens afzonderlijk terug te roepen in elk gewenst verband of volgorde. Bijvoorbeeld het totale oeuvre van Toonder naar believen geordend op chronologie, op de soort strip, op het al dan niet gekleurd zijn, op formaat, op lengte van de afzonderlijke verhalen, op publikatiekanaal enzovoorts. Op den duur dus volautomatische stripdoorsnedes, eventueel per dag en ga zo maar door. Een ambitieus plan dus en wie weet ook ooit nog wel eens een paradepaardje. De schaduwzijde van dit alles is dat invoering in de centrale katalogus (de komputer dus) nog lang niet in zicht is, zeker niet voor 1981, maar waarschijnlijk ook niet vlak daarna, en dat er momenteel in elk geval nog geen inventaris bestaat van het aanwezige bezit. Het enige wat er momenteel aanwezig is zijn enige duizenden blanko fiches, zoals hieronder afgedrukt.

Toch is er hoop. Vanaf januari dit jaar wil het SDCN beginnen met invulling van de beschikbare gegevens. Merkwaardigerwijze heeft Richard daarbij in september 1975 besloten gebruik te maken van de al geruime tijd door uitgeverij Panda aangekondigde *Stripkatalogus (Officiële katalogus der Nederlandstalige stripalbums)*. Nadere informatie leert namelijk dat deze uitgave niet eerder dan in februari '76 zal verschijnen (naar mijn persoonlijke mening kunnen daar nog een paar maanden bijgeteld worden) en dat die katalogus lang niet alle gegevens zal bevatten die het SDCN nodig heeft en dan bovendien alleen nog maar van de *albums*. Men kan zich dus afvragen waarop het SDCN zit te wachten, of, beter nog, waarom het SDCN zit te wachten op partikulier initiatief op een terrein waarop het zelf *beroepsmatig* en naar ik aanneem deskundiger bezig is: de énige officiële katalogus kan uitsluitend op het SDCN tot stand komen, omdat het SDCN over de uitvoerigste documentatie en kollektie beschikt (of zal beschikken) en omdat er uitsluitend dáár een kans bestaat op een titelbeschrijving en ordening op wetenschappelijke basis. Ik wil daarmee de uitgave van uitgeverij Panda geenszins minimaliseren, maar de zaken moeten natuurlijk wel in hun juiste proporties gezien worden.

Besluit

Ik heb me in dit artikel beperkt tot wezenlijke en konkrete zaken en volsta voor andere zaken met verwijzingen naar een interview met Rob Richard in *Stripschrift* 37/38 (1972), 5-7 en naar het artikeltje 'Universiteitsbibliotheek Amsterdam: Stripdocumentatiecentrum' van zijn hand in *Open* jg.4 (1972), 575-576. Mijn bijdrage wil alleen een evaluatie zijn van wat er in vijf jaren verwezenlijkt is. Ik heb me voor wat betreft de plannen beperkt tot datgene wat een redelijk uitzicht op realisering biedt, want wat men een plan noemt en wat men graag zou willen ligt dicht bij elkaar. In een evaluatie gaat het niet aan plannen en realiteiten op voet van gelijkheid te zien. Ik kom tot besluit terug op het begin van dit artikel: het kan aan geen twijfel onderhevig zijn dat het SDCN in de nu beschikbare tijd (een halve dag per week) onmogelijk al de toegedachte terreinen kan bestrijken.
Er bestaat weliswaar (student)-assistentie van de heren Herman ten Kate en Albert Tol, maar die assistentie is niet vermeerderd op het moment dat Richards werktijd gehalveerd werd, terwijl er ook geen plannen zijn voor een groter aantal assistenten. Zoals de zaken er nu voorstaan ligt het voor de hand dat de achterstand groeit. Volkomen duidelijk is dat het SDCN nog steeds alle nadruk legt op het geven van inlichtingen of, laat ik het wat algemener zeggen, de presentatie naar buiten (medewerking aan tentoonstellingen, lezingen e.d.). Bovendien blijkt dat het SDCN nog steeds in een voorbereidingsfase verkeert waarin informatie vanzelfsprekend nog niet op informatiedragers is overgebracht en dus slechts bereikbaar via de verantwoordelijke ambtenaar, waardoor deze zijn werkzaamheden moet onderbreken om die informatie op te zoeken, waardoor er weer nauwelijks tijd overblijft voor het vervaardigen van de informatiedragers en ga zo maar door. Een vicieuze cirkel dus. De enige konklusies die ik hier durf te trekken zijn dat het dokumentatiecentrum op de eerste plaats met een zo minimale bemanning nooit naar buiten had moeten treden zonder althans de aanzet van een feitelijk dokumentatiecentrum te zijn. Op de tweede plaats moeten er onmiddellijk prioriteiten gesteld worden over het gehele gebied dat door het SDCN bestreken wordt. Geen financiële prioriteiten, maar inhoudelijke, waarbij toegankelijkheid het eerste vereiste is en archivering van wat vergankelijk is (ekserperen van de talloze reeds opgeheven dagbladen, informatie uit de eerste hand van de eerste generatie Nederlandse striptekenaars enz.) het tweede punt is. Een derde prioriteit vormt het sekundaire materiaal. Na inventarisatie daarvan kan naar hartelust informatie verstrekt worden of beter nog, zal wie geïnteresseerd is zélf kunnen vinden wat *hem* relevant lijkt.

Het is niet alleen voor de persoon die dit alles maar op moet knappen, maar ook voor degenen die op een serieuze manier hun heil zoeken bij het SDCN, een trieste zaak dat de UBA nog geen behoefte getoond heeft aan deskundigheid van buitenaf en meer nog dat de UBA de objektieve en efficiënte informatie, die zij elders op haar terrein zo uitstekend weet te realiseren, in gevaar brengt door een te weinig bemand en begeleid onderdeel als het SDCN.

COMPLEX			
TITEL			
*KNIPSEL			
BOEKJE			
FORMAAT			
OMSLAG	PAPIER	TEKSTVORM	*KLEUREN/ZWARTWIT
TEKENAAR		TEKSTSCHRIJVER	
STUDIO		COPYRIGHT	
*UITGEVER/DRUKKER/IMPORTEUR/ILLEGAAL			

*Doorhalen wat niet van toepassing is.

RICHARD KLOKKERS

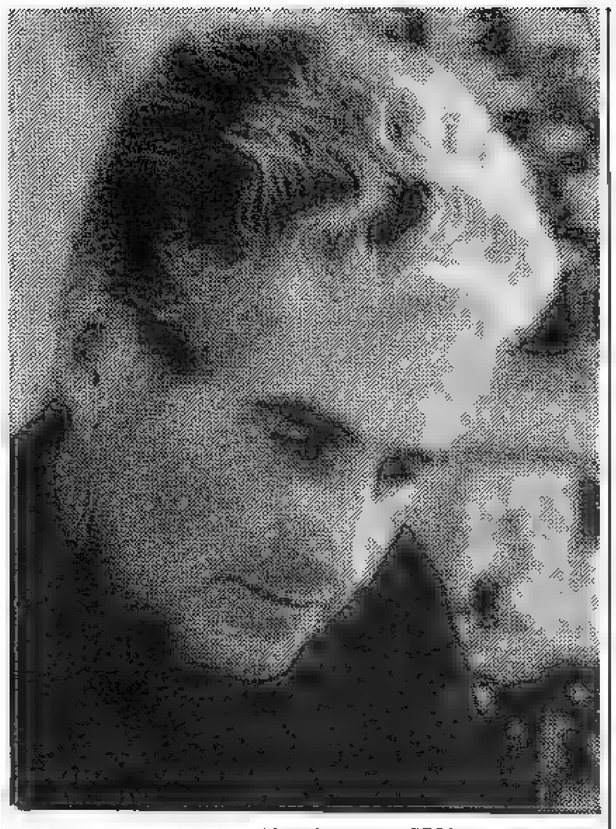

Met Frits Godhelp en Wim Lensen (de laatste werkte reeds in 1939/40 met Marten Toonder samen) behoort Richard Klokkers tot de werkers van het eerste uur van de Toonder-studio en zij zijn nog steeds in dienst (werkzaam) bij de studio.
Door hun vakmanschap hebben zij de Toonder-produktie mogelijk gemaakt en het peil van al die produkten kunnen handhaven op de hoogte die Marten Toonder wenste. Richard Klokkers heeft geen eigen strip getekend, dit in tegenstelling tot b.v. Frits Godhelp (Bas en vd Pluim) en Wim Lensen (Sim en Pans). De dwang om elke dag weer, dag in dag uit -jarenlang-, weer dezelfde figuurtjes in de zelfde reeks te moeten tekenen heeft hem weerhouden: hij illustreert liever en werkt graag afwisselend aan allerlei stripreeksen. Mede hierdoor en door het gevoerde beleid bij de Toonderstudio, sterke wisseling van tekenaar en inkter per stripreeks, hebben er voor gezorgd dat hij aan alle beroemde Toonder-strips heeft geinkt en getekend.
Richard Klokkers is geboren op 15 juni 1924, te Amsterdam. Na de lagere school (1936) volgde hij een grafische opleiding als lithografisch tekenaar en hij rondde deze na de mobilisatietijd (1939/40) af. Tot 1942/43 werkte hij bij een drukkerij. Naar aanleiding van een advertentie solliciteerde hij als aankomend tekenaar bij de Toonder/Geesink Studio's. Als volontair kon hij beginnen en was werkzaam bij de tekenfilm afdeling. Om het vak te leren kreeg hij lessen van o.a. Henk Kabos, Geertje Knoef en Kees van de Weert. Na de oorlog werd er gestart met tal van stripreeksen: zoals Tom Poes dag- en weekstrips (de Tom Poes dagstrip was in de oorlog tijdelijk gestaakt), Kappie, Hollewijn, Panda enz. Veel van deze produkten werden ook verkocht aan het buitenland, waar men soms eiste dat de tekststrips werden omgevormd tot balloonstrips. Ook startte men met het Tom Poes Weekblad en leverde veel strips, korte verhalen en vervolgverhalen geillustreerd voor het Belgische blad Pumpum. Al met al werk in overvloed en Richard Klokkers heeft aan al die produkten als inkter, tekenaar en illustrator meegewerkt.
In de jaren 48/49 ontwierp Phiny Dick de figuren van de reeks Olle Kapoen, Coen van Hunnik werkte deze uit en startte de reeks. Na enige tijd nam Richard Klokkers het tekenwerk over en heeft een groot aantal verhalen getekend. Hij heeft ook veel kleurwerk gedaan, samen met Wim Lensen, voor de Tom Poes weekstrip gepubliceerd in de Revue en Donald Duck. Sinds Marten Toonder naar Ierland is vertrokken zijn helaas veel stripreeksen van het toneel verdwenen en is ook de hoeveelheid werk in de studio afgenomen. Alleen Panda, die door Piet Wijn getekend en geïnkt wordt, en Tom Poes worden nog in de studio gerasterd.
Vanaf verhaal nummer 17 in de *Arman en Ilva*-reeks tekent Richard Klokkers de achtergronden samen met Jaap Lamberton, de indeling en de figuren worden verzorgd door Gerrit Stapel. Richard Klokkers heeft voor verhaal 18 de plot en de teksten geschreven.
Richard Klokkers trouwde in 1953 en heeft 2 kinderen. In 1953 verhuisde hij van Amsterdam naar Castricum waar hij nu nog woont.

WIM VAN WIERINGEN

De cartoonist Wim (de Mooy) van Wieringen is geboren op 2 december 1915 te Amsterdam. Vanaf zijn 10de jaar heeft hij in tal van plaatsen in Nederland gewoond; o.a. Nijmegen, Noordwijk, Den Helder, Haarlem en Zandvoort. waar hij tot 1943 heeft gewoond en daarna tot 1953. Na de lagere school werkte hij met tussenpozen tot 1942 bij een linoleum-cliché fabriek te Haarlem. Zijn wens was tekenaar te worden en met tussenpozen werkte hij o.a. bij Uitg.Strengholt te Amsterdam bij de opmaak van de weekbladen. Van 1932 tot 1936 volgde hij een avondkursus op het Instituut van Kunstnijverheidsonderwijs eveneens te Amsterdam. Zijn toenmalige leraar, de graficus Evert Mölenkamp raadde hem aan de humoristische (cartoon) zijde te kiezen. Vol ijver tekende Wim van Wieringen maar veel sukses in het publiceren had hij nog niet. In De Telegraaf van 1936 verscheen 1 cartoon en in De Tijd enige tijd een serie karikaturen. Pas in 1942 kon hij van zijn tekenwerk leven, hij kwam in dienst bij een reclamebureau te Heemstede (voor f 12,50 per week), waar hij in 1943 vertrok. Hij kon illustrator worden bij het weekblad 'Cinema en theater', een uitgave van uitg. De Opbouw te Amsterdam.
Na de oorlog (1945) begint zijn carrière. Hij is dan 30 jaar en tot omstreeks 1953 zal hij grote naam verkrijgen, in het bijzonder door zijn politieke platen die in het links-socialistisch weekblad 'De Vlam' verschenen. Dit blad verscheen tijdens de oorlog illegaal onder de naam 'De Vonk'. In de redactieraad zaten o.a.: Jef Last, Sam de Wolff, H.Roland Holst en Melle. Omstreeks 1951 verscheen '5 jaar Indonesia Merdeka' een uitgave van stichting 'De Vonk' te Amsterdam, met hoofdzakelijk politieke prenten van Wim van Wieringen. Tevens publiceerde hij in o.a. De Groene, Het Parool, Het Vrije Volk, Vrij Nederland en Sportief.
Het hoogtepunt van zijn kunnen is te vinden in het cartoonmaandblad 'Mandril' (1948/51), een blad waar alle destijds bekende cartoonisten en schrijvers in gepubliceerd hebben.
Via 'Metro', waar hij ook in publiceerde in de eerste jaren na de oorlog, kwam hij bij de Toonder studio's terecht. Vrij snel begon hij daar met het publiceren van zijn bekendste strip 'Simpelman'. Deze tekstloze gagstrip is het eerst verschenen in Kopenhagen, daarna in het Parijse dagblad 'France Soir' om na enige tijd in talloze dagbladen te verschijnen, waaronder Het Parool. Toen op 27 februari 1961 de laatste aflevering in het Parool verscheen waren er ruim 3000 stuks gepubliceerd.
Bij de Toonderstudio's tekende hij aan diverse Toonder-tekenfilms, schreef hij de teksten van Fiedel Flier (Ben van 't Klooster) en herschreef hij het 3de en laatste verhaal van Robby (Robby en de Inca beren van Hans Kresse). In 1953 vertrok hij met Margje Herblot na getrouwd te zijn geweest met J. Gerhard Toonder publiceert zij onder de naam Margje Toonder. Zij reisden lange tijd en over de landen die zij bezochten schreef Margje boeken en artikelen die Wim van Wieringen illustreerde met tekeningen en foto's. Door dit reizen verliep het publiceren van cartoons en politieke platen. Alleen Simpelman bleef

verschijnen in alle delen van de wereld via de heer De Zwaan (van Swan Features) die bij zijn uittreden uit de Toonderstudio's de rechten van o.a. Simpelman had gekregen. Nadat zij zich in 1959 definitief in Italië hadden gevestigd (Hij is slechts enkele maanden per jaar in Nederland) begon hij weer met het tekenen van politieke platen die in De Telegraaf verschenen. Daar hij zich als politiek tekenaar dood zag lopen (1969) bedacht hij een nieuwe methode, een stripreeks met een herhalingselement maar zonder vaste figuren, waar alle wereld- en regionale problemen langzaam in naar voren zouden komen. De vorm was zo gekozen dat alle aktuele gebeurtenissen direkt opgenomen konden worden, maar van de 80 stroken die hij getekend heeft zijn er slechts 23 in De Telegraaf verschenen.
Korte tijd tekende hij de strip Joris voor het Algemeen Handelsblad. Maar nu op 60-jarige leeftijd lijkt het er op dat zijn loopbaan een totaal andere wending zal gaan nemen. Toen hij in de jaren dertig, in Haarlem, de eerste Nederlandse sprekende film, De Jantjes, had gezien, verhevigde zijn grote liefde voor film en toneel. Deze liefde bracht hem tot het tijdrovende werk van tekeningen bij toneelpremières, die in De Groene werden gepubliceerd bij de verslagen van Anton Koolhaas. Hij probeerde enkele malen toneelstukken te schrijven maar zonder resultaat, wel won hij in 1958 een gedeelde tweede prijs bij een prijsvraag voor een filmscript van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. In een 'laatste' poging had hij echter wel sukses. Hij heeft nu enkele scripts geschreven die John van de Rest zal gaan verfilmen met in de hoofdrol Josine van Dalsum. Wim van Wieringen heeft zijn werk gesigneerd met: de Mooy (tot 1942), Wim, en Wim van Wieringen.
In Portugal is een bundel verschenen met een bloemlezing van zijn Simpelman strip. Simpelman is tevens gepubliceerd in het Tom Poes Weekblad.

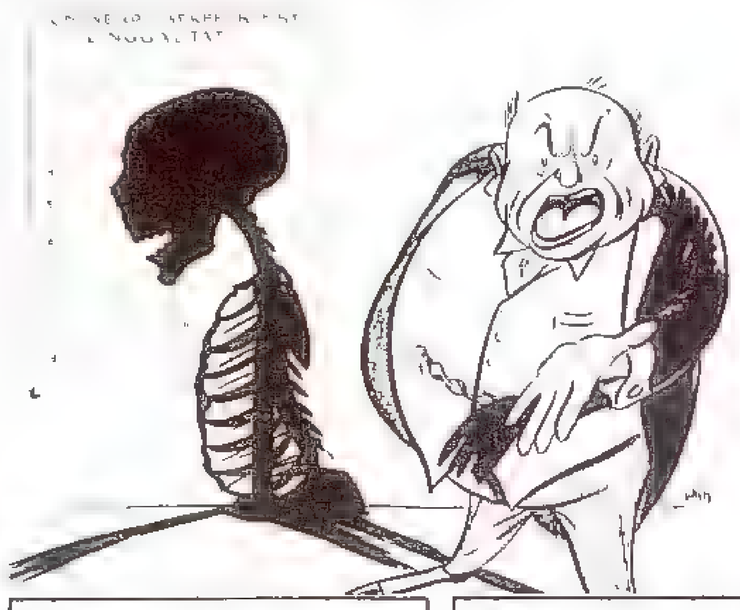

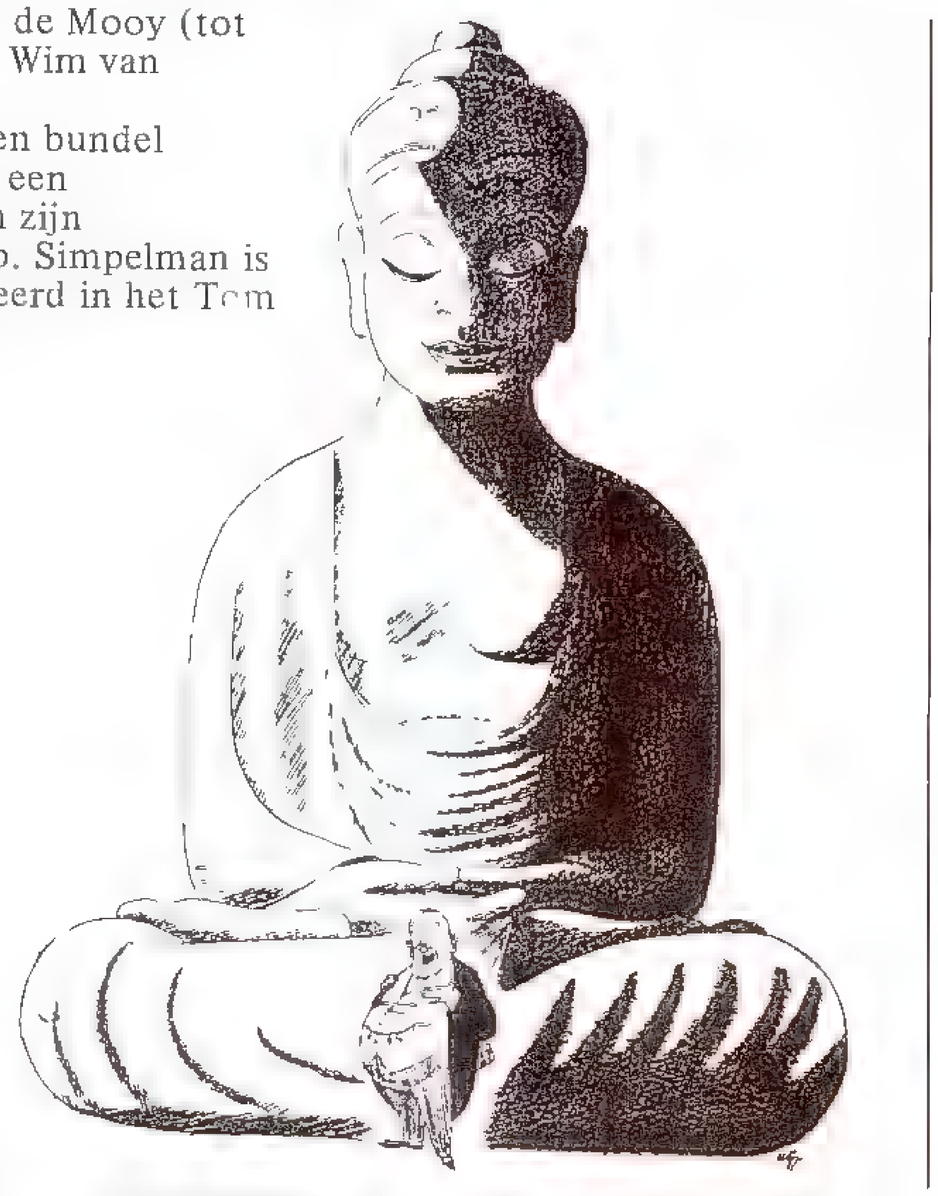

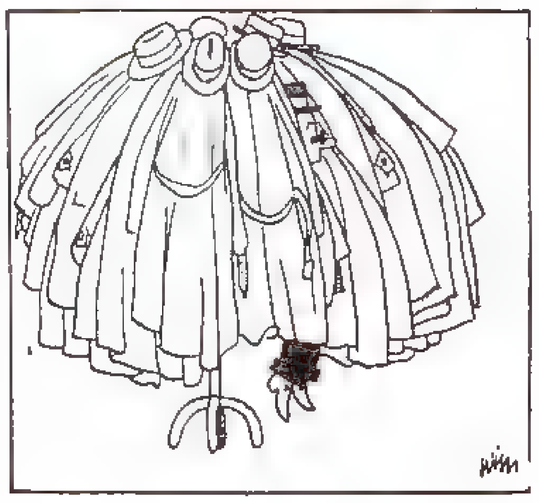

INDEX STRIP-SCHRIFT 1973-1975

Het materiaal
Stripschrift werd voor het Stripschap in de hier bestreken periode van 3 jaargangen uitgegeven door 3 uitgeverijen. In 1973 (jg. 6) door NV Verenigde Grafische Industrie (nrs. 49/50 - 59/60 = 6 dubbelnummers), in 1974 (jg.7) door Kommiks BV i.o. (nrs. 61-72, waaronder een dubbelnummer) en in 1975 (jg.8) door Thespa (nrs. 73-84, waaronder twee dubbelnummers), tesamen 1080 bladzijden in de losse verkoop voor f 81,70. In die 3 jaar maakten van de redactie deel uit: Cornelis Jan Aarts (tm 51/52), Sandra Boes (tm 79), *Hans van den Boom* (vanaf 80), *Kees de Bree* (tm 84), *Rob van Eijck* (tm 84), Sandra Griffioen (zie Sandra Boes), *Wim van Helden* (vanaf 84), Fred A. Julsing (tm 49/50), Ton Koninckx (van 73 tm 77), Martin Lodewijk (vanaf 55/56 tm 60), Frans Netscher (tm 53/54), Henk Siebels (tm 57/58) en *Martin Wassington* (tm 84).
Wat betreft de nummering moet ik nog opmerken dat nr.64 verscheen als nr. 65, waardoor nr. 64 dus ontbreekt, en dat het échte nr. 65 gemerkt werd met een plusteken, dus 65+ . Aflevering nr.77 is op de voorkaft abusievelijk genummerd als nr. 7.
Een index van de periode 1968 - 1972 werd door Cornelis Jan Aarts en Frans Netscher onder de titel *Index Stripschrift 1968-1972* gepubliceerd in Stripschrift nr. 49/50 blz. 27-30 en besloeg de nrs. 0 - 47/48 ofwel jg. 1-5.

Toelichting voor de gebruiker
Net als Cornelis Jan Aarts en Frans Netscher heb ik deze index gescheiden in twee delen: *Strips in Stripschrift* en *Schrift in Stripschrift*. Afgezien van de woordspeling blijkt deze tweedeling ook inhoudelijk zinvol. Beperkingen heb ik me voor wat betreft de eerste rubriek eigenlijk niet opgelegd. Terwille van de systematiek is de volledige titelbeschrijving steeds te vinden onder de naam van de tekenaar, voor zover mogelijk. Voor wie het allemaal (nog) niet zo precies weet zijn echter ook de namen van scenaristen en titels van kompleksen of striphelden als zelfstandig lemma opgenomen met een verwijzing naar de tekenaar. De titels die gevolgd worden door een plusteken (+) zijn nooit elders gepubliceerd.
De tweede rubriek *Schrift in Stripschrift* is veel omvangrijker en vereiste bovendien een aanzienlijk groter aantal verwijzingen. Uitgangspunt is dat het onderwerp of de persoon waarover een artikel in feite (of in hoofdzaak) handelt fungeert als trefwoord. Zijn er onderwerpen, die indirect of minder impliciet aan de orde komen, dan zijn deze 'nevenonderwerpen' als zelfstandig lemma opgenomen met een verwijzing naar het hoofdonderwerp. Op het eerste gezicht lijkt dit systeem op het bekende 'van het kastje naar de muur sturen', maar nadere bestudering zal leren dat die kreet in deze index niet of nauwelijks van toepassing is: een verwijzing van *Bernard Prince* naar *Hermann* betekent dat er in het aldaar genoemde artikel nuttige zaken over Bernard Prince verteld worden. Dat betekent daarmee nog niet dat álle artikelen over Hermann informatie over Bernard Prince geven. Integendeel, ze kunnen juist specifiek over Comanche gaan of over realistische strips in het algemeen. Door die beredeneerde manier van verwijzen was het daarom noodzakelijk de verschillende artikelen onder ieder trefwoord te nummeren. Om maar even bij mijn voorbeeld te blijven: een verwijzing bij *Comanche* naar *Hermann 3* betekent dat er over Hermann minimaal 3 artikelen in Stripschrift geschreven zijn en dat speciaal het derde nuttige informatie geeft over Comanche.
Omdat ik toch alle Stripschriften moest herlezen voor dit systeem, heb ik ook trefwoorden gehaald uit de wat algemenere rubrieken zoals *Nieuws, Postriptum* enz. Bij zulke trefwoorden verwijs ik alleen naar de rubriek en het nummer van de betreffende Stripschriften. Recenties zijn opgenomen op de naam van de tekenaar of, als 't om een studie gaat, op de naam van de auteur (vanzelfsprekend met verwijzingen). Recenties van minder dan 30 regels heb ik verwaarloosd.
Bij de verwijzingen heb ik uitsluitend gebruik gemaakt van de informatie die door de auteurs zélf gegeven wordt en dat lijkt me door het grote aantal ingangen dat ik gemaakt heb geen gebrek. Onder *Undergroundstrips* staan dus niet álle undergroundtekenaars en -strips, maar uitsluitend lektuur die onder die titel gepresenteerd werd. Vanuit die lektuur kan men dan eventueel verder komen.
Tot slot nog dit: bij gebrek aan een uitgebreid en aktueel informatiesysteem voor het beeldverhaal, óók op het Stripdocumentatiecentrum Nederland te Amsterdam, lijkt deze index een leemte te vullen. Dat is persé niet het geval. Ik dan deze index dan ook niet anders zien dan als een wat groot uitgevallen pleister op de wonde. Het wordt echter hoog tijd dat die wond niet meer bepleisterd maar genezen wordt.

Har Brok

STRIP IN STRIPSCHRIFT

A
ARMAN EN ILVA: zie The Tjong Khing.
ARRANZ, JUAN: *Arranzficcion* (herdruk Trinca 1972), nr.49/50 (10-14).
ARRANZFICCION: zie Juan Arranz.
ASTERIX, parodie op: zie Jean Rouzix.

B
BAARD EN KALE: zie Fernand Dineur.
BARKS, CARL: Walt Disney's Oom Dagobert: *De kwistige verkwister* (herdruk), nr. 59/60 (37-56).
BERNARD PRINCE: zie Hermann 1 en 2.
BOMMEL: zie Marten Toonder.
BOOGAARD, THEO VAN DEN: *Waar moet dat heen, hoe zal dat gaan?* (+), nr. 51/52 (56).
BORN, BOB VAN DEN: *Professor Pi* (herdrukken uit Het Parool), nrs. 74 (18 en 25), 75/76 - 84 (steeds op blz. 2).

C
CLERKX, AART: *Dit is de binnenkant* (+), nr. 77 (29-32).
CORBEN, RICHARD: *Melton's Big Game* (herdruk Slow Death 5), nr. 57/58 (36-43).
CRAENHALS, FRANS: *Fort Bravo* (herdruk Kuifje-weekblad 1953/1), nr. 72 (10-14).

D
DICK BOS: zie Alfred Mazure.
DINDIN ET LE SECRET DE MOULINSAL: zie Jean Rouzaud.
DINEUR, FERNAND: *De avonturen van De Kale* (herdruk Robbedoes-weekblad 1938), nr. 53/54 (31-56).
DISNEY, WALT: zie Carl Barks.
DISNEYLAND ORGY: zie Wallace Wood en Postriptum 62.
DONALD DUCK: zie Carl Barks.
DRUILLET, PHILIPPE: Lone Sloane: *De wilde windeilanden* (herdruk Pilote 1969), nr. 55/56 (49-56).
DUCHATEAU, A.P.: zie Tibet.

E
EGMOND, UCO VAN: *Zuiptor* (+), nr. 74 (29-32).
ERIC DE NOORMAN: zie Hans G.Kresse.

F
FELIX: zie M.Tillieux.
FORMULE Z: zie M.Tillieux.
FORT BRAVO: zie Frans Craenhals.
FRANQUIN, ANDRE:
1. Franquin Monsters (+), nr. 66 (16-17).
2. Guust (herdrukken uit De Standaard 1973), nr.66 (12-14).

G
GENERAAL, DE: zie Peter de Smet 1.
GOTLIB, MARCEL: *Een vrolijke frisse morgen* (herdruk uit l'Echo des Savanes), nr. 51/52 (35-46).
GREG: zie Hermann 2.
GUUST: zie André Franquin 2.

H
HARTOG VAN BANDA, LO: zie The Tjong Khing.
HERGI: zie Jean Rouzaud.
HERMANN:
1. *Operatie Pas Getrouwd*. Een avontuur van Bernard Prince (herdruk Kuifje-weekblad 1966/10), nr. 49/50 (40-43).
2. - - -/Greg: Een avontuur van Bernard Prince: *De Cormoran vaart uit!* (herdruk), nr. 65 (9-14).
HOLDAWAY, JIM/Peter O'Donnell: Modesty Blaise: *The long lever* (herdruk), nr. 75/76 (17-41).
HUBINON, VICTOR: *Rik Junior* (herdruk uit Robbedoes-junior), nr. 57/58 (15).
HULK: zie Jack Kirby.

I
INTERCITY INCIDENT: zie Daan Jippes.

J
JIPPES, DAAN: *Intercity incident* (+), nr.78 (25-32).
JOHAN EN PIRREWIET: zie Peyo 1 en 2.

K
KIRBY, JACK/Stan Lee: De Hulk: *Verbannen naar het heelal* (herdruk), nr.80 (15-21).
KRAAIENLUST: zie Willy Lohmann.
KRESSE, HANS G.: Eric de Noorman: *De wonderen van Mu* (herdruk), nrs. 63 (8-15), 65 (15-18), 65+ (15-18), 66 (19-20), 67 (13-20), 68/69 (27-30) en 70 (13-14).
KUIFJE, parodie op: zie Jean Rouzaud.

L

LAID, WAO LE: zie Jean Rouzaud en Jean Rouzix.
LEE, STANLEY: zie Jack Kirby.
LOHMAN(N), WILLY: *Kraaienlust* (+), nr. 75/76 (45-48).
LONE SLOANE: zie Philippe Druillet.

M

MATENA, DICK: *Strip nr. 1* (+), nr. 73 (29-32).
MAZURE, ALFRED: *Glashard* (herdruk boekuitgave 1969), nrs. 83 (27-32), 84 (33-36). Te vervolgen in nr. 85.
MELTON'S BIG GAME: zie Richard Corben.
MIJN VRIEND ANDRIES: zie Gerrit Stapel.
MODESTY BLAISE: zie Jim Holdaway.
MOORSE TOVENAAR, DE: zie Piet Wijn.

O

O'DONNELL, PETER: zie Jim Holdaway.
OEKEL, SJEFKE VAN: zie Theo van den Boogaard.
OKTAAF KEUNINK: zie Marc Sleen.

P

PEYO:
1. Johan en Pirrewiet: *De engelen* (herdruk), nr.81/82 (12-13).
2. Johan en Pirrewiet: *Kerstavond. . .* (herdruk), nr. 81/82 (14-15).

PROFESSOR PI: zie Bob van den Born.

R

RIK JUNIOR: zie Victor Hubinon.
RIK RINGERS: zie Tibet.
ROUZAUD, JEAN/Wao le Laid (ps. Hergi): *Dindin et le Secrèt de Moulinsal* (herdruk uit Actuel 1974/48), nr.72 (24-27).
ROUZIX, JEAN/Wao le Laid (d'après Goscinno/Uderzix): *De waarheid over Austérix de Galliër* (herdruk uit Actuel 1974/49), nr.84 (15-18).

S

SERVET, BAREND: zie Theo van den Boogaard.
SLEEN, MARC: Oktaaf Keunink (herdruk uit Het Volk), nr. 51/52 (12-15).
SMET, PETER DE:
1. De generaal (vroegere versie), nr. 55/56 (9-11).
2. *Fulco en de Miesmannetjes* (herdruk uit 't Kapoentje), nr.55/56 (12-22).

STAPEL, GERRIT: *Mijn vriend Andries* (+), nr. 77 (8-18).
STRIP NR. 1: zie Dick Matena.

T

THE TJONG KHING/Lo Hartog van Banda: Arman en Ilva nr. 1: *Regina* (herdruk), nr.62 (10-28).
TIBET/A.P. Duchateau: *Rik Ringers leidt de dans* (herdruk Kuifje-weekblad 1955/13), nr. 65 + (19-22).
TILLIEUX, M.: Felix: *Formule Z* (herdruk Heroic-albums jg.6, nr. 15), nr.81/82 (35-46).
TOONDER, MARTEN: *Tom Poes en de schoonschijners* (herdruk MV 49), nrs. 68/69 (34-46), 70 (15-24) en 71 (20-27).

U

UPSIDE-DOWNS: zie Gustave Verbeek.

V

VERBEEK, GUSTAVE: The upside-downs of Little Lady Lovekins and Old Man Muffaroo: *A fish story* (herdruk uit boekuitgave 1963), nr. 49/50 (56).

W

WIJN, PIET: *De Moorse Tovenaar* (herdruk), nrs. 79 (27-32) en 80 (25-32).
WOOD, WALLACE: *Disneyland Orgy* (herdruk), nr.59/60 (28-29).

Z

ZUIPTOR: zie Uco van Egmond.

SCHRIFT IN STRIPSCHRIFT

A

AIDANS, EDOUARD:
1. - - -/Greg: De Panters: *Race met de dood* (Uitg.Helmond 1975), recensie Kees de Bree, nr.77 (26).
2. Toenga: *De wilde horde - De grote strijd van Toenga* (Uitg. Helmond 1975), recensie Rob van Eijck, nr.78 (21).

AKIM: zie Lilliputuitgaven 1 en 3 en Nieuws nr. 71.
ALBERT, L.: zie William Vance 1.
ALEX: Rob van Eijck: *Alex, herleefde historie*, nr. 53/54 (4-8).
ALFRED: zie Fanzines en Magazines.
ARAM: zie Nieuws nr. 59/60 en Piet Wijn 1.
ARCHIE CASH: zie Malik 1 en 2.
ARMAN EN ILVA: Lo Hartog van Banda: *Bibliografie*, nr. 62 (10).
ARRANZ, JUAN: zie Beeldverhaal in Spanje.
ASTERIX:
1. Rudolf Geel: *Astérix nader bekeken*, nr. 84 (3-5).
2. Arthur Eijffinger: *'Ab imo pectore bravo! ' (mijmeringen over het Latijn bij Asterix)*, nr.84 (24-25).
3. (Hans van den Boom): *De historische Astérix*, nr. 84 (26-27).
4. Rob van Eijck: *Falanx, carré en overhaaste aftocht: het Romeinse leger bij Astérix*, nr. 84 (27-29), zie René Goscinny, In de zoeker nr. 84 (30), Börge Ring 2 en Albert Uderzo.

AVRO-STRIPKWIS: zie Stripkwissen 1, 2 en 3.

B

BAARD EN KALE:
1. Anneke Kern: *De Baard en de Kale. Stereotiep getekende figuren*, nr. 53/54 (26-27).
2. (Anneke Kern?): *Bibliografie*, nr. 53/54 (27).
3. Martin Lodewijk: *De Baard en de Kale. Van Laurel & Hardy tot Hitchcock*, nr. 53/54 (28-30),
zie Nieuws 68/69 en 77 en Will 1.

BABERIBA: zie Nieuws 71.
BAKSHI, RALPH: zie Fritz the Cat.
BAREN, HUGO VAN: zie P. Rosenkranz.
BAREND SERVET: zie IJf Blokker.
BARKS, CARL: Daan Jippes: *'Duckman' Barks over Carl Barks*, nr. 59/60 (18-21) en zie Tante Leny Presenteert. . . 1.
BARON VAN TAST TOT ZEVEREN: zie Jan van Haasteren.
BAUM, L. FRANK: zie Nieuws 49/50.
BEEK, TON: encyclopedie, nr. 75/76 (7-8).
BEELDVERHAAL IN DUITSLAND: zie Der Wahre Jacob en Loriot.
BEELDVERHAAL IN DE NEDERLANDSE DAG– EN WEEKBLADEN: zie Waardering van het beeldverhaal 3.
BEELDVERHAAL IN SPANJE: Hans van den Boom: *Hecho in Espagña(Made in Spain)*, nr. 49/50 (4-9).
BEELDVERHAAL, WAARDERING VAN HET:
1. Kees de Bree: *De fiktieve wereld van een stripfan*, nr. 59/60 (31).
2. Piet Koopman: *Op de bres*, nr. 71 (9).
3. Albert Tol/Herman ten Kate: *Stripdoorsnede*, nr. 75/76 (3-4).
4. Hans van den Boom: *Oberon onderzoekt jeugdhelden*, nr. 83 (12-15).
zie Striptoptien en Opiniepeilingen Robbedoes-weekblad.

BEELDVLOEK: Anton Hermus: *Duizend bommen, granaten en godslasteringen. Notities over de beeldvloek*, nr. 78 (12-17).
BERCK: encyclopedie, nr. 81/82 (19) en zie Cauvin 3.
BERNARD PRINCE: Hans van den Boom: *Bernard Prince & Co, avonturiers,* nr.61 (22-26) en zie Hermann 1, 2, 3 en 4 en Nieuw realisme.
BERNARD VOORZICHTIG: zie Daan Jippes.

STRIPSCHRIFT
nr 65-66 verschijnt tweemaandelijks
prijs 3,75/65 bfr.
WAAROM HEBBEN ZIJ NIET EEN STUDIO IN HUN STRIP EN WIJ NIET ?
OP DIE MANIER IS HET EEN KUNST OM POPULAIR TE WORDEN
ZIJS LEUK ZELF.

BIZU: zie J.C Fournier 1.
BLAKE EN MORTIMER: zie E.P.Jacobs 1 en 2.
BLANCHE EPIPHANIE: zie Georges Pichard.
BLAUWBLOEZEN, DE: zie Cauvin 1, Lambil 1 en Nieuws 61.
BLOKKER, IJF: Rob van Eijck/Martin Wassington: *IJf Blokker: Servet is een soort Kuifje*, nr. 51/52 (54-55).
BLUEBERRY: zie Nieuw realisme.
BOB MORANE: zie Nieuws 57/58 en William Vance 2 en 3.
BOEKBESPREKINGEN: Een rubriek met deze titel verscheen in de nrs. 51/52, 55/56-59/60, 73, 74, 77-80 en 84. Korte besprekingen zijn gepubliceerd onder de titel *Boeken in 't kort* (nrs. 65+, 68/69, 72 en 74). In deze index zijn besprekingen van meer dan 30 regels te vinden onder de auteur van het besproken werk.
BOEKEN IN 'T KORT: zie Boekbesprekingen.
BOLLIE EN BILLIE: Reinolt Duerings: *Bollie en Billie. Herkenbaar voor iedereen*, nr. 67 (4-9) en zie Roba 1.
BOMMEL: Jan Gerhard Toonder: *De Bommel-cyclus: evolutie van een heer*, nr.68/69 (13-16) en zie Domien ten Berge, Nieuws 49/50, 51/52, 55/56, 57/58, 61, 63-66, 68/69, 73 en 74, Panda 1, Postriptum 49/50 en 74 en Marten Toonder 3, 4 en 6.
BOMMELBIBLIOGRAFIE: P.Hans Frankfurther: *Wantoestand van de maand*, nr.74 (28) en zie Postriptum 75/76 en 77.
BOMMELKOERIER: zie Fanzines en Magazines.
BOOGAARD, THEO VAN DEN: *Witje* (Uitg. Tango 1973), recensie Kees de Bree, nr. 57/58 (45) en zie Nieuws 49/50.
BORN, BOB VAN DEN:
1. encyclopedie, nr. 74 (17-18).
2. Nico Noordermeer: *Professor Pi*, nr. 74 (25).

BRANDT, ANDRIES: encyclopedie, nr. 77 (19-20) en zie Nieuws 63 en 66.
BROENLAND, PIET HEIN: zie Börge Ring 1
BROMMY EN TOMMY: zie Nieuws 73.
BROUYERE: zie Malik 1 en 2.
BRUGMAN, CARRY: Rob van Eijck/Martin Wassington: *'Ik geloof wel dat ik mijzelf een beetje gevonden heb'*, nr. 67 (24-27).
BRUINTJE BEER: Cornelis Jan Aarts: *Bruintje Beer mysterie*, nr. 49/50 (17) en zie Nieuws 55/56 en 67.
BRUNO BRAZIL: zie William Vance 1.
BUCK DANNY:
1. Waldo van Dreven: *Old soldiers never die: De avonturen van Buck Danny*, nr.57/58 (4-7).
2. - - -/Franny en Hans Matla: *Buck Danny* (= bibliografie), nr. 57/58 (16).
zie Victor Hubinon 1 en Nieuws 59/60.

BUISSINK, FRANS: zie Eppo en Vakbond van striptekenaars.
BULLETJE EN BONESTAAK: Jan Kooijman: *Bulletje en Bonestaak. De eerste Nederlandse grote strip*, nr. 51/52 (52-53).
BUYLLA, ADOLFO: zie Beeldverhaal in Spanje.

C

CAP: zie Postriptum 68/69

CAUVIN:
1. Hans van den Boom: *Lambil & Cauvin. Cowboys en kookaburra's*, nr.71 (10-13).
2. encyclopedie, nr. 81/82 (20).
3. - - -/Berck: Sammy: *De lijfwacht met acht poten* (uitg.-Dupuis 1975), recensie KdB, nr.75/76 (43). zie nieuws 61.

CHARLIE: zie Fanzines & Magazines.

CHARLIER, J.-M.: zie Victor Hubinon 2.

CHEVALLIER, ALAIN: zie Postriptum 68/69.

CHICK BILL: Wim van Helden: *Chick Bill ofwel: wat jammer nou, het begon zo leuk*, nr.65+ (8-10). Zie ook Nieuws 68/69 en Tibet 1 en 2.

CHILISTRIP: zie Nieuws 57/58.

CHIQUI: zie Beeldverhaal in Spanje.

CHLOROPHYL: zie Raymond Macherot 1 en 2.

CICUENDEZ: zie Joly.

CISO-STRIPGIDS: zie Fanzines en Magazines.

CLIFTON: zie Raymond Macherot 1.

COMANCHE: zie Hermann 2, 3, 4 en 5 en Nieuw realisme.

COMIC MEDIA: zie Fanzines en Magazines.

CORBEN, RICHARD:
1. Peter de Raaf: *Richard Corben. 't Bloed druipt er af*, nr. 57/58 (32-35).
2. Peter de Raaf: *Bibliografie Corben*, nr. 57/58 (35).

CRAENHALS, FRANS:
1. Rob van Eijck: *De Koene Ridder, romantiek en geweld. François Craenhals*, nr.72 (4-9).
2. Rob van Eijck: *François Craenhals* (= biografie) – *Bibliografie strips in Kuifje*, nr. 72 (9).

CRUMB, ROBERT: zie Undergroundstrips 2.

D

DENAYER, CHRISTIAN: zie Postriptum 68/69.

DICK, PHINY: zie Nieuws 78 en 83.

DICK BOS: zie Alfred Mazure en nr. 83 (27).

DIKKIE EN DUNNIE: zie Marten Toonder 1.

DINEUR, FERNAND: zie Baard en Kale 3.

DISNEY, WALT:
1. Kees de Bree: *50 jaar Disney. 50 Jaar dromen in filmtrommels*, nr. 59/60 (4-9).
2. Cor Laurens: *Walt Disney, 's werelds grootste reklamemaker*, nr.59/60 (10).
3. Reinolt Duerings: *What's the excitement, unca Donald?* , nr. 59/60 (16-17).
zie Carl Barks en Donald Duck.

DISNEYLAND ORGY: zie Postriptum 62.

DITMAR, VAN: zie Lilliputuitgaven 1 en 2.

DONALD DUCK: Wim van Helden/Henk van der Hoek/Karel van Beusekom: *De wederwaardigheden van Donald Duck, eend en weekblad*, nr. 59/60 (11-15) en zie Carl Barks, Walt Disney 3 en Tante Leny presenteert. . . 1.

DONALD DUCK-WEEKBLAD: zie Donald Duck.

DREAMS OF THE RAREBIT FIEND: zie Winsor McCay 1.

DROMEN VAN EEN SMULPAAP: zie Winsor McCay 1 en 3.

DRUILLET, PHILIPPE: Hans van den Boom: *Om gek van te worden: Philippe Druillet*, nr. 55/56 (43-48).

DUCHATEAU, A.P.: zie Postriptum 68/69, Rik Ringers en Tibet 3 en 4.

DUITSE BEELDVERHAAL, HET: zie Beeldverhaal in Duitsland.

DULIEU, JEAN: Maarten de Meulder: *Strop voor Jean Dulieu. Tekenfilms toch niet op tv*, nr. 55/56 (28-30).

DUPUIS-CATALOGUS 1976: zie Marcel van der Hoff.

DUPUIS-TEKENAARS: encyclopedie Dupuis-tekenaars, nr. 81/82 (19-30).

E

ECHO DES SAVANES, L': zie Fanzines en Magazines.

EC-STRIPS: Waldo van Dreven: *EC has risen from the grave*, nr. 63 (29).

EISNER, WILL: Waldo van Dreven: *Will Eisner, de Shakespeare van de strip*, nr. 66 (24-28) en zie Nieuws 51/52 en 74.

ENCYCLOPEDIE: Reeks korte bio- en bibliografieën onder redaktie van Nico Noordermeer en Kees de Bree vanaf nr. 73. Los hiervan verscheen in nr. 81/82 een encyclopedie van Dupuis-tekenaars.

EPPO: Rob van Eijck/Hans van den Boom: *Partir, c'est mourir un peu . . .* (met interviews met) *Frans Buissink* (en) *Martin Lodewijk*, nr. 83 (3-10).

ERIC DE NOORMAN: zie Hans G.Kresse 5 en 6.

ERWIN: zie Hans G.Kresse 1.

EXTER, J.D. VAN: zie Nieuws 73.

F

FALATOFF: zie Fanzines en Magazines.

FANZINES EN MAGAZINES: Besprekingen en korte inhoudsopgaven. Vanaf nr. 71 als zelfstandige rubriek onder redaktie van Kees de Bree, daarvoor een onderdeel van het *Nieuws* (zie dus aldaar). Verschenen in de nrs. 55/56 (38), 57/58 (46), 61 (29), 62 (39), 63 (31), 65 + (31), 67 (31), 68/69 (53), 71 (29), 72 (29), 73 (28), 74 (21-22), 75/76 (44), 77 (27), 78 (7) en 83 (11). Méér dan eenmaal werd besproken (in deze rubriek tenminste): *Alfred, Bommelkoerier, Charlie, CISO-Stripgids, Comic Media, L'Echo des Savanes, Falatoff, Haga, Info, Inkt, Macabre, Phénix, Pony Express, Ran Tan Plan, Sarjainfo, Schtroumpf, SEJD, Stripbewust, Striprofiel, Stripwereld, Submarine, Thud, Warrior* en *Zounds.*

FEIFFER, JULES: (?): *Cartoonist Profiles spreekt met Jules Feiffer*, nr. 79 (3-6).

FEININGER, LYONEL: *De Kinder-kids en Willie Winkie's Wereld* (Uitg. Landshoff 1975), recensie KdB, nr. 79 (7-8).

FLEUR: zie Börge Ring 1.

FLORIS VAN ROZENMONGT: zie Gerrit Stapel 2.

FOURNIER, JEAN CLAUDE:
1. (Hans van den Boom): *Robbedoes woont in Bretagne* (met bibliografie), nr.80 (6-8).
2. encyclopedie, nr. 81/82 (20).

FRANCIS: encyclopedie, nr. 81/82 (21).

FRANQUIN, ANDRE:
1. Reinolt Duerings: *André Franquin: ik laat Guust voor me knutselen*, nr.66 (4-9).
2. Hans Matla/Paul v.d. Linde/Reinolt Duerings: *Franquin bibliografie*, nr.66 (10-11 en 18).
3. encyclopedie, nr. 81/82 (21-22).
zie Nieuws 61.

FRED HACHE: zie IJf Blokker.

FRITZ THE CAT: Kees de Bree: *Heavy Traffic. Impressies van een achterbuurt*, nr. 62 (34-35).

FUCHS, R.H.: zie Rudolf Geel.

FUCHS, WOLFGANG J. / Reinhold C.Reitberger: *Strips, anatomie van een massamedium* (Uitg. Bruna 1974), recensie Rob van Eijck, nr. 72 (18-19).

FUENTE, VICTOR DE LA: zie Beeldverhaal in Spanje.

FULGOR: zie Lilliputuitgaven 2.

G

GARTH: zie Modesty Blaise 1.

GEBROEDERS LEEUWENHART, DE: zie Astrid Lindgren.

GEEL, RUDOLF/R.H.Fuchs: *Schijnhelden en nepschurken. Beschouwingen over het beeldverhaal.* (Uitg. Meulenhoff 1973), recensie Klaus Beekman, nr. 53/54 (21).

GEER, NELLY VAN DE: Rob Richard: *Vraaggesprek met Nelly van de Geer*, nr. 70 (9-11).

GERADTS, EVERT: zie Tante Leny Presenteert. . . 1.

GESCHIEDENIS IN BEELDVERHALEN: zie Joly.

GORKOM, HANS VAN: zie Nieuws 74.

GOS: encyclopedie, nr. 81/82 (22).

GOSCINNY, RENé: (?): *René Goscinny* (= vertaling uit Les Cahiers de la bande dessinée), nr.84 (10-14) en zie Morris.

GOTLIB, MARCEL: Hans van den Boom: *De grollen en grappen van Gotlib*, nr. 51/52 (28-34).

GRATON, JEAN: Michel Vaillant: *Wereldkampioen* (Uitg.Helmond 1975), recensie Kees de Bree, nr.74 (25-26) en zie Edouard Aidans 1.

GREEN, JUSTIN: Evert Geradts: *Van Heinde en Verre. Justin Green of de schoonheid van de lelijkheid*, nr. 62 (31).

GREG: Harry Thomas: *Greg weg bij Kuifje*, nr.70 (32) en zie Edouard Aidans 1 en Hermann 1 en 5.

GULIK, DR. R.H. VAN: zie Frederik Ernest Kloezeman 1.

GUUS SLIM: zie M.Tillieux 2.

GUUST: zie André Franquin 1 en 2.

H

HAASTEREN, JAN VAN: Reinolt Duerings: *Jan van Haasteren: de strip zag ik nooit zo zitten*, nr. 70 (25-29).

HACHE, FRED: zie IJf Blokker.

HAGA: zie Fanzines en Magazines.

HANDBOEKEN: zie Wolfgang J.Fuchs, Rudolf Geel en P.Rosenkranz.

HARDI: zie Joly.

HART, JOHNNY: zie The Wizard of Id.

HARTOG VAN BANDA, LO: Sandra Griffioen/Rob van Eijck: *Lo Hartog van Banda*, nr. 62 (3-6). Zie ook Arman en Ilva.

HERGé: *Uit de archieven van Hergé. De avonturen van Totor en de originele versie van Kuifje in de Sovjetunie (1929)* (Uitg. Casterman 1975), recensie Har Brok, nr.84 (37) en zie Kuifje 1, Numa Sadoul en Tekenfilm 1.

HERMANN:
1. - - -/Greg: Bernard Prince: *De wet van de orkaan* (Uitg.-Helmond 1973), recensie Kees de Bree, nr. 57/58 (45).
2. Hans Matla: *Bibliografie*, nr. 61 (26).
2. Rob van Eijck/Martin Wassington/Hans van den Boom: *Hermann, ferme jongens, stoere knapen*, nr. 65 (4-8).
4. Nico Noordermeer/Hans Matla: *Hermann bibliografie*, nr. 65 (8).
5. - - -/Greg: Comanche. *De wolven van Wyoming* (Uitg.-Helmond 1974), recensie Kees de Bree, nr. 65+ (32).
zie Bernard Prince.

HERRIMAN, GEORGE: *Krazy Kat* 1 en 2 (Uitg. Real Free Press 1974), recensie Kees de Bree, nr. 68/69 (56).

HIKKIE: zie Nieuws 74.

HOBBY EN KOALA: zie Lambil 1.

HOEMPAPA: zie René Goscinny en Albert Uderzo.

HOFF, MARCEL VAN DER: *Dupuiscatalogus 1976* (Uitg. Richard 1975), recensie Hans Stoovelaar, nr. 83 (23).

HOLLEWIJN: Jhr.Drs.C.J. Strick van Linschoten: *Koppig als Hollewijn*, nr.71 (4-7) en zie Piet Wijn 1.

HORRE, HARM EN HELLA: zie Nieuws 63 en 66.

HUBINON, VICTOR:
1. Reinolt Duerings: *Victor Hubinon. De schepper van Buck Danny en Roodbaard.* nr. 57/58 (8-14).
2. ---/J.-M. Charlier: *Tarawa, het bloedige atol* 1 en 2 (Uitg. Dupuis 1975), recensie Rob van Eijck, nr. 80 (22).
zie Buck Danny 1 en 2 en Roodbaard 1.
HUILRUBRIEK: zie ruiladvertenties
HULK: (?): *Het groene gevaar* (met bibliografie van Hulk), nr.80 (12-14).
HUON DE NEVELING: zie Gerrit Stapel 1 en 2.

I

ILLEGALE STRIPS: Zie Nieuws 49/50, 51/52, 55/56-61, 63, 65 en 68/69 en Postriptum 49/50 en 53/54.
INDEX STRIPSCHRIFT: Cornelis Jan Aarts/Frans Netscher: *Index Stripschrift 1968-1972*, nr.49/50 (27-30). Het vervolg op deze index hebt u momenteel in handen.
IN DE ZOEKER: Rubriek met stripkuriosa onder redaktie van Rob van Eijck in de nrs. 78 (20), 79 (19), 80 (23), 83 (26) en 84 (30).
INDIANENREEKS: zie Hans G.Kresse 2, 3 en 4.
INFO: zie Fanzines en Magazines
INKT: zie Fanzines en Magazines
IRIS: zie The Tjong Khing

J

JACOBS, E.P.:
1. Quirijn ter Spill: *Achtergrondinformatie*, nr. 49/50 (50-53).
2. Jhr.Mr. Hendrik van Hoeken tot Blakesteyn/Dr.Robert van der Ecken van Moortijden: *Het Gele Teken, strip & werkelijkheid. . .* nr. 72 (15-17).
3. De U-straal (Uitg. Helmond 1974), recensie KdB, nr.72 (31).
JAN, JANS EN DE KINDEREN: zie Nieuws 61.
JANSEN, RUDY: zie Tina 3.
JANSSON, LARS: zie Moem.
JANSSON, TOVE: zie Moem.
JAPIE MAKREEL, DE AVONTUREN VAN: zie Marten Toonder 1.
JERRY SPRING: zie Jijé 1.
JEZAB: zie Lilliputuitgaven 2.
JIDéHEM: encyclopedie, nr. 81/82 (23).
JIJé:
1. ---/Jacques Lob: *Reeks Jerry Spring* deel 1 en 2 (Uitg. Dupuis 1974), recensie Rob van Eijck, nr.72 (18).
2. encyclopedie, nr. 81/82 (23-24).
zie Roodbaard 1 en 2.
JIPPES, DAAN: Rob van Eijck: *Daan Jippes: Het blijft zoeken naar het juiste evenwicht*, nr. 57/58 (51-56).
JOHAN EN PIRREWIET: zie Peyo 1 en 2.
JOLY/Cicuendez/Hardi/Piroton/Roge: *Geschiedenis in Beeldverhalen* 1 en 2 (Uitg. Dupuis 1974), recensie Rob van Eyck (sic), nr. 73 (22).
JONG, A.M. DE: zie Bulletje en Bonestaak.
JUGURTHA: zie Hermann 4.
JULSING, FRED A.: zie Vakbond van striptekenaars.

K

KABOS, HENK: encyclopedie, nr.73 (17).
KAPITEIN ROB: zie Peter Kuhn.
KARTOENS.
1. Martin Wassington: *Wereldkartoenale Knokke-Heist*, nr. 55/56 (34-35).
2. Martin Wassington: *Knokke-Heist. Dertiende wereldkartoenale, een terugblik, een blik vooruit*, nr. 72 (22-23).
3. Gustav Ong/MWGW: *Onggezien, een rubriek over kartoen. Poolse kartoenisten indrukwekkend op de veertiende wereldkartoenale*, nr.79 (14-15).
zie Harry Lammertink.
KEIZER, PIET: zie Voetbalstrips.
KICK WILSTRA: zie Voetbalstrips.
KIM: zie Lilliputuitgaven 1.
KIN-DER-KIDS, DE: zie Lyonel Feininger.
KLARINET & CO: zie Bob Mau.
KLOEZEMAN, FREDERIK ERNEST:
1. Nico Noordermeer: *Frederik Ernest Kloezeman: 'Ik ben een pietje precies'* (met bibliografie), nr. 65 (24-27).
2. encyclopedie (in de titel *Kroezeman* in plaats van Kloezeman!), nr.74 (17-18).
KOBUS EN KACHELMANS: zie Börge Ring 1.
KOENEMAN, JOHAN: encyclopedie, nr.80 (9-10)
KOENE RIDDER, DE: zie Frans Craenhals 1 en 2.
KOMMERSIE: zie Bommelbibliografie en Postriptum 61.
KOUSEMAKER, KEES: zie Stripantikwariaat Lambiek.
KRANTZ, STEVE: zie Fritz the Cat.
KRAZY KAT: zie George Herriman.
KRESSE, HANS G.:
1. Erwin: *De Banneling - De duivel uit het ven* (Uitg.Unieboek 1973), recensie Martin Wassington, nr. 55/56 (32-33).
2. *Indianenreeks* 1 en 2 (Uitg.-Casterman 1973), recensie Kees de Bree, nr. 59/60 (36).
3. Rob van Eyck (sic)/Nico Noordermeer: *Hans G.Kresse over indianen*, nr.63 (3-7).
4. Rob van Eyck (sic)/Nico Noordermeer: *Bibliografie Indianenverhalen Hans G.Kresse,* nr. 63 (7).
5. Eric de Noorman, verhaal 33 en 34 (Uitg.Tango 1974), recensie Kees de Bree, nr.68/69 (56).
6. Eric de Noorman, verhaal 38, 39 en 40 (Uitg.Tango 1975), recensie Kees de Bree, nr.74 (24).
zie Nieuws 59/60, 66 en 71.
KRUIS, JAN: zie Nieuws 61.
KROEZEMAN: Zie Kloezeman 2.
KUHN, PIETER: *De avonturen van Kapitein Rob*, deel 26 (Uitg. Skarabee 1973), recensie Kees de Bree, nr. 51/52 (26-27).
KUIFJE:
1. Har Brok: *Nader tot Kuifje: Kuifje en Het Zwarte Goud blz. 6-21*, nr. 53/54 (12-13)/= Nader tot Kuifje 1.
2. Har Brok: *Kent u uw Kuifje? (2)*, nr. 59/60 (22-23).
3. Har Brok: *Nader tot Kuifje 2: Van Jansen tot Janssens*, nr. 65 (20-21).
4. (Har Brok): *Nader tot Kuifje 3*: (Kuifje in De Katholieke Illustratie), nr. 67 (22-23).
5. Hans Matla: *Overzicht van de in zwart/wit verschenen albums van Tintin (Kuifje)*, nr.71 (15).
zie IJf Blokker, Hergé, Nieuws 83, Postriptum 53/54 en 55/56, Numa Sadoul en Tekenfilm 1.

L

LAMBIEK, STRIPANTIKWARIAAT: zie onder stripantikwariaat.
LAMBIL:
1. Hans van den Boom: *Titellijst*, nr.71 (13).
2. encyclopedie, nr. 81/82 (24).
zie Cauvin 1.
LAMMERTINK, HARRY: *Yrrah* (Uitg. Querido 1973), recensie Kees de Bree, nr.59/60 (36).
LAMPIL: zie Lambil 1.
LEFRANC: zie Jacques Martin 1 en 2
LELOUP: encyclopedie, nr.81/82 (25).
LEUTERLUSSIES: zie Nieuws.
LEX BRAND: zie Nieuws 73.
LILLIPUTUITGAVEN:
1. R.A.J.Zielschot/Han Slotema: *De lilliputboekjes van Van Ditmar*, nr.68/69 (17-25).
2. R.A.J.Zielschot/J.Slotema: *De Lilliput-uitgaven van Van Ditmar (II). Tibor lilliputuitgaven*, nr. 73 (11-16).
3. Rob van Eijck: *Tibor Lilliputuitgaven. Akim of: een Junglevorst onttroond*, nr. 74 (11).
LINDGREN, ASTRID: *De gebroeders Leeuwenhart* (uitg. Ploegsma 1974), recensie KdB, nr. 73 (25).
LITTLE LULU: zie Undergroundstrips 3.
LITTLE NEMO: zie Winsor McCay 2.
LOB, JACQUES: zie Jijé 1 en Georges Pichard.
LODEWIJK, MARTIN: zie Eppo.
LOHMANN, WILLY'
1. encyclopedie, nr. 73 (18).
2. encyclopedie, nr. 79 (12-13).
LOLLY: zie Nieuws 59/60.
LONNEKE IN HET LAND VAN OZ: zie Nieuws 49/50.
LORIOT: Hans van den Boom: *Kunnen Duitsers lachen? Het succes van Loriot*, nr. 83 (19-20).
LUCKY LUKE: zie Morris.
LYNCH, JAY: Evert Geradts: *Van Heinde en Verre: Jay Lynch*, nr. 65+ (28-29).

M

MACABRE: Zie Fanzines en Magazines.
MACARONI'S, DE: Jan de Rooij: *Dick Matena: er zijn nog steeds te weinig voetbalstrips*, nr. 66 (22-23).
MACHEROT, RAYMOND:
1. Numa Sadoul: *In gesprek met Raymond Macherot*, nr.74 (3-8).
2. Ton Koninckx: *Macherot nog steeds in de tipparade*, nr.74 (9-10).
MALIK:
1. —/Brouyere: Archie Cash: *Carnaval der ontzielden* (Uitg. Dupuis 1974), recensie Kees de Bree, nr. 72 (28).
2. —/Brouyere: Archie Cash: *Eiland in verschrikking* (Uitg. Dupuis 1973), recensie Waldo van Dreven, nr. 59/60 (36).
MAROTO, ESTEBAN (DE): Peter de Raaf/Jacques Post: *Maroto. . . ontmaskerd? !*, nr. 61 (16-20) en zie Postriptum 62.

MARTIN, JACQUES:
1. Lefranc: *Het sein staat op rood* (Uitg.Casterman 1975), recensie KdB, nr. 75/76 (43).
2. Lefranc: *De giftige sneeuw* (Uitg. Casterman 1975), recensie Har Brok, nr. 84 (38).
zie Alex.
MATENA, DICK: encyclopedie, nr. 79 (12-13) en zie De Macaroni's en Postriptum 74.
MAU, BOB: *Klarinet & Co.* (Uitg. Born 1975), recensie Kees de Bree, nr. 74 (24).
MAZ: zie Alfred Mazure.
MAZURE, ALFRED: P.Hans Frankfurther: *Maz is er niet meer*, nr. 63 (27).
McCAY, WINSOR:
1. *Dreams of the Rarebit Fiend* (Uitg. Dover Publications 1973), recensie Evert Geradts, nr.63 (26-27).
2. *Little Nemo 1905-06* (Uitg. Landshoff 1974), recensie Kees de Bree, nr.72 (28).
3. *Dromen van een smulpaap* (Uitg.Bert Bakker 1975), recensie Kees de Bree, nr.74 (24) /= vertaling van nr.1 hierboven.
MEULDER, MAARTEN DE: zie Stripfanaten.
MEULEN, JOHN VAN DER: R. Richard: *Vraaggesprek met John van der Meulen, aanvankelijk tekenfilmtekenaar, daarna kameraman, vervolgens produktieleider tekenfilmafdeling en nu adjunkt direkteur bij de Toonder studio's te Nederhorst den Berg*, nr. 68/69 (9-12).
MIEZELIENTJE: zie Nieuws 78.
MITACQ: encyclopedie, nr. 81/82 (25).

MODESTY BLAISE:
1. (?): *Comic Media spreekt met Peter O'Donnell*, nr. 75/76 (10-16).
2. Kees de Bree: *Modesty Blaise: geheim agente verzopen in kitsch en parfum*, nr. 78 (22-23).
3. Kees de Bree: *Dossier Modesty Blaise*, nr. 78 (24).
MOEM: Rob van Eijck: *Afscheid van Moem*, nr. 79 (16-17).
MORDILLO, GUILLERMO: Zie Nieuws 53/54.
MORRIS/Goscinny: Lucky Luke: *De Grootvorst* (Uitg. Amsterdam Boek 1975), recensie KdB, nr. 75/76 (42).

N
NACHT DER VAMPIERS: zie EC-strips.
NATASJA: zie Walthéry 1.
NERO & CO: zie Nieuws 53/54 en Marc Sleen 2.
NICK: zie Lilliputuitgaven 2.
NIEUWS: Nieuws verscheen als rubriek onder de titel *Nieuws en leuterlussies* in de nrs. 49/50 (44-48), 51/52 (48-51), 53/54 (22-25), 55/56 (38-41), 57/58 (46-49), 59/60 (32-35), 61 (28-29) en 62 (38-39); onder de titel *Nieuws en Andere Zaken* in nr. 63 (30-31) en onder de titel *Nieuws* in de nrs. 65 (30-32), 65+ (30-31), 66 (29-31), 67 (30-32), 68/69 (51-55), 70 - 72 (30-32), 73 (24-28), 74 (26-28), 75/76 (42-44), 77 (22-24), 78 (19-20), 79 (7-8), 81/82 (48), 83 (21-24) en 84 (38-40). Een min of meer vast terugkerend onderdeel van deze rubriek is *Stripflitsen*. Zie ook onder Uit de bladen en Undergroundnieuws.
NIEUW REALISME: zie Realisme.

O
OBERON: zie Waardering van het beeldverhaal 4.
O'DONNELL, PETER: zie Modesty Blaise 1, 2 en 3.
OEY TJENG SIT: zie Nieuws 53/54.
OOM WIM: zie Joly.
OPINIEPEILINGEN, JEUGD 2-17 JAAR: zie Waardering van het Beeldverhaal.
OPINIEPEILINGEN, ROBBEDOES-WEEKBLAD: zie Nieuws 70 en 74.
OTTO, zie Gerrit Stapel 1 en 2.
OUWE NIEK EN ZWARTBAARD: zie M. Remacle.
OVEREIJNDER, LEX: zie Nieuws 79.

P
PAAPE, EDDY: zie Roodbaard 1 en 2.
PALACIOS, HERNANDEZ: zie Beeldverhaal in Spanje.
PANDA:
1. Domien ten Berge: *De voorvaderen van Panda en heer Bommel of: de romantische middeleeuwen van Marten Toonder*, nr. 70 (4-9).
2. Pieter van Oudheusden: *Reinaert ontmaskerd of: Het Romantische Heden van Marten Toonder*, nr.72 (20-21).
3. Domien ten Berge: *Reineke Fuchs gered, en hoe!* , nr.72 (21-22).
PANDA, UITGEVERIJ: zie Bommelbibliografie.
PANTERS, DE: zie Edouard Aidans 1.
PARKER, BRANT: zie The Wizard of Id.
PAULUS DE BOSKABOUTER: zie Jean Dulieu en Uit de bladen 73.
PEANUTS, THE:
1. Kees de Bree: *Snoopy come home*, 53/54 (20-21).
2. Ids Haagsma: *Pinda's & ellende*, 61 (4-13).
zie Nieuws 59/60 en Charles Schulz.
PEP: Sandra Griffioen: *Jan de Rooij, chefredakteur Pep: 'Voortaan maken we themanummers'*. nr.53/54 (18-19) en zie Eppo.
PEYO:
1. Hans van den Boom/Wim van Helden: *Peyo: een smurf die smurf smurft. Interview.* nr.81/82 (3-7).
2. (?): *De strips van Peyo: de droomwereld van een groot kind*, nr.81/82 (8-11).
3. encyclopedie, nr.81/82 (26).
PHENIX: zie Fanzines en Magazines.
PICASSO, PABLO: zie Postriptum 71.
PICHARD, GEORGES/Jacques Lob: *Blanche Epiphanie* (Uitg. SERG 1972), recensie Kees de Bree, 51/52 (26).
PILOOT STORM: zie Henk Sprenger.
PIROTON: zie Joly.
POEZEKAT: zie Raymond Macherot 1.
POL, DICK VAN DE: encyclopedie, nr.83 (17-18).
POM EN TEDDY: zie Frans Craenhals 2.
PONY EXPRESS: zie Fanzines en Magazines.
POPEYE: (?): *Cartoonist Profiles spreekt met Forrest (Bud) Sagendorf*, nr.78 (3-7).
POPULAIRE LITERATUUR: zie Nieuws 68/69.
POSTRIPTUM: Ingezonden brievenrubriek opgenomen in de nrs. 49/50 (18-19), 53/54 (9), 55/56 (23), 61 (15), 62 (37), 65 (21), 68/69 (48-49), 71 (28), 73 (19-20), 74 (19, maar zie ook 28), 75/76 (4-5), 77 (26), 79 (20) en zie ook 84 (31).
PRINS VALIANT: Hans Stoovelaar: (Prins Valiant), nr. 78 (10) en zie Nieuws 49/50 en 65.
PROFESSOR PI: zie Bob van den Born 2.
PUK EN POPPEDIJN: zie Piet Wijn 1.

R
RAEMDONCK, GEORGE VAN: zie Bulletje en Bonestaak.
RAES, HUGO: zie Waardering van het Beeldverhaal 2.
RAKA: zie Lilliputuitgaven 2.
RAN TAN PLAN: zie Fanzines en Magazines.
REALISME, NIEUW: Rob van Eijck: *Nieuw realisme*, nr. 49/50 (32-39).
RECENSIES BOEKEN: zie Boekbesprekingen en Boeken in het kort.
RECENSIES TIJDSCHRIFTEN: zie Fanzines en Magazines.
RECHTER TIE: zie Frederik Ernest Kloezeman 1.
REDAKTIONEEL: Verschenen in de nrs. 59/60 (3) *Bij een afscheid en een nieuw begin*, 61 (3) *Belofte maakt schuld* en 73 (2) *Open kaart*.
REDING, RAYMOND: Vincent Larcher: *Operatie Penalty* (Uitg.Helmond 1975), recensie Kees de Bree, nr. 77 (26).
REITBERGER, REINHOLD C.: zie Wolfgang J.Fuchs.
REMACLE, M.: Ouwe Niek en Zwartbaard: *In vlammende woede* (uitg. Dupuis 1974), recensie Kees de Bree, nr. 68/69 (56).
RIK RINGERS: Peter de Raaf: *Rik Ringers 'tweedjas en coltrui'*, nr.65+(11-13) en zie Nieuws 68/69 en Tibet 1, 2, 3 en 4.
RING, BÖRGE:
1.Rob van Eijck: *Börge Ring: eigenlijk ben ik tekenfilmer. Piet Broenland: ik werk 't liefst met humor*, nr. 51/52 (18-21).
2. Hans van den Boom/Patty Klein/Huub Scholten: *Börge Ring 'Ik hoef geen grosse Künstler te zijn*, nr. 84 (19-23).
ROBA:
1. Paul v.d.Linde: *Bibliografie Jean Roba (1930), nr.67 (10-11). 2. encyclopedie, nr. 81/82 (27). zie Bollie en Billie.*
ROBBEDOES: Fournier: Robbedoes en Kwabbernoot: *De amulet van Niokolo-Koba* (Uitg. Dupuis 1974), recensie KdB, nr. 72 (31) en zie J.C.Fournier 1 en Franquin 1 en 2.
ROBBEDOES-WEEKBLAD: Opiniepeiling 1974 zie Nieuws 70 en 74.
ROB PALLAND: zie Bernard Prince.
ROGE: zie Joly.
ROODBAARD:
1. Reinholt Duerings: *Hubinon, Paape of Jijé?* nr.63 (21).
2. Reinolt Duerings: *Rektifikatie*, nr. 65+ (30).
zie Buck Danny 2, Victor Hubinon 1 en Postriptum 65.
ROOY, JAN DE: zie Pep.
ROSENKRANZ, PATRICK/Hugo van Baren: *Artsy Fartsy Funnies* (Uitg. Paranoia 1975), recensie Rob van Eijck, nr. 74 (23).
ROSY: zie Baard en Kale 3.
RUILADVERTENTIES: Opgenomen in de nrs. 49/50 (15), 51/52 (17), 53/54 (11), 55/56 (35), 57/58 (31), 59/60 (36), 61 (15), 62 (33), 65 (29), 66 (21), 67 (28), 68/69 (47 en 49), 70 (3), 71 (9), 72 (23), 73 (24), 74 (22), 75/76 (6), 77 (24), 80 (11) en 84 (38).
RUILRUBRIEK: zie Ruiladvertenties.

S
SADOUL, NUMA: *Tintin et Moi: Entretiens avec Hergé* (Uitg. Casterman 1975), recensie Har Brok, nr.79 (9-10).
SAGENDORF, BUD: zie Popeye.
SALVERIUS: zie Nieuws 61.
SAMMY: zie Cauvin 3.
SANDY: zie Cauvin 1 en Lambil 1.
SARJAINFO: zie Fanzines en Magazines.
SCHTROUMPF: zie Fanzines en Magazines.
SCHULZ, CHARLES: The Peanuts: *You're the guest of honor, Charlie Brown* (Uitg. Holt/Rinehart/Winston 1974), recensie Kees de Bree, nr. 68/69 (56) en zie Peanuts 1 en 2.
SEGAR, E.C.: zie Popeye.
SEJD: zie Fanzines en Magazines.
SERVET, BAREND: zie IJf Blokker.
SIRIUS: Barend Mutsaers: *Sirius*, nr. 70 (32).
SJORS-WEEKBLAD: zie Eppo.
SLEEN, MARC:
1. Martin Wassington/Cornelis Jan Aarts/Jan Josef van Vliet: *Marc Sleen: Ik wil alleen ontspanning brengen in de vorm van humoristische strip*, nr. 51/52 (4-9).
2. Cornelis Jan Aarts: *De avonturen van Nero en Compagnie* (= bibliografie), nr. 51/52 (10-11).
SLIM EN SLOOM: zie Marten Toonder 1.
SMEETS, MARC: zie Postriptum 62 en Tante Leny Presenteert. . . 2.
SMET, PETER DE: Rob van Eijck: *Peter de Smet. Mijn humor ontstaat per ongeluk*, nr. 55/56 (4-8).
SMURFEN, DE: Zie Nieuws 75/76 en 79 en Peyo 1 en 2.
SPAANSE BEELDVERHAAL: zie Beeldverhaal in Spanje.
SPIRIT, THE: zie Will Eisner en Nieuws 51/52.
SPRENGER, HENK: *Piloot Storm* deel 1 en 2(Uitg. Skarabee 1973), recensie Kees de Bree, nr. 57/58 (45) en zie Voetbalstrips.
STANLEY, JOHN: zie Undergroundstrips 3.
STAPEL, GERRIT:
1. Rob van Eijck/Martin Wassington: *Gerrit Stapel. 'Ik schep een eigen historie'*, nr. 77 (3-7).
2. Rob van Eijck/Martin Wassington: *Bibliografie*, nr. 77 (7).

3. encyclopedie, nr. 83 (17-18).
STRIPANTIKWARIAAT LAMBIEK: Rob van Eijck: *Kees Kousemaker gefeliciteerd. Lambiek is een begrip geworden'*. nr. 59/60 (24-26).
STRIPBEWUST: zie Fanzines en Magazines.
STRIPDAGEN:
1. K.Helderman: *Stripdag* (= Strip '73), nr. 53/54 (17).
2. K.Helderman: *Kort verslag van Strip '74*, nr. 70 (12).
3. Har Brok: *Strip '75*, nr. 83 (25).
STRIPFANATEN: zie Waardering van het beeldverhaal 1 en Wantoestand van de maand nr. 84 (31).
STRIPFLITSEN: zie Nieuws.
STRIPKONGRESSEN:
1. Otto Kees 't Loen: *Mijn prijs: 'n reisje naar Frankrijk* (Angoulême '74), nr. 63 (18-19).
2. (redaktie): *Stripkongres Angoulême '74)*, nr.63 (19).
STRIPKWISSEN:
1. Sandra Griffioen: *AVRO Stripkwis*, nr. 49/50 (31).
2. Jan Kelder: *Verlaat idealisme*, nr. 53/54, (15).
3. Rob van Eijck: *Kwis keldert strips*, nr. 53/54 (15).
4. (?) : *Ken uw tekenaars*! , nr. 81/82 (47).
zie Kuifje 2.
STRIPROFIEL: zie Fanzines en Magazines.
STRIPSCHAP, BESTUURSMEDEDELINGEN: verschenen in de nrs. 49/50 - 84.
STRIPSCHRIFT, INDEX: zie Index Stripschrift.
STRIPTEKENAARS: zie Vakbond Striptekenaars.
STRIPTOPTIEN: MWMG- W(assington): *Striptoptien*, nrs. 73-84 (2).
STRIPWERELD, DE: zie Fanzines en Magazines.
SUBMARINE: zie Fanzines en Magazines.
SWARTE, JOOST: Evert Geradts: *Van Heinde en Verre: Joost Swarte*, nr. 65 (28-29) en zie Undergroundstrips 2.

T

TADEMA, ANNE AUKE: encyclopedie, nr. 75/76 (7-8).
TANTE LENY PRESENTEERT. . .:
1. Kees de Bree: *Evert en Leny*, nr. 59/60 (31).
2. Evert Geradts: *Evert presenteert!* , nr. 61 (31-32).
zie Nieuws 72 en Undergroundstrips 2.
TARAWA: zie Victor Hubinon 2.
TARZAN: zie Lilliputuitgaven 1.
TEKENFILM:
1. C.J.Aarts: *Non, ce n'est pas Hergé*, nr. 51/52 (48).
2. (?): *Een tekenfilm maken? - graag! Maar. . .waar is het geld?* (uit Het Vrije Volk 25-8-1949), nr. 68/69 (6).
zie Walt Disney 1, Jean Dulieu, Fritz the Cat, John van der Meulen, Nieuws 53/54, 61, 75/76 en 79, de Peanuts 1, Peyo 2 en Börge Ring 1 en 2.
THE TJONG KHING: Hans van den Boom/Rob van Eijck/Hans Matla: *The Tjong Khing*, nr. 62 (7-9).
THIJS IJS: zie Marten Toonder 1.
THUD: zie Fanzines en Magazines.
TIBET:
1. Rob van Eijck/Hans van den Boom/Martin Wassington: *Tibet interview*, nr. 65+ (4-7).
2. Hans Matla/Nico Noordermeer: *Bibliografie*, nr. 65+ (14).
3. —/A.P.Duchateau: Rik Ringers: *Grafschrift voor Rik Ringers* (Uitg.Helmond 1974), recensie Kees de Bree, nr. 68/69 (56).
4. —/A.P.Duchateau: Rik Ringers *Het teken van de angst* (Uitg. Helmond 1974), recensie Kees de Bree, nr. 72 (28).
zie Chick Bill en Rik Ringers.
TIBOR: zie Lilliputuitgaven 2.
TILLIEUX, MAURICE:
1. encyclopedie, nr. 81/82 (27-29).
2. Rob van Eijck/Martin Wassington/Hans van den Boom: *Maurice Tillieux: Guus Slim is Felix zonder Bril*, nr. 81/82 (31-34).
zie Baard en Kale 3, Walthéry 1 en Will 1.
TINA:
1. Frans Buissink: *Tina en de Nederlandse meisjesstrip*, nr. 49/50 (22-23).
2. K.d.B.: *Tina*, nr. 51/52 (49).
3. Reinolt Duerings: *Tina, ten onrechte een wees in het Nederlandse stripwezen*, nr. 65+ (26-28).
TOENGA: zie Edouard Aidans 2.
TOM POES: zie Bommel en Tekenfilm 2.
TON EN TINNEKE: zie André Franquin 1 en 2.
TOONDER, MARTEN:
1. Cor Laurens: *Over het oude werk van Marten Toonder*, nr. 57/58 (18-27).
2. Cor Laurens: *Bibliografie werk Marten Toonder tot 1946*, nr. 57/58 (22).
3. Henk R.Mondria: *Marten Toonder*, nr. 68/69 (4-8).
4. (?): *In het ouderlijk huis van Tom Poes, een kat van goeden zeemanshuize* (uit De Telegraaf, 1941), nr. 68/69 (5).
5. Marten (Toonder): *Barlemanje* (uit De Groene Amsterdammer), nr. 70 (11).
6. Domien ten Berge: *De stripkunst van Marten Toonder*, nrs. 73 (3-9) en 74 (12-15); niet afgesloten.
zie Bommel, Nelly van de Geer, Hollewijn, John van der Meulen, Nieuws 66, Panda 1, 2 en 3, Postriptum 49/50 en 61, Tekenfilm 2 en René Zwartjes.
TOONDER STUDIOOS: zie Carry Brugman, Nelly van de Geer, Lo Hartog van Banda, Frederik Ernest Kloezeman 1, John van der Meulen, Nieuws 74 en René Zwartjes.
TOTOR: zie Hergé.
TRIGIë: zie Nieuws 49/50.
TRINCA: zie Beeldverhaal in Spanje en Nieuws 55/56.

U

UDERZO, ALBERT: (?): *Albert Uderzo* (=vertaling uit Les Cahiers de la bande dessinée), nr. 84 (7-9).
UIT DE BLADEN: Rubriek met nieuws uit de niet-vakpers, vanaf nr. 73 (23) onregelmatig verschenen als zelfstandige rubriek: 79 (11), 81/82 (47) en 83 (10-11).
UK EN PUK: zie Marten Toonder 1.
UNDERGROUNDSTRIPS:
1. Kees de Bree: *Undergroundnieuws!* , nr.65 (31).
2. E.Geradts: *Van Heinde en Verre*, nr. 67 (29).
3. Evert Geradts: *Van Heinde en Verre*, nr. 68/69 (32-33).
zie Nieuws 53/54, 55/56, 65, 66, 68/69, 71 en 79, P.Rosenkranz en Van Heinde en Verre.
U-STRAAL, DE: zie E.P. Jacobs 3.

V

VADER WAPPER: zie Nieuws 65.
VAILLANT: zie Jean Graton en Nieuws 59/60 en 68/69.
VAKBOND STRIPTEKENAARS: Rob van Eijck: *Komt er een vakbond voor striptekenaars?* nr. 55/56 (24-27).
VAKLITERATUUR: zie Nieuws 59/60.
VAMPIRELLA: zie Nieuws 68/69 en 71.
VANCE, WILLIAM:
1. —/L.Albert: Bruno Brazil: *De nacht der jakhalzen* (Uitg. Helmond 1973), recensie Kees de Bree, nr. 57/58 (45).
2. —/Henri Vernes: Bob Morane: *Guerilla a Tumbaga* (Uitg. Semic Intermerc 1974), recensie Kees de Bree, nr. 72 (28).
3. —/Henri Vernes: Bob Morane: *De reuzen van Mu* (Uitg. Helmond 1975), recensie Kees de Bree, nr. 77 (25).
VANDERSTEEN, WILLY: Bob Habolt: *Willy in Haarlem* nr. 49/50 (25) en zie Postriptum 61.
VAN HEINDE EN VERRE: Nieuwsrubriek over undergroundstrips door Evert Geradts, verschenen in de nrs. 62 (31), 63 (26-27), 65 (28-29), 65+ (28-29), 67 (29) en 68/69 (32-33).
VENTURA: zie Beeldverhaal in Spanje.
VERBEEK, GUSTAVE: Kees de Bree: *Genie zette wereld meer dan een jaar op z'n kop*, nr. 49/50 (55) en zie Nieuws 51/52.
VERNES, HENRI: zie William Vance 2 en 3.
VINCENT LARCHER: zie Raymond Reding.
VOETBALSTRIPS: K.de Bree: *Voetbal*, nr. 51/52 (50) en zie De Macaroni's.
VOORN, BEN VAN: encyclopedie, nr. 77 (19-20).
VRIJE BALLOEN, DE: (Hans van den Boom): *De Vrije Balloen*, nr. 81/82 (16-17).

W

WAARDERING VAN HET BEELDVERHAAL: zie onder Beeldverhaal.
WAHRE JAKOB, DER: Christian H.Freitag: *Der wahre Jakob. Een historisch voorbeeld van het Duitse beeldverhaal.* nr. 71 (18-19).
WALTHéRY:
1. Hans van den Boom: *Coffee, tea, . . . or me? 'Het levensverhaal van een stewardess'*, nr.63 (22-25).
2. encyclopedie, nr. 81/82 (29).
WANTOESTAND VAN DE MAAND: Zwartboek van uitwassen in de liefde voor het beeldverhaal. Onder dezé titel in de nrs. 74 (28) en 84 (31).
WARRIOR: zie Fanzines en Magazines.
WäSCHER, HANSRUDI: zie Lilliputuitgaven 2.
WEDERVERKOPERS: zie Nieuws 55/56.
WEIJER, F. VAN DE: Hans Matla: *In Memoriam*, nr. 84 (22).
WIJN, PIET:
1. Nico Noordermeer: *Een virtuoos tekenaar, P.C. Wijn*, nr. 79 (22-26).
2. encyclopedie, nr. 80 (9-10).
WILL:
1. —/M.Tillieux: Baard en Kale: *Graai naar de macht* (Uitg. Dupuis 1975), recensie KdB, nr. 77 (23).
2. encyclopedie, nr. 81/82 (30).
zie Baard en Kale 1 en 2.
WILLIE WINKIE'S WERELD: zie Lyonel Feininger.
WITJE: zie Theo van den Boogaard.
WIZARD OF ID, THE: (?): *The Wizard of Id*, nr. 80 (3-5) en zie Uit de Bladen 73.
WOOD, WALLACE: zie Postriptum 62.

Y

YALEK: zie Postriptum 68/69.
YRRAH: zie Harry Lammertink.

Z

ZOUNDS: zie Fanzines en Magazines.
ZUIDHOEK, ARNE: zie Nieuws 65.
ZWARTJES, RENé: Cor Laurens: *Oud Toonder medewerker René Zwartjes: 'Toonder is een reuze vent'*, nr. 57/58, (27-28).

STRIPSCHRIFT-ENQUETE 1976

Het is alweer schandelijk lang geleden dat we voor het laatst een enquête hebben gehouden. Want ongetwijfeld zit U, waarde lezer(es), te springen om uw lof of uw misnoegen kenbaar te maken.
Hier is dan eindelijk uw kans. We hebben het hele zaakje op één pagina samengeperst.
Gaarne opsturen in open enveloppe aan antwoordnummer 7015, Amsterdam-1007.

Naam en voornaam: .....
Adres: .....
Plaats: .....
Leeftijd: ..... Beroep/bezigheid: .....
.....

Krijgt u Stripschrift thuisgestuurd of koopt u losse nummers?
Thuisgestuurd O
Losse nummers O

Als u losse nummers koopt, hoeveel koopt u er dan in een jaar?
Ongeveer . . . nummers.

Waar koopt u ze?
Stripspeciaalzaak O
Boekhandel O
Kiosk O
Warenhuis O
.....

Wat vindt u het belangrijkste in Stripschrift? (nummeren in volgorde van belangrijkheid):
Nieuws ....
Artikelen ....
Interviews ....
Herdrukken ....
Advertenties ....
.....

Hoe vindt u de artikelen ?
Te oppervlakkig, b.v. ..... O
Juist goed O
Te diepgravend, b.v. ..... O

Hoe vindt u de verhouding artikelen/strips?
Liever meer artikelen O
Juist goed O
Liever meer strips O

Hoe vindt u de verhouding tekst/illustraties?
Liever meer tekst O
Juist goed O
Liever meer illustraties O

Stripschrift is van plan de eerste zeven nummers uit '68-'69 in één band te herdrukken. De prijs zal waarschijnlijk onder de tien gulden liggen. Heeft u hier belangstelling voor?
Ja **Nee**

Aan welk soort herdruk geeft u de voorkeur?
Herdruk van alle teksten, inclusief ruiladvertenties, aankondigingen etc. O
Herdruk van de interessante artikelen O

Hier volgen wat onderwerpen uit het afgelopen halfjaar. Wilt u hieraan cijfers geven tussen nul en tien?
Voor de onderwerpen die u niet gelezen hebt of vergeten bent een streepje zetten.

RUBRIEKEN	Cijfer
In de Zoeker	....
Encyclopedie	....
Bestuursmededelingen	....
Striptoptien	....
Uit de Bladen	....
Fanz./Magazines	....
Nieuws	....
Ruiladvertenties	....
Boekbesprekingen	....
Ong-gezien (over cartoons)	....
INTERVIEWS	
Brant Parker (S 80)	....
Fournier (S80)	....
Peyo (S81/82)	....
Tillieux (S81/82)	....
Fr.Buissink (S83)	....
M.Lodewijk (S83)	....
Goscinny (S84)	....
Uderzo (S84)	....
Börge Ring (S84)	....
Harry Balm (S85)	....
Rob Richard (S86)	....
ARTIKELEN	
The Hulk (S80)	....
Peyo (S81/82)	....
Striponderzoek Oberon (S83)	....
Loriot (S83)	....
Strip '75 (S83)	....
Asterix nader bekeken (S84)	....
Latijn in Asterix (S84)	....
Historische Ast. (S84)	....
Falanx, Carré enz. (S84)	....
Stripprofessoren (S85)	....
Patty Klein over strips schrijven (S85)	....
Fluit met 6 smurfen (S86)	....
STRIPS	
The Hulk (S80)	....
Moorse Tovenaar (S80)	....
Johan en Pirrewiet (S81/82)	....
Felix (S 81/82)	....
Dick Bos (S83 e.v.)	....
Waarheid over Asterix (S84)	....
Professor Pi (alle nrs.)	....
DIVERSEN	
Dupuis-encyclopedie (S81/82)	....
Index Stripschrift (S86)	....
Enquête (S86)	....

Wat wilt U aan Stripschrift veranderd zien?
.....
.....
.....

Welke binnen- en buitenlandse fanzines en tijdschriften leest U?
.....
.....

Bezit u zeldzaam materiaal, zoals oude jaargangen van tijdschriften, albums, knipsels (al dan niet compleet)? Zo ja, kunt U wat voorbeelden noemen?
.....
.....
.....
.....

Over welke onderwerpen, tekenaars enz. bezit U veel informatie?
.....
.....
.....

Heeft U weleens artikelen over strips geschreven?
Ja, over .....
.....
.....
.....
Nee

Is er weleens iets van U gepubliceerd?
Ja, in .....
.....
Nee

Wilt U iets voor Stripschrift doen?
Nee.
Ja, en wel:
artikel schrijven over .....
.....
interview maken met .....
.....
bibliografie maken van .....
.....

Welke Nederlandse tekenaars vallen bij U het meest in de smaak?
.....
.....
.....

Idem voor buitenlandse tekenaars
.....
.....
.....

Welke artikelen, interviews of rubrieken wilt U nog in Stripschrift zien?
.....
.....
.....

Zelfde vraag voor stripherdrukken:
.....
.....
.....

Opmerkingen, wensen, verlangens, klachten:
.....
.....
.....
.....

HET STRIPSCHAP

nederlands centrum voor belangstellenden in strips

Postbus 11335, Amsterdam 1000

Het bestuur van het stripschap
Secretariaat: Postbus 11335
Amsterdam 1000
Martin Wassington, voorzitter, tel. 020-171332
Har Brok, secretaris, tel. 020-250975
Wil Soyer, penningmeester, tel. 020-166113
Kees Helderman, tel. 020-168214
John van der Mark, tel. 020-935310
Hans Stoovelaar, tel. 02975-61112
John Willemse

Agenda

30 januari tot 13 februari.
Delft, Gebouw TH - Striptentoonstelling van de Kunststichting.

21 februari
Nijmegen, Gebouw Gezellenvereniging, Smetiusstraat 1, tel. 080-226921, broodjes enz. aan de zaal verkrijgbaar. De zaal ligt vlak bij het station. Ruilbeurs Het Stripschap. Toegang gratis voor leden, f 2,50 voor niet-leden. Zaal open = aanvangstijd: 9.30 uur.

20 februari tot 5 maart.
Borger 8541. Striptentoonstelling van de Kunststichting.

ALV 13-12-1975

De Algemene Leden Vergadering werd vooraf gegaan door een geanimeerde ruilbeurs met 135 aanwezigen.
Kuifje specialist Har Brok werd tot secretaris van Het Stripschap gekozen. Een stevig woord van dank is op zijn plaats voor de aftredende secretaris John van der Mark, die wegens studie, zijn loopbaan bij Het Stripschap afbreekt. Sinds 3-6-1972 heeft John zich intensief voor de vereniging ingezet, drie uitgevers van Stripschrift overleeft, de Statuten en het Huishoudelijk reglement herzien, de SWOB gesmurft alsmede het SDCN. John blijft gewoon bestuurslid, speciaal belast met het SDCN.
De veiling was weer een sukses, 142 kavels werden geveild, de hoogste prijs werd betaald voor The Spirit deel 1 (f 32,), de laagste prijs voor Tim Tuimel knapt het op. (25 cent)
De vereniging telt thans 900 leden, dus op naar de 1000.

Bommeluitgaven 1976.

In Stripschrift no.85 van januari werd het programma voor 1976 bekend gemaakt. De eerste 6 verhalen zijn:
set H
MV-26. De talisman. Een verhaal met Joris Goedbloed. Eerder in boekvorm verschenen bij De Muinck, echter met 8 manko's.
MV-31. De zeeslang. Een gevaarlijke zeeslang wordt onschadelijk gemaakt. Behoudens een NSB illegale druk nog nimmer in boekvorm verschenen.
set I
MV-11. Het monster-ei. Eerste optreden van Wammes Waggel. Dit verhaal verscheen eerder bij De Muinck.
MV-15. De betoverde spiegel. Heer Ollie B.Bommel vecht met zijn spiegelbeeld Bommel B.Ollie. Eerder verschenen bij DAVID.
set K
MV-12. Kaspar de draak. Het vervolg van 'Het monsterei', eerder verschenen bij De Muinck. Met dit deel zijn nu alle 6 verhalen, die in de eerste De Muinck serie verschenen (serie B 4.1. t/m 4.6) herdrukt.
MV-29. De geheimzinnige sleutel. Heer Bommel verliest met speculeren al zijn bezittingen. Bommelstein wordt publiekelijk geveild en gekocht door de Markies. Joost zegt jij tegen Heer Bommel en roept 'Hé daar. . ., eh, Bommel.' Een vliegtuig, op weg naar het eiland Cosat Crica, wordt gekaapt. (anno 1948). Het op één na langste Bommelverhaal, 98 pagina's, ooit verschenen. Nog nimmer, ook niet illegaal, in boekvorm uitgegeven.

Wie, o wie?
Gevraagd voor het kompleteren van het stripschriftsarchief: Stripschrift no. 0, no.13, no.21, no.24 en de originele no. 25/26. Opgave svp aan Hans Stoovelaar.

SPECIALE AANBIEDINGEN

	ledenprijs	niet-ledenprijs
Tom Poes boekuitgaven, tot op heden 12 boekjes: MV-5/6/7/8/10/14/16/17/21/22, per boekje	3,50	4,25
Set A/B/C/E/F, per set	6,-	7,50
MV-9/13, per boekje	3,50	
Set D, per set	6,–	-
Panda's Stripkatalogus 1976	24,-	30,-

Deze aanbiedingen zijn te bestellen via giro 3291121 ten name van de penningmeester van Het Stripschap te Uithoorn.

	ledenprijs	niet-ledenprijs
Stempels van Toonder's stripfiguren, 2 series (A en B) in dozen van 12. Niet los verkrijgbaar, prijs 1 serie	17,50	20,–
Bommelpoppen (afgehaald)	20,-	25,-
Map met 12 grote (21 x 29 cm) tekeningen van Peter van Straaten	4,80	6,-
Het Parool Sportkwartet, getekend door Dick Bruynesteyn	3,25	4,25
Het Parool politieke kwartet van Frits Behrendt	3,25	4,25

Deze aanbiedingen zijn te bestellen via giro 1513000 ten name van de penningmeester van Het Stripschap te Amsterdam.

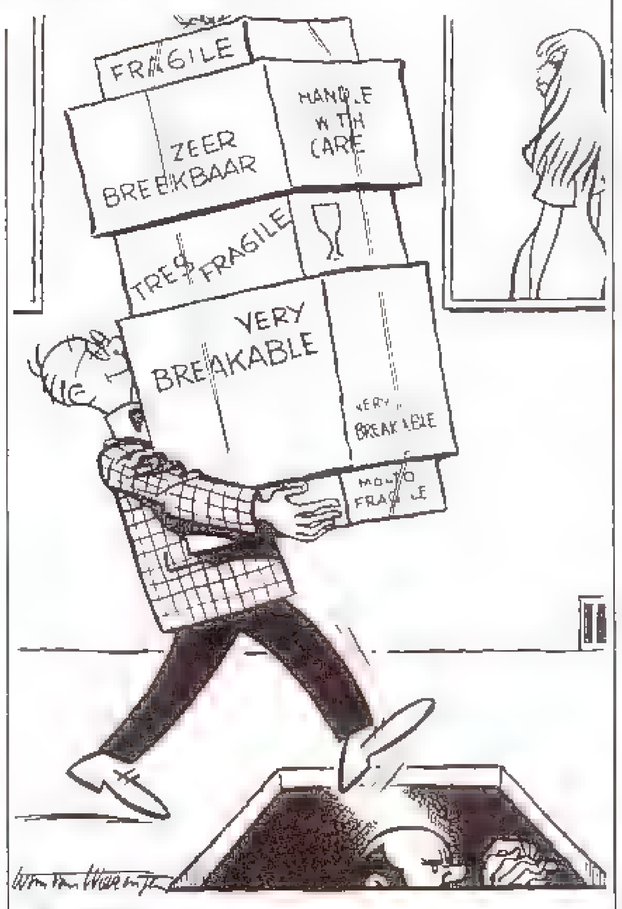

KENT U DE STRIPSPECIAALZAKEN?

Naast de stripantikwariaten zijn een aantal bevriende winkels in strips gespecialiseerd.

Amsterdam
De Leeswinkel, Amstelveenseweg 27.
Univers, Rozengracht 21.
Hobbyland, Zocherstraat 64
De Drugstore, Nieuwendijk 134
Daley News, Prinsengracht 1103
Athenaeum, Spui 14
Van de Neut, Utrechtsestraat 135
Van Gennep, Nes 128
Real Free Press, Oude Nieuwstraat 10

Den Haag
Manus van Alles, Groenzijde 39
Ulysses, Denneweg 69A

Rotterdam
Nero, Zwaanshals 215
De Boekenbeurs, 1e Middelandstraat 23

Leiden
Sweris, Prinsessekade 4

Schiedam
Het Centrum, Korte Singelstraat 20A

Delft
Het Centrum, Nieuwstraat 3

Utrecht
Le Bon Ton, Achter St.Pieter 4
Curio, Voorstraat 55

Vlaardingen
Den Draak, Veerlaan 27

Dordrecht
De Bengel, Voorstraat 283

Maastricht
Athenaeum, Vrijthof 11

Roermond
Willems, Steenweg 23

Tilburg
De Boekanier, Berdijksestraat 61

Breda
De Vrije Boekhandel, Veemarktstraat 63

Arnhem
Hermans, Broerenstraat 4

Nijmegen
Lectura, Bissch.Hamerstraat 10

Enschede
Möring, Raadhuisstraat 4

Leeuwarden
De Lektuurhal, Over de Kelders 10
De Lektuurhal, Voorstreek 83

Heerenveen
De Lektuurhal, Dracht 100

Sneek
De Lektuurhal, Nauwe Burgstraat 3

Assen
Iwema, Gedempte Singel 11
De Lektuurhal, Gedempte Singel 18

Hoogeveen
Slingenberg, Hoofdstraat 106

Groningen
De Lektuurhal, Vismarkt 1
Standaard, Zwanestraat 41
Vos, Rademarkt 10

Eindhoven
Standaard Vrijstraat 50

RUIL ADVERTENTIES

Prijs f 5,— voor leden en f 7,50 voor niet-leden voor maksimaal 40 woorden. Tekst op achterkant van girokaart
Gironummer 209948

AANGEBODEN
Diverse Suske & Wiske's, Tom Poes (o.a. uit Zondagsvriend, KZV), Dupuis, Lombard, Robbedoes-, Kuifjes-weekblad, Nero enz.

GEVRAAGD
Tom Poes Weekbl. 4e jrg. nr.6,9,12. Ketelbinkie, Doe Mee, nog een paar 'Rob's Vrienden', Donald Duck uit 1955, 1957, 1959.
R.Decadt, Marcus Laurinstraat 82, 8310 Brugge 3, België. Tel. (50)355108

GEVRAAGD
Kuifje albums (verz.nrs.) alléén nieuwstaat 1, 3, 4, 6, 14, 21, 22, 24, 25, 29, 30 t/m 44. T.P.W. 4e jrg., Blader mee serie, Victoriaboekjes, T.P. curiosa, Corentin I, alles van Paulus, Ned.Bravo, K.Z.V.albums 2, 5, 6, 7, 9, 10; Kapoentje 1947 t/m 1950. Pum Pum 2e jrg.

AANGEBODEN
Voor Elck wat Wils, o.a. veel Tom Poes, Donald Duck, enz.
Cor Laurens, Soesterweg 148, Amersfoort. Tel. 033-14378

GEVRAAGD
Alles wat er maar te vinden is over Smidje Verholen. (gepubliceerd in 'De Twentsche Courant' ca. 1960)
Thea Spanjer, Koninginneweg 164, Amsterdam.

AANGEBODEN
Jerry Spring no. 6 en 14 (beiden nieuwstaat). Tom Poes: De rare uitvinding (1946), Panda en de Meester Oudheidkundige (1955). Alle Guus Slims, Kees & Klaas, Pechvogel. Alle in goede staat.

GEVRAAGD
Paul Panter: Het Dodenmeer.
John Roerink, Beeklaan 15, Halsteren.

GEVRAAGD
Blake en Mortimer, Geheim v.d.Zwaardvis 1, 2 en het Gele teken; Buck Danny no.3, 4, uiteraard in mooie staat.
D.Salfischberger, Voorburgstraat 23-1, Amsterdam-1017, tel. 171174.

GEZOCHT:
Kwik & Flupke deel 11. Ik geef hier 100 gulden voor. Jo & Jetje: Bestemming New York; en de Manitoba. Verder contact gezocht met verzamelaars van het weekblad Kuifje.
M.van der Veen, Valeriaanstraat 130, Soest (02155-17723)

TE KOOP OF TE RUIL GEVRAAGD
Kari Lente, Bert Bibber. Jommeke (Kapoentjes uitg.). Nero. Blonde & Blinkie.
Klaas v.d. Spoel, Paterswoldseweg 144A, Groningen. (050-255791)

GEVRAAGD
Donald Ducks 1953. Nrs. 1 t/m 6, 9, 10, 15, 16, 19, 21, 22. Alle originele Blakes Mortimers (alleen in staat van nieuw).

AANGEBODEN
Losse nummers Donald Duck 1952 t/m 1959. Corentin 2, Alex 1-2, T.P.-serie Blitz 1A t/m 4A.
M.A.van Gils, Otterstraat 58, Utrecht

GEVRAAGD
Sprint, Felix verhalen, Appie Happie, Robbedoes jeugdalbum, Wietje en Krol, Baard en Kale & Jan Maat en Sinjoor, S.O.S. Meteoren (hard kaft). Kuifje weekblad: album 1; 1966: 36, 38, 41, 42, 43; 1967: 30. Mickey Magazine: 1, 2, 3, 17. Ons Volkske: 1951: 40-52; 1952: 1-17, 35-52; 1953: 18-34; 1954: 1-17; album 22, 71; 1971: 27-52; 1972, 1973, 1974: 1-52.

AANGEBODEN
Robbedoes jrg 1972, 1973, 1974. Bezige Bij Bommels 1 t/m 13. Pockets' Panda 1 t/m 6, Kappie 1, 2; Hollewijn 5. Eric (Wolters Noordhof): 1, 2, 3, 6 t/m 11. Haxtur (knipsel, inc.) Kapitein Rob 27, 29, 41, 49. Olle Kapoen deel 2 (o.a. Bibbelebontseberg). Kuifje jrg.
André Passé, Deimanstraat 180, 's Gravenhage (070-982762).

BETALING ABONNEMENT 1976.

Enige weken geleden heeft u een acceptgirokaart voor het abonnement c.q. lidmaatschap van Stripschrift/Stripschap ontvangen. Wij attenderen u er op dat het voor de continuïteit van de verzending van Stripschrift van belang is dat deze betaling uiterlijk 15 februari 1976 in ons bezit is. Wij vertrouwen op een snelle afwikkeling.

Uitgeverij Oberon b.v. start een aantal nieuwe stripseries

in zwart wit: Ridder Roodhart "de strijd om Hillegonde' door Dick Matena en Lo Hartog van Banda

Grote Pyr "De grotten van de witte beer" door Dick Matena

Deze albums zijn voor f 4.95 alleen verkrijgbaar bij:
Het Stripschap (zie elders in dit nummer)
de Nederlandse stripantiquriaten en speciale stripzaken.

Zorg dat U tijdig reserveert want de oplage is beperkt! Deze titels verschijnen eind februari a.s.
Tevens verschijnt bij Oberon b.v. eind maart de eerste uit de serie full color albums

Johnny Goodbye "de Barkerbende" door D. Attanasio en Martin Lodewijk prijs f 4.95

ook dit album kunt U bestellen bij: Het stripschap, Uw stripboekhandel en bij het Weekblad EPPO.
In EPPO nr.14 leest U hier alles over.

de fluit met zes smurfen

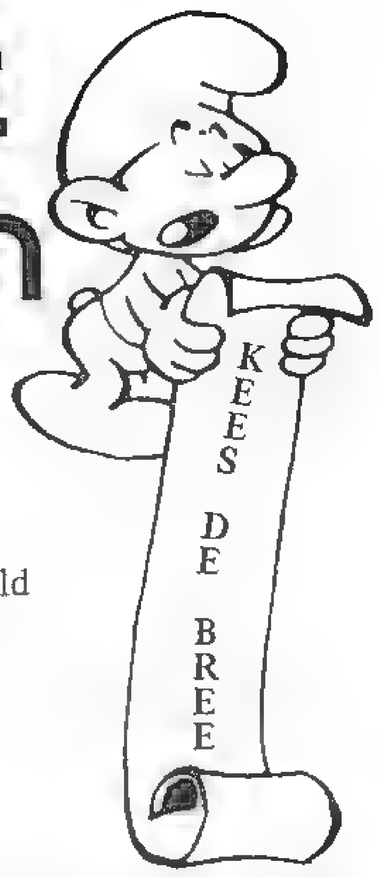

de laatste belvision-film dansend naar het einde! !

Vakantie-kindertijd-tekenfilmtijd!
Een gegeven waar men zich in de filmwereld met bijna manische krampachtigheid aan vastklampt. Vandaar dat je in de kindervakanties een overstelpend aanbod van tekenfilm krijgt en de rest van het jaar praktisch niets.
Zo kon je met Kerst in Nederland naar 'Sneeuwwitje en de 7 dwergen', 'Lucky Luke', 'Speedy Gonzales', '101 Dalmatiërs' en het nieuwste Rolf Kauka produkt 'Bello en de jacht op de diamant'.
In België kon men in die tijd naar de premières van 'Tarzoon, la honte de la jungle' van Picha en naar 'De fluit met zes smurfen', de laatste avondvullende tekenfilm van de Belvision studio's.
Vooral de laatstgenoemde tekenfilm heeft niet te klagen gehad over gebrek aan publiciteit. Nog voor er een meter film verschoten was, was vrijwel geheel Europa door handige publiciteitsmensen op de hoogte gesteld van de plannen, de bijzondere geschiktheid van het 'fluit-verhaal' om in tekenfilm omgezet te worden, de waanzinnige hoeveelheid tekeningen die men moest gaan maken, de hoge produktiekosten, de energieverslindende arbeid, en de onweerstaanbare charme van de tekenfilmfiguurtjes. De toekomstige toeschouwers zouden bij het zien van al die grappige, doldwaze smurfen moeite hebben een spontane schaterlach te onderdrukken, dat stond vast.
Het zou daarom wel leuk zijn als wij, toeschouwers, alvast probeerden dat sappige taaltje van die blauwe kabouters, het zogenaamde SMURFS, onder de knie te krijgen, zo adviseerde men.
Natuurlijk zouden wij het, als beginnende smurfleerlingen, niet voor smurfelijk achten wat voor smurfen er uit enkele eenvoudige smurfen soms konden voortsmurfen, dat was smurf maar het wende wel! Aldus werd het publiek warm gemaakt!
Nu is reklame mooi en uiteraard onmisbaar voor kapitaal vretende produkties als tekenfilms maar het heeft z'n nadelen. Reklame kan, indien je er mee overvoerd wordt, het tegendeel van het beoogde effekt bewerkstelligen en het publiek uit de bioscoop weghouden. Een film waar *veel* reklame voor wordt gemaakt kan ook de interesse opwekken. In dat geval zijn de verwachtingen hoog en de eisen die de toeschouwer stelt eveneens. Een situatie die gevaarlijk is want het moet wel een bijzonder goede film zijn die in staat is om een dergelijke belofte, die minstens evenveel met smaak en gevoel te maken heeft als met kwaliteit, in te lossen.
Nu moet ik toegeven dat ik me veel van de film voorstelde. Ik heb al eens in Stripschrift geschreven dat de Smurfen ronde figuurtjes zijn die zich gemakkelijk lenen voor animatie. Ronde figuurtjes die je soepel kunt laten bewegen, in de trant van Disney, mits er genoeg geld beschikbaar is en men full-animation in plaats van semi-animation toepast. Dat wil zeggen als men niet alleen de benen van de figuurtjes laat bewegen en verder een deel van de handelingen suggereert door middel van geluidseffecten maar als men behalve de benen ook het lichaam soepel laat meebewegen en als de kamera een figuurtje helemaal volgt als het met iets bezig is. Dat voorkomt een schokkerig bewegen. Ook de sprookjesachtige achtergrond uit het verhaal leent zich beter voor een goede verhouding tussen figuren en achtergrond dan het geval was bij de vorige Belvision film 'Kuifje en het Haaienmeer'. Al met al

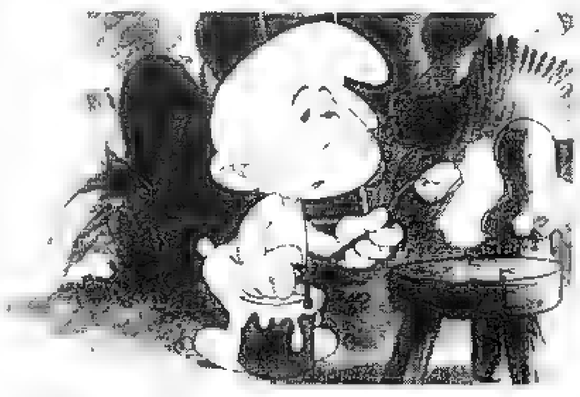

reden genoeg om het produkt van de eeuw (iets minder kon het niet zijn, dat had ik uit de berichten wel begrepen) met eigen ogen te gaan aanschouwen. Zelfs het vooruitzicht van een urenlange glijtocht naar Brussel over een door ijs en ijzel spiegelglad geworden wegdek kon me daar niet van weerhouden.

OPGEWEKT

Maar hoe nu? Was het de vermoeiende reis die me na het zien van de eerste minuten film de ogen deed sluiten? Of was de film gewoon niet leuk? De in het persbericht aangekondigde 'warme kleuren en opgewekte muziek' waren er evenals 'het vredig bostafereel met bloemen en vlinders afgewisseld door de vredige dorpsstraat'. Maar waar was de aktie, de spanning, het onverwachte moment? Nergens! Want wat verwacht ik als oprecht tekenfilmliefhebber als ik een aantal smurfen een boom zie omhakken? Juist, dat de stomste van het stel zich precies in de baan van de vallende boom bevindt en er vervolgens verkreukeld maar levend onderuit kruipt. Maar niets van dat alles. De boom valt keurig op de grond. En daarmee is de belangrijkste mogelijkheid van de tekenfilm om grappen in beeld te brengen om zeep geholpen. De makers hebben bewust 'angstaanjagende' en 'gewelddadige' scènes uit de film gebannen en hebben daarbij bewust gekozen voor een zoutarm produkt. Daar kan ik me enorm over opwinden. Het is gewoon een ontkennen van het medium. De grootste kracht van de tekenfilm is dat het onmogelijke mogelijk wordt, in tegenstelling tot de gewone film die veel beperkter is in zijn mogelijkheden. Je kunt tekenfilmfiguurtjes laten platwalsen, verdrinken, van 12 hoog laten vallen en door draken laten opeten zonder dat ze dood gaan. Geen mens die de handelingen met de werkelijkheid zal vergelijken. Door de

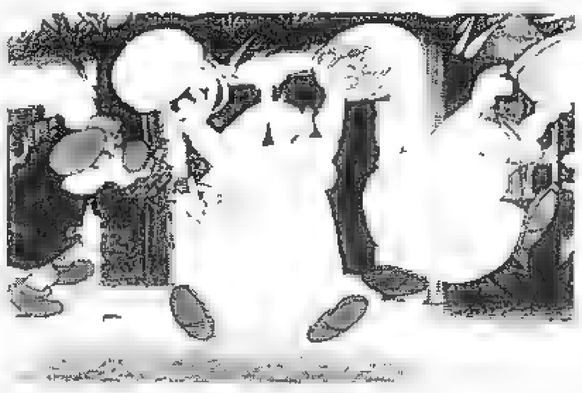

'Fluit met zes Smurfen' deze belangrijke troef te ontnemen zijn de makers genoodzaakt een vlot lopend (min of meer realistisch) verhaal te produceren. In dat opzicht hebben Peyo (geestelijke vader van de Smurfen) en co-scenarist Yvan Delporte jammerlijk gefaald. Er is een schrijnend gebrek aan dialoog. Zo nu en dan lijkt de film op een onbekommerde jeugdmusical waarin de meest beluisterde musicus van Frankrijk, Michel Legrand, naar hartelust zijn talent de vrije loop mag laten. Een ontstellend traag gedeelte van de film is bijvoorbeeld de scène waarin de mensenkinderen Johan en Pirrewiet de Smurfen ontmoeten en deze laatsten zich stuk voor stuk voorstellen. Op dat moment realiseerde ik me dat je met de Smurfen die allemaal typetjes zijn (vreetzak, leider, geleerde, mopperpot) en alleen herkenbaar zijn door de eigenschap te tonen die hun tot type maakt nooit en te nimmer een goede tekenfilm zult kunnen maken. Qua uiterlijk zijn ze allemaal gelijk, daar liggen geen herkenningspunten. Als je dus een handeling van de vraatzuchtige Smurf wilt laten zien, moet hij altijd iets te eten bij zich hebben, anders is hij niet eens als type te herkennen. Dan heb ik het nog niet eens over zelfstandig handelende *karakters*. De figuur die de film draagt is Pirrewiet, de mallotige schildknaap van Johan. Zijn blunders en vreemde of nare eigenschappen maken het zien van de film dragelijk. Dat klinkt hard en zo is het ook bedoeld. Tijdens de hele voorstelling heb ik niemand horen lachen, en dat klopt, de film is doodeenvoudig niet leuk. Het verhaal is best aanvaardbaar: tot grote ontsteltenis van het hele hof raakt de volslagen a-musicale Pirrewiet in het bezit van een toverfluit. Iedereen die naar het geluid van de fluit luistert voelt de onweerstaanbare behoefte om de horlepiep te dansen tot men er bewusteloos bij neervalt. De fluit wordt gestolen door de boef Pepersack die door middel van de fluit het halve land berooft. Johan en Pirrewiet maken samen met de Smurfen jacht op Pepersack. De Smurfen fabriceren nog een toverfluit waarmee Pirrewiet de schurk weet te verslaan. Eind goed al goed! Er is binnen dit verhaal ruimte genoeg om allerlei grappen in te bouwen en dat heeft men ook gedaan maar wel met de catastrofale beperkingen die ik hierboven genoemd heb. Het tragische is dat bij elkaar zo'n 100 mensen gedurende 2 jaar aan de film hebben gewerkt en dat de enig wezenlijke ervaring die men heeft opgedaan is dat het zó niet moet. Nog een kleine misslag is dat de film is voorzien van ondertiteling en dus ongeschikt voor kleine kinderen. Voor Nederland zal de film, die naar alle waarschijnlijkheid met de zomervakantie in ons land komt, dus van ondertiteling moeten worden voorzien wil de groep waarvoor de film gemaakt is er ook iets aan hebben. Onnodig dubbel werk! Door de grote bekendheid van de Smurfen zal producer Dupuis er financieel wel uitspringen maar voor de geschiedenis van de tekenfilm kunnen de afgelopen 2 jaren als verloren worden beschouwd. Bovendien is het een triest afscheidskado voor José Dutillieu de produktie direkteur van Belvision die er, evenals Belvision, mee stopt! Op de tonen van de toverfluit, dansend naar het einde!

DICK BOS GLASHARD

Ik vrees, dat het mijn schuld is, mijnheer. Iemand in het dorp vertelde me dat hier een duikboot rondsloop en daarom kwam ik hierheen om zelf te gaan kijken. Wat jammer, dat het alleen maar een gerucht is Ik zou zo graag eens een duikboot van dichtbij bekijken.

Schijnbaar valt de miljonair bij Sheila in de smaak en heeft deze belangstelling voor natuurechte blondjes . . .

Het natuurechte blondje speelt haar kaarten goed en de miljonair (die zegt Guy Greeze te heten) nodigt hen binnen drie minuten uit om een kijkje te nemen op de „Lady Janette".

Guy stelt zijn gasten voor aan een zekere Pete, de enige andere man aan boord. Hierna beginnen de beide mannen het blondje te verwennen.

Tot Sheila's verbazing is D.B. merkwaardig stil en stelt geen enkele vraag. Hij zit tevreden te glimlachen en te luisteren. Noch Guy, noch Pete schijnen zich hiervan iets aan te trekken.

Guy vertelt dat hij kostuumjuwelen fabriceert en hij laat zijn bezoekster een aantal plastic ringen en armbanden zien. Als Sheila bewondering vertoont voor een van de ringen, staat hij erop haar die cadeau te geven.

D.B. en Sheila nemen afscheid, nadat zij hun gastheren op het diner hebben uitgenodigd.

Zodra ze uit zicht zijn valt Sheila's lienersgedrag van haar af als klei van een spiegel.

Zij luisteren een tijd lang naar een alledaags gesprek van twee mannen over een aantrekkelijk meisje voordat D.B. uitschakelt.

Daar! Geef toe dat je ongelijk hebt. Het zijn slechts een paar onschuldige losbollen Losbollen met een uitstekende smaak voor vrouwen . . .
Kan zijn, maar als dat zo is, waarom zijn ze dan niet in Torquay of Brighton, of beter nog in de Middellandse Zee?

Best, blijf maar wantrouwig, maar je zult moeten toegeven, dat ze niets te maken hebben met Mr. Burrup's duikboot.
Ik heb nooit aan een duikboot geloofd in dit ondiepe water . . .

Zóó! Dat zeg je alleen omdat Guy het je verteld heeft.
Mis! Ik had wel degelijk aan ondiep water gedacht, maar het was iets anders dat me zei dat het geen duikboot was, die Mr. Burrup heeft gezien — RAMEN en PATRIJSPOORTEN. Duikboten HEBBEN geen patrijspoorten.

Waarempel, dat is waar . . . Die ouwe Burrup sprak over vensters die onder water vedwenen . . .
Hij is tenslotte dus alleen maar een oud uilskuiken.
Wel – dat heb ik je gezegd.
Niet zo vlug! Als hij nu eens de waarheid sprak? Er gebeuren VREEMDE dingen in Puddle Creek.

127

Hé! Je denkt toch niet werkelijk dat de Lady Janette DUIKEN kan? Je hebt dat schip gezien – het is niet anders dan een gewone, fantasieloze, alledaagse, lelijke droomboot van een miljonair.
Ik zal beginnen een telegram om inlichtingen te zenden aan Lloyd's Scheepsverzekeringen.

128

Nadat zij het telegram verzonden hebben, gaan D.B. en Sheila iets eten en vervolgens keren ze terug naar „Angler's Rest", het kleinscentrum.
Laat ons eens kijken hoeveel koolrapen er vandaag doorgedraaid zijn . . .
WACHT EVEN . . .
Ik dacht dat ik de stem van Dr. Zabolle hoorde . . .

129

D.B. heeft gelijk. Achterin een steeg zijn een paar bekenden bezig de geleerde een pak slaag te geven.
Laat me los! Wat willen jullie van me . . .
We houden alleen maar niet van vreemdelingen, knaap!
Laat ik het op een andere manier zeggen, Dr. Zabolle. Wat Big Red bedoelt is, dat we het op prijs zouden stellen als U naar uw eigen land wilde terugkeren. U vestigt de aandacht op Puddle Creek en daar houden we niet van.

130

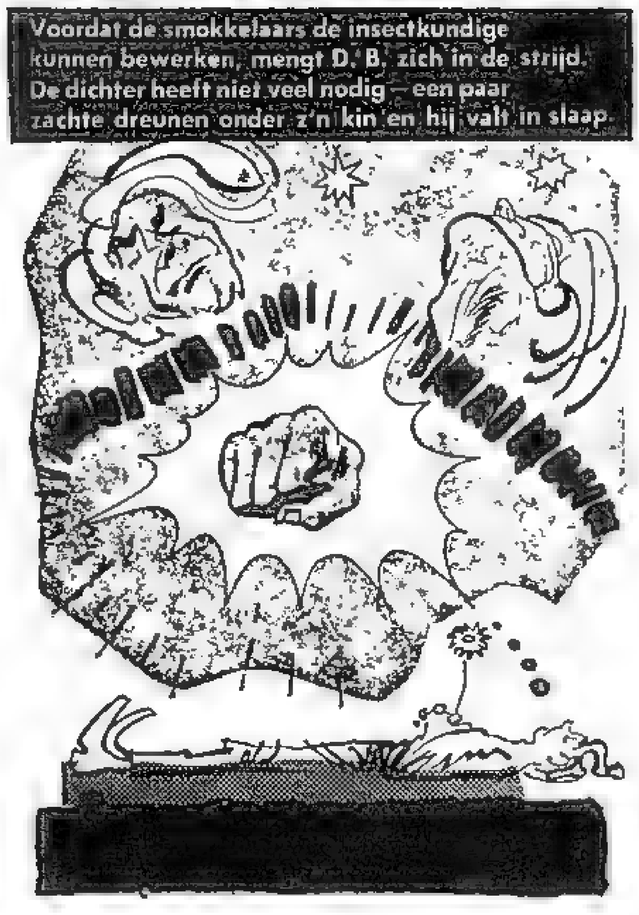
Voordat de smokkelaars de insectkundige kunnen bewerken, mengt D. B. zich in de strijd. De dichter heeft niet veel nodig – een paar zachte dreunen onder z'n kin en hij valt in slaap.

131

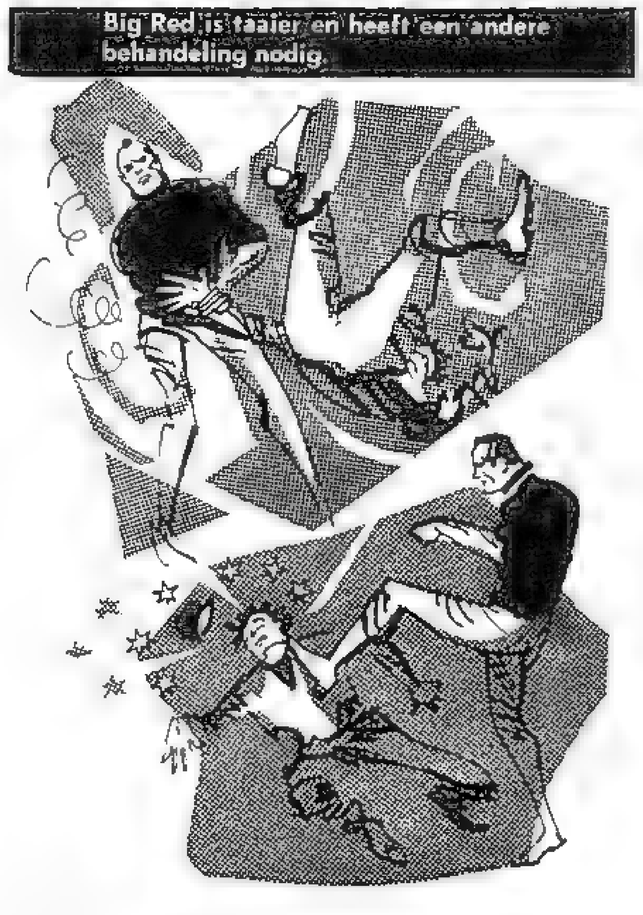

132

Wetend dat D.B. geen hulp nodig heeft, past Sheila eerste hulp toe op Dr. Zabolle.
Blijf regelmatig ademhalen, dan is U zó weer in orde. Hoe kwam U erbij om TWEE mannen uit te zoeken, onstuimige dwaas?
Ik . . . , dat deed ik niet. Die woestelingen brachten me hierheen onder valse voorwendsels en begonnen me tegen de grond te slaan.

133

Omdat Dr. Zabolle duidelijk nogal slapjes is en D.B. een woordje te spreken heeft met de heren dichter en Big Red wordt besloten, dat Sheila de geleerde naar huis zal rijden, terwijl D.B. de wacht betrekt aan het ziekbed van de smokkelaars.
Erg vriendelijk van U om zich te bekommeren om een vreemdeling . . .
Maak U daarover geen zorg! Mijn bijnaam is Florence Nightingale. Ik loop KILOMETERS om goede daden te verrichten . . .

134

Bij het landhuis aangekomen, neemt Sheila de uitnodiging van Dr. Zabolle aan om iets te drinken.
Bovendien wil ik U de foto's laten zien, die ik heb genomen toen Mr. Bos en U de laatste keer hier waren. Hier zijn ze.
Tjonge! Die zijn GOED! U is een BEROEPSFOTOGRAAF. U zou mijn probeersels eens moeten zien: zuivere nachtopnamen van negers in ingestorte kolenmijnen.

135

Dat ligt aan die speciale lichtmeter, die is uitgevonden door een vriend van mij. Die doet AL het werk . . .
Mensen! Wat is dat verblindend . . .

136

Misschien gaat mijn vriend het in exploitatie brengen. Het is een klein wonderapparaat. Onder andere . . . het maakt de mensen slaperig . . .

137

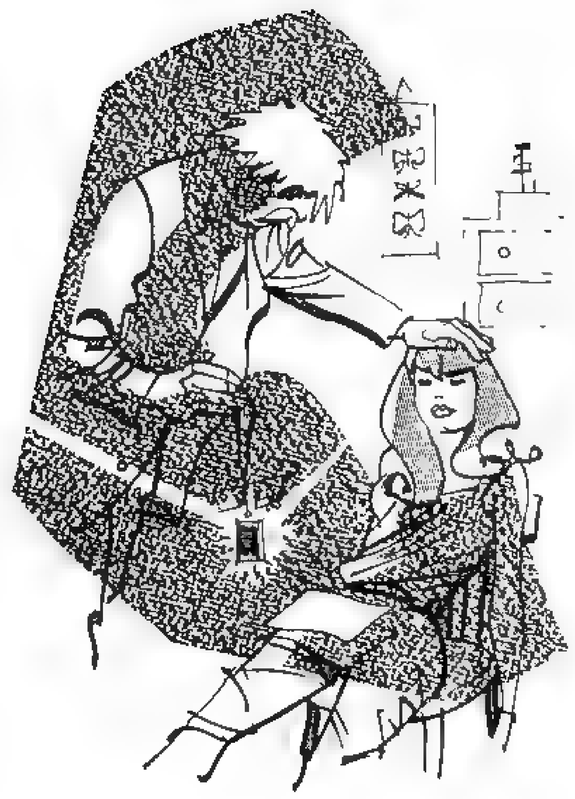

138

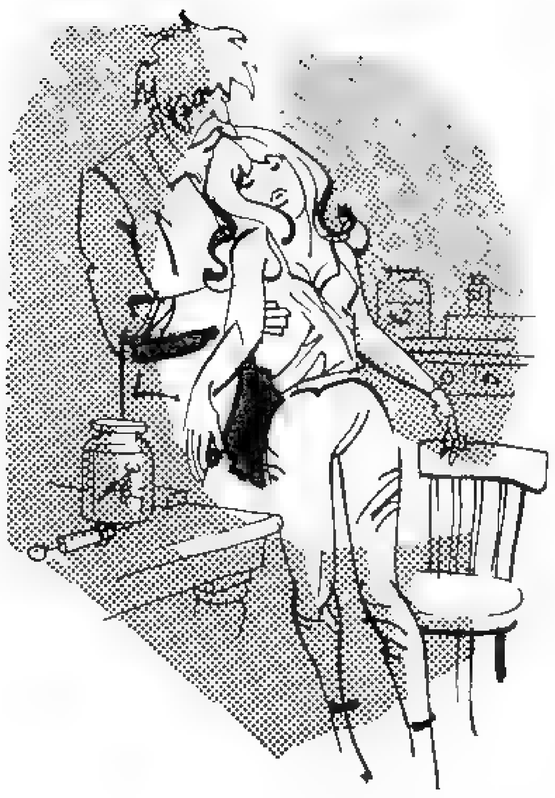

139

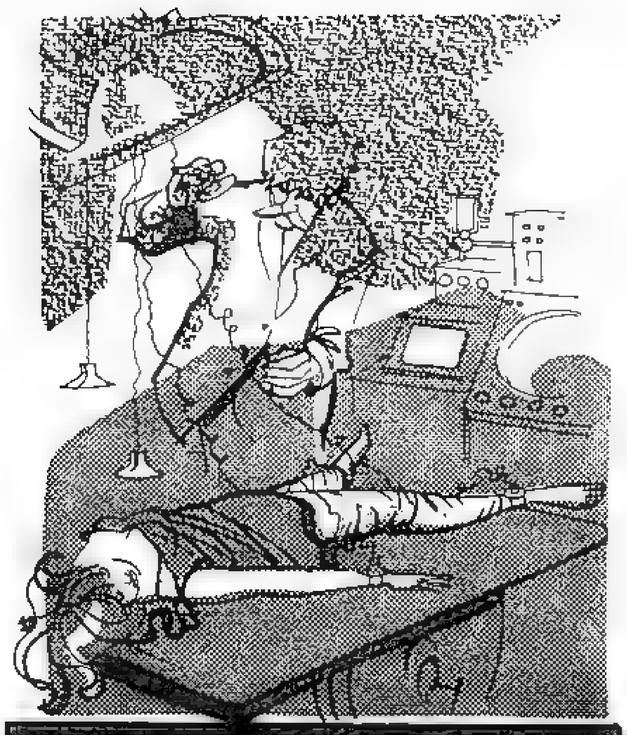
Een geheime valdeur bedienend brengt Dr. Zabolie de bewusteloze Sheila in een klein, maar goed toegerust laboratorium, waar hij haar begint vast te snoeren.

140

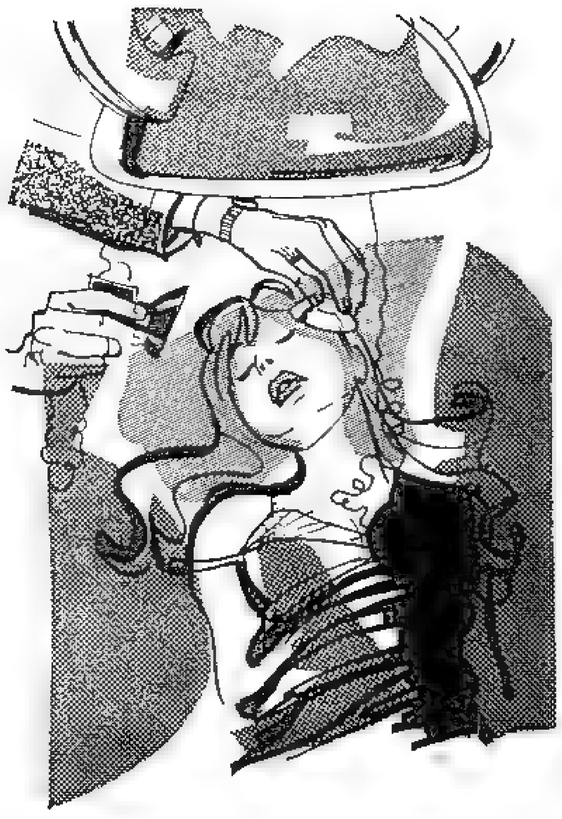

141

142

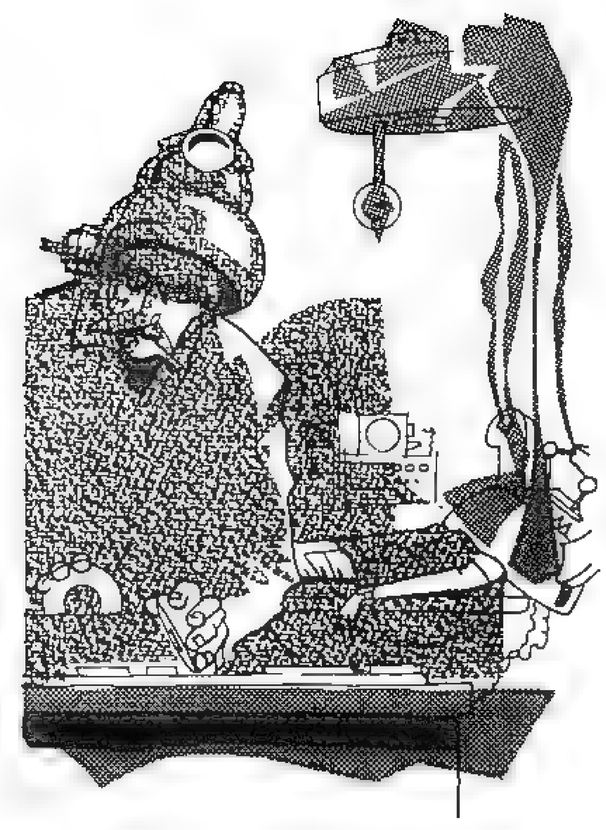

143

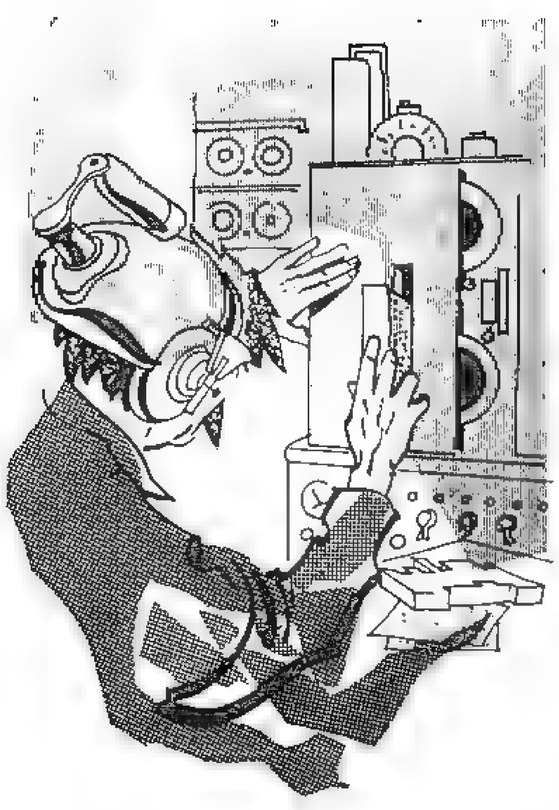

144

Als Sheila een half uur later bij kennis komt, bevindt ze zich weer in het landhuis
Ah! Beste kind . . . Je moet niet mijn foto's laten vallen . . .
Deed ik dat? . . . Zeg, ik voel me een beetje raar. Mag ik alsjeblieft een glas water hebben?

145

Als Sheila in het hotel is teruggekeerd is D.B. een kaart van de omgeving aan het bestuderen.
Ga je liften?
Ik heb antwoord ontvangen op enkele van mijn telegrammen. Het Ministerie zegt, dat er nergens soortgelijke gevallen van „zelfmoordkrankzinnigheid" geconstateerd zijn. Overeenkomstig deze kaart deden alle gevallen zich voor binnen een straal van anderhalve kilometer vanaf het dorp, met dat smokkelaarshol als middelpunt . . .

146

Even terug naar die slechte smokkelaars . . . wat deed je met duimendraaier nummer 1 en duimendraaier nummer 2?
Ik bracht ze naar het politiebureau en raad eens wat? Het tweetal pleitte „onschuldig" aan mishandeling. Zij beweren, lach niet, dat Dr. ZABOLLE degene was die de vechtpartij begon. Ze zeggen, dat de geleerde de eerste klap gaf. Wat zeg je me daar van?

147

148

149

150

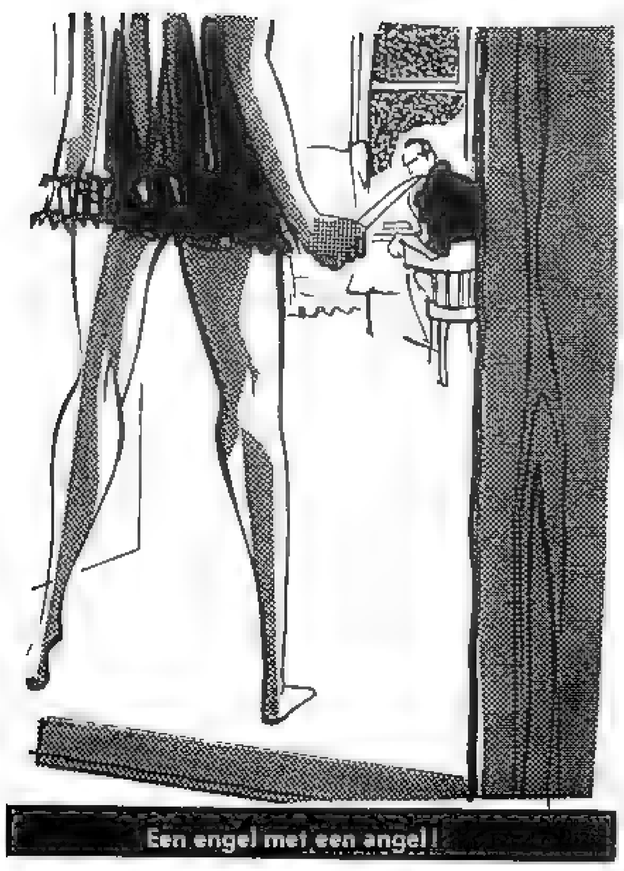

151

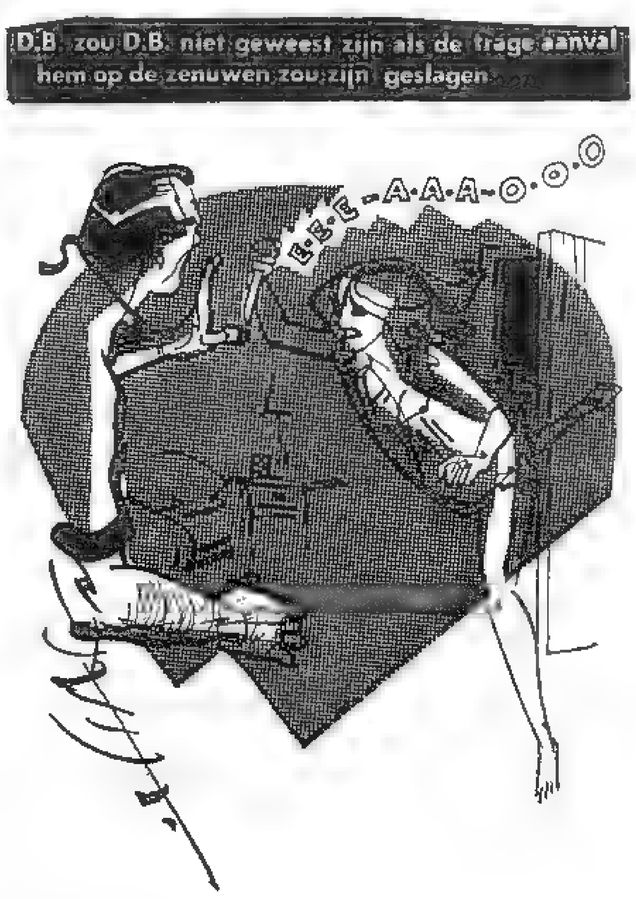

152

153

wordt vervolgd

POSTRIP TUM

HOE VRIJ IS DE VRIJE BALLOEN?
(een antwoord na drie nummers Vrije Balloen).

Daan Jippes heeft het eerste voorwoord goed begrepen. De Vrije Balloen is bestemd voor werk, dat niet aan bepaalde beperkingen is gebonden. Let wel: **BEPAALDE** beperkingen, **BEPAALD** bijv. uit hoofde van commerciële overwegingen. Hij heeft voorts goed begrepen, dat het werken onder deze beperkingen voor ons geen al te zwaar kruis is. Maar het betekent wel een zekere onvrijheid, vandaar de onvrede, die Jippes constateert. Deze onvrijheid hebben we niet bij de Vrije Balloen. Zó vrij is dus de Vrije Balloen.

Jippes signaleert bij ons een 'verongelijkte toon'. Wel, er is helemaal geen reden voor die toon, noch voor ons, noch voor 'de verantwoording-dragende instanties bij dergelijke publikaties' (D.J.), noch voor Daan Jippes. Naar deze verantwoording-dragende instanties luisteren we altijd aandachtig. Dat staat ook in 't voorwoord. Nu is Daan stomverbaasd, dat we ook bereid zijn de lezers van de Vrije Balloen aan te horen. Wij zijn altijd tot luisteren bereid geweest. Thans zeer zeker, nu we rechtstreeks kontakt hebben met onze lezers, zonder dat daar 'de verantwoording-dragende instanties' tussen zitten. Dat is een belangrijk stukje vrijheid van De Vrije Balloen. En we zijn inderdaad bereid tot beperkingen. Beperkingen, die **WIJ ONSZELF** opleggen, die niet van anderen komen. Zó vrij is de Vrije Balloen.

'Wie om andermans mening vraagt, geeft blijk van onzekerheid', zegt Daan Jippes. Volgens ons zijn het juist de onzekeren, die niets van een ander willen aannemen en zich krampachtig vastklemmen aan eigen inzichten. Maar dit terzijde! Het gaat hier niet om de 'zekere' of 'onzekere Balloen', maar om de Vrije Balloen.

Daan Jippes twijfelt aan het bestaansrecht van ons blad. Kennelijk ook aan dat van Stripschrift. Hij stelt tenminste voor, dit bestaansrecht een beetje op te vijzelen. Hoe je aan een recht kunt vijzelen, is ons een raadsel. Het is overigens een volstrekt zinloze bezigheid. Het bestaansrecht van dit soort publikaties is een onderdeel van onze persvrijheid, vastgelegd in onze democratische wetgeving. Jippes heeft hier kennelijk 'een zekere onvrede' mee. Dat is zijn goed recht. We nemen er nota van, maar we voelen ons niet verongelijkt.

We hebben ook nota genomen van Daan's kritiek op onze hoofdletter in het woord Uw. Ja, we weten dat het plaatsen van hoofdletters wat in onbruik is geraakt. Maar de Vrije Balloen is zo vrij, deze oude beleefdheidsvorm te handhaven.

De Vrije Balloen
korr.adres:
Woudrustlaan 31
Hensbroek (N.H.)

FANZINES EN MAGAZINES
door Kees de Bree

STRIPBEWUST nr.8. Het grootste deel van dit nummer wordt in beslag genomen door Bob Mau, de tekenaar van Kari Lente. Een interview met Mau, een Mau-bibliografie en vele Mau-illustraties. Verder nieuwtjes, verspreid in rubrieken met allemaal andere namen (stripselknipsels, pas verschenen, klets- & zwets rubriek, verse nieuwtjes), en korte artikelen over het nieuwe Olivier Blunder tijdschrift, Morris en de exposities van dierenstrips in Namen en Tante Leny in Rotterdam. Voor de abonnees van Stripbewust is een aparte 8 pagina's tellende bijlage waarin een jaarindex van Stripbewust en een dossier van Agent 327 is opgenomen. Abonnement f 7,– (voor 7 nrs). Te storten op giro 1251894 tnv C.van Pruissen, Breda.

CARTON
Een nieuwe aktiviteit van uitgever Jacques Glénat en eindelijk de eerste uitgave, die geheel aan cartoons gewijd is. Reeds verschenen deel 1 over Sempé, deel 2 over Chaval en nu dan deel 3 over Dubout. De delen 1 en 2 zijn reeds bij de uitgever uitverkocht, waaruit blijkt dat deze uitgave in een behoefte voorziet. Wat bevat deel 3 over Dubout? Allereerst een uitgebreide bibliografie met loopbaan, boekuitgaven, kranten en tijdschriften, affiches, menukaarten enz., kortom een grondig overzicht.

Verder artikelen over Dubout, zijn cartoons en tekeningen, door 8 experts. Heel mooi is een artikel over zijn handtekeningen op de tekeningen; een studie apart. En dan natuurlijk de cartoons en tekeningen, luchtig verspreid over 50 pagina's. Dubout, geboren 15-5-1905 in Marseille, is vooral bekend om zijn karikaturen van mensen en dan speciaal mensen in de massa. Je raakt niet uitgekeken op al zijn typetjes en op de details. Vakwerk, vakwerk!
Voor liefhebbers van cartoons dient nog vermeld te worden

de prijs van Carton, dat is per nummer 9 F, een abonnement van 4 nummers kost 36 F. De taal in Carton gebezigd is uiteraard frans, de cartoons uiteraard internationaal.
Adres van de uitgever: Editions Jacques Glénat, 4 Rue de la Liberté, 38000 Grenoble, France. (H.Stoovelaar)

STRIPROFIEL 2e jaargang nr.8/9. Een dubbelnummer waarin enkele grootheden uit het tijdschrift MAD worden behandeld (Jack Davis, Mort Drucker, Angelo Torres en Bruce Stark). Verder aandacht voor de strips in Het Parool, stripantikwariaat Panda en Suske en Wiske op de t.v. Met de nieuwsrubriek mee 40 pagina's. Prijs van een los nummer f 2,70. Te storten op girorekening 306045 tnv administrateur Striprofiel, Leeuwerikstraat 29, Wormerveer.

MIDAS, 3e jaargang nr.30. Naast platenbesprekingen, verslagen van feesten en jazzbijeenkomsten, gedichten, lekkere nonsensberichten ook ditmaal aandacht voor strips. In dit Midasnummer stripnieuws en het artikel 'Van Bulletje tot Balloen' waarin een globaal overzicht wordt gegeven van de ontwikkeling van de nederlandse strip. Jaarabonnement f 15,– (12 nummers). Te storten op giro 3013255 tnv R.Weenink, Arnhem.

CISO-STRIPGIDS no.8 met artikelen over Karel Verschuere (onmisbare steunpilaar van Willy Vandersteen), de hardhorendheid van professor Zonnebloem, de karikaturen-jungle van Marc Sleen, kartoenist Johan de Moor, en verder een kort interview met Uco Egmond, nieuws, boekbesprekingen en een herdruk van het stripverhaal 'Voor outer en Heerd' door Karel Verschuere. Vijftig pagina's wetenswaardigheden. Prijs f 4,95. giro 1412138. Uitg. Brabantia Nostra, Vogelenzanglaan 3, Breda.

FURORE vol.1 no.1. Het Kerstnummer van het alternatieve blad voor jong gebleven ouderen of, zo u wilt, oude jongeren. In dit blad schrijft en tekent een groot deel van de medewerkers die ooit Hitweek en Aloha groot maakten. Aart Clerkx zorgt voor dezelfde ongedwongen lay-out die Hitweek/Aloha zo'n eigen gezicht gaf. In dit eerste nummer van Furore (de 5 proefnummers niet meegerekend) een warrig verslag van de Tante Leny tentoonstelling in Rotterdam, een kort en oppervlakkig stukje van Piet Schreuders over het laatste Kuifje-verhaal 'Kuifje en de Picaros' en een leutige strip van Aart Clerkx. Dit alles en nog veel meer keurig bedrukte bladzijdes voor f 3,50.

DE STRIPWERELD nr.4/5 is een mooi gedrukte reprise van het stripverhaal 'Het Wonderschip' van Bob de Moor. Het verhaal heeft in 1949 in Ons Volkske gestaan maar is nooit eerder in albumvorm verschenen. Het is alleen jammer dat het interview met Bob de Moor, dat aan het 32 pagina's tellende verhaal voorafgaat, wat magertjes is uitgevallen. Het stripverhaal alleen is echter de moeite waard. Prijs f 4,25 (excl. f 2,– porto). Storten op Bank van Brussel nr. 320-0550536-34 tnv K.Driesen, Bisschoppenhoflaan 299, Deurne.

BOMMELMELDING

(Bij het verschijnen van een fascinerende selectie uit Tom

De lang verwachte selectie van Nederlands meesterstripwerk uit Tom Poes-weekblad is sinds enkele weken verkrijgbaar voor de aanvaardbare prijs van f 17,90.
Midden 1972 stelde de heer Van Laar uit Amsterdam in het Postriptum van dit blad de vraag of het eventueel mogelijk zou zijn het drie-en-een-halve jaargang omvattende Tom Poes-weekblad te herdrukken.
Als reactie daarop toonden zich toen een tiental lezers bereid voor een prijs variërend van f 25,– tot f 100, per jaargang, in te tekenen op een complete heruitgave van het blad.
Hoe groot het enthousiasme van deze kleine groep ook was, het bleek niet toereikend om een volledige uitgave van de grond te krijgen. Wel echter liet de zo selectiegevoelige uitgeverij Skarabee het oog vallen op dit met strips van hoge kwaliteit gevulde tijdschrift. Voor die kwaliteit stonden uitstekende tekenaars van de Toonderstudio's met hun strips garant: o.m. Hans G.Kresse met Eric de Noorman, Piet Wijn met Aram en Henk Sprenger met Piloot Storm.
Op grond van die kwaliteiten zal een selectie van T.P.W. dan ook zeker zijn eervolle plaats vinden tussen de andere Skarabee-selecties uit Panorama, Het Leven, Tuney Tunes en Cinema en Theater.
Overigens moet mij van het hart dat de samensteller van de Panorama-selectie het bestond niets, maar dan ook helemaal *niets* te vermelden over de bekende strip 'Sjors en Sjimmie' die zo'n *vijfentwintig* jaar in het blad meeliep, terwijl de samensteller van de selectie uit 'Cinema en Theater' - om daar maar niet voor onder te doen - Uk en Puk van Marten Toonder doodzweeg.
Maar genoeg daarover, laten we de fascinerende selectie uit Tom Poes-weekblad zelf ter hand nemen en vaststellen of die nu inderdaad zo fascinerend is. Bij het doorbladeren valt vast te stellen dat het met de keus van het Tom Poesverhaal 'Het geheimzinnige Boegbeeld', het Eric-verhaal 'De Man van het Noorden' (De balloenversie van 'Schipbreukelingen in Rome', en daardoor drie strips meer) en een volledig Piet Wijn verhaal 'Verowin' wel goed zit, immers al deze verhalen zijn als zodanig niet eerder in boekvorm verschenen. Tot zover dus prima, maar dan. . . verder resten alleen de vaste rubrieken, korte verhalen en losse gags!
Buiten de drie eerder genoemde complete vervolgstrips is niets, maar dan ook helemaal *niets* van de andere stripverhalen en hun makers opgenomen. Dat ze wel in de inleiding worden opgesomd, maakt de zaak alleen nog maar erger. Zo mankeren Piloot Storm van Henk Sprenger, Filo Fop van Ben van 't Klooster, Xander van Hans G.Kresse, Aram van Piet Wijn, Prins Valiant van Harold Foster en ga zo maar door. . .
In de inleiding stelt Kees de Bree, dat deze selectie gezien kan worden als de *meest zorgvuldige* keuze uit het *beschikbare* reproduceerbare materiaal en dat niet alles wat de voorkeur had kon worden opgenomen door het feit dat veel oorigineel materiaal verloren is gegaan of zou dat materiaal soms op voor de uitgever financieel moeilijk bereikbare plaatsen liggen?
Anders zou je moeten concluderen dat die zaken die niet zijn opgenomen niet te reproduceren waren, en dat weten we toch wel beter!
Ook de vermelding in de inleiding dat het blad Pum Pum geschaard dient te worden onder T.P.weekblad concurreren-de bladen is een pertinente onjuistheid. Pum Pum is nl. als bijlage bij de Belgische krant 'Het Laatste Nieuws' gestart op het moment dat T.P.W. opgehouden had te bestaan en kan mede door zijn inhoud veeleer gezien worden als opvolger van T.P.W. Verder wil ik over die inleiding nog dit kwijt:
In vele artikelen over strips (Stripvakbladen uitgezonderd, daar weet men van wanten) kan de auteur het maar niet nalaten de besproken werkjes een 'waarde' toe te kennen (wellicht ten bewijze van zijn stripdeskundigheid), die echter de leek de stuipen op het lijf jaagt en hem een extra slot op zijn zolder doet bevestigen, en dat terwijl de stripverzamelaar er flink van baalt.,
Ook Kees de Bree doet hieraan mee, getuige zijn inleiding: 'De flodderige, goedkope geschriftjes van destijds zijn inmiddels uiterst zeldzaam. (maar dan. . .) Momenteel moet men per jaargang zo'n kleine zeshonderd gulden neertellen, en men doet het *grif*.'

Daar waar het oude Tom Poeswerkjes betreft, zijn die prijzen dan nog enigszins te ontrafelen, omdat er immers een Tom Poes-prijslijst in de handel is. Raadpleging daarvan leert dat inderdaad de prijs van de *eerste* jaargang van T.P.W. zo'n f 575,– is, maar diezelfde gids leert ons ook dat de aangegeven waarden strips betreffen, die in uitstekende staat verkeren *en* dat men bij het van de hand doen van dit soort zeldzaamheden moet rekenen op een handelswaarde die varieert van 20-50% van de aangegeven prijzen. En waarom dan dat grif? Hoe moet een leek daar nu ooit wijs uit worden?
Verder viel me nog op dat in de inhoud van deze selectie meerdere keren wordt verwezen naar M.V.T. terwijl de betekenis daarvan niet wordt verklaard, natuurlijk weet de bommelfanaat wel dat dat Mondria Verzeichnis betekent, maar wat moet een doorsnee-burger er mee?
Toch blijft dit Bommelding de moeite waard om aan te schaffen.
Het is:
voor de Bommelfanaat een absolute must
voor de algemene striplezer een bundel met nederlands meesterwerk
voor de stripofiel een leuke aanwinst
voor de vroegere T.P.W.-abonnee een leuke herinnering
voor de verzamelaar van fascinerende selecties een aangename afwisseling
en
voor de belegger wellicht een leuke toekomstige schnabbel.

Omdat het toch een keer goed moet, volgt hierna de korte historie van het Tom Poes Weekblad.

Het eerste nummer van Tom Poes Weekblad verscheen op 28 november 1947. (12 blz.)
Het blad stond onder redaktie van grootmeester Marten Toonder en met de zakelijke beslommeringen hield de heer J.A. de Zwaan zich bezig.
Na de oorlog zijn de stripweekbladen als paddestoelen uit de grond geschoten. Het T.P.W. had daardoor veel concurrentie vooral van Belgische zijde, waar bladen als Kuifje en Robbedoes reeds grote bekendheid genoten. De prijzen van deze jeugdbladen waren vrijwel gelijk
Het T.P.W. was van een bijzonder goede kwaliteit. Het werd uitgegeven door de Rotogravure in Leiden en gedrukt in koperdiepdruk, welk procédé de gebruikte kleuren tot wonderlijke effecten bracht. Ook het formaat (24 x 31) kwam het tekenwerk zeer ten goede. Het is jammer genoeg gebleken dat de lezertjes liever een kleiner en dikker blad hadden. Met ingang van het negende nummer is het formaat dan ook teruggebracht tot 21 x 29; dit werd gecompenseerd door 4 blz. extra. Halverwege de 1e jrg. was het blad niet groter meer dan 20,5 x 28.
Met nr. 33 - 1e jrg. als eerste slachtoffer wordt het blad gedrukt door n.v. Uitg.Mij. 'Neerlandia' Utrecht, nu in offset. De mooie diepdrukeffecten zijn verleden tijd. De grote klap komt echter met ingang van nr.28 van de 3e jrg. Deze keer is het niet het gevolg van verandering van drukker, maar de inleiding tot de langzame maar

zekere ondergang van het blad. Men tracht d.m.v. sterke vermindering in artistieke kwaliteit het blad goedkoper te doen worden (de kleuren zijn een vlekkerig geheel geworden). Enig voordeel is uitbreiding tot 20 blz. Na enkele maanden komt het blad steeds meer in moeilijkheden. De prijs van het blad moet opgeschroefd worden van 25 cent naar 30 cent en enige tijd later zelfs naar 35 cent. Het mocht niet baten. Vooral deze periode (begin jaren 50) was voor de Nederlandse strip een zware tijd. In het nieuws kwam een gebeurtenis die vele Nederlanders deed besluiten de jeugd de verderfelijke strips te ontnemen. In Noord-Holland was nl. op gruwelijke wijze (net als in verschillende strips uit die tijd) een 10-jarig meisje vermoord door een even oud vriendje, die een gretig lezer van beeldromans bleek te zijn. Abonnementen werden opgezegd, zodat ook het T.P.W. gedoemd was te verdwijnen. Het blad heeft het nog uitgehouden tot 1951.
Eind 1950 verscheen naast T.P.W. de Bommelbode, die alleen van omslag verschilde, waarschijnlijk een poging om i.v.m. de papierschaarste meer papier toegewezen te krijgen. Onaangekondigd verscheen in april 1951 het laatste nummer van T.P.W. (nr.26 - 4e jrg.)
Rest ons nog de vraag welke wens Bommel geopperd zou hebben in het verhaal van de 'Wensvervuller', die in de laatste aflevering de wensgeest op bezoek krijgt.

P.S. De 15-jarige Jan Kruis uit Rotterdam is tot tweemaal toe bij een T.P.-tekenwedstrijd in de prijzen gevallen (1948).

Medewerkers T.P.W. en hun voornaamste produkten

Marten Toonder:
Tom Poes, Kappie, Baron Bluff, Don Sombrero
Ben van 't Klooster:
Filo Fop (= Fiedelflier v/d Spar)
H.G.Kresse:
Eric de Noorman, Xander
Henk Sprenger:
Piloot Arend Storm, Wist je dat?
James Ringrose:
Blix Kater, Willie en Wop
Wim Lensen:
Prof.Eureka, Sim en Pans
Wim v.Wieringen:
Simpelman
Frits Godhelp:
Bas en van der Pluim
Piet Wijn:
Aram, Verowin, de Moorse Tovenaar, de Zwarte Hertog, Manuello y Gonza (m.m.v. W.Gerhard)
Ansje Herblot en Kees van der Weert:
Marco Polo
Phiny Dick Toonder:
logboek van de goede sleepboot, Kraak, Miezelientje
Margje Toonder: (ex-vrouw J.G.Toonder)
Korte verhalen
Gerard v.Straeten:
illustrator
Philipsen:
Otto, de oppasser
Dimitri Frenkel Frank:
Korte verhalen

Buitenlandse vertegenwoordiging:

Harold Foster (vertaling door René Zwartjes):
Prins Valiant, Mast en Menie
Bob Green:
Bronco Bill, De Gele Draak, De Kapitein en de Rakkers

Cor Laurens

Nawoord Kees de Bree:

Dat ik in de inleiding schrijf: 'Deze selectie kan gezien worden als de meest zorgvuldige keuze uit het beschikbare, reproduceerbare materiaal' is volkomen juist. Van de fraaie omslagen van Tom Poes Weekblad was geen originele plaat meer over en het rechtstreeks reproduceren van de gekleurde tijdschriftomslagen was geen haalbare kaart. Dat is noch de schuld van de uitgever noch de mijne. Ook konden wij niet vrijelijk beschikken over een aantal strips die van belang waren om een volledig beeld te geven van Tom Poes Weekblad. Domweg een kwestie van rechten! Dat ik deze in de inleiding wel genoemd heb lijkt me een normale zaak daar ik de geschiedenis van het blad in ieder geval zo volledig mogelijk wilde maken. Ik had zelfs een vertekend beeld gegeven wanneer ik ze weg had gelaten.
Verder schrijf ik (door Cor Laurens aangevochten): 'De meeste Toondermedewerkers waren tevens leveranciers voor strips en verhalen van concurrerende bladen als 'Rob's Vrienden', 'Pum Pum'. . . Een waarheid als een koe, hoe je het ook draait of keert. Als 2 stripbladen in éénzelfde periode verschijnen (en dat was het geval bij Tom Poes Weekblad en Pum Pum, al was het slechts enkele maanden) dan zijn het concurrerende bladen. Zij eisen ieder een deel van de striplezende markt voor zich op. Logisch! Recent voorbeeld: Sjors en Pep, dezelfde uitgever, vaak ook dezelfde medewerkers, verschijnen in dezelfde periode. Oplagecijfers van beide tijdschriften dalen. Ze verdwijnen. Er komt één tijdschrift voor in de plaats, Eppo. Oplage is hoger dan die van Pep of Sjors afzonderlijk. Alweer logisch! *De concurrentie die bij keuzemogelijkheid altijd aanwezig is, valt weg!* Dan betwist Laurens het grif neertellen van die grove f 600,–. Ik schrijf (toch heus duidelijk): '. . . per jaargang *zo'n kleine* f 600,– neertellen en men doet het grif'. Dat er in de één of andere catalogus staat dat de 1e jaargang f 575,– waard is en dat men slechts een aantal procenten van het vermelde bedrag moet betalen, zegt mij niets. Het is niet te vergelijken met een postzegelcatalogus. Die bestaat al tientallen jaren en wordt door iedereen aanvaard in tegenstelling tot de Bommelcatalogus. Ik heb met eigen ogen gezien dat de 1e jaargang van Tom Poes Weekblad voor f 600,– wegging en de 2e jaargang voor f 575,–. Mag ik dan met recht spreken van *'zo'n kleine* f 600,–'? Ja of Ja?

URM LE FOU OFWEL DRUILLET IN ST. TROPEZ

door Kees de Bree

Eén van de moeilijkste dingen voor een striptekenaar is het vervaardigen van een strip die origineel is en origineel kan blijven zonder dat hij (de maker) gebruik hoeft te maken van kunstgrepen of 'maniertjes'. Eén van die uitzonderlijke tekenaars die daartoe in staat was leek Druillet in zijn eerste albums. Ingenieus verbrak hij de traditionele wijze van *vertellen* door niet strak vast te houden aan het aantal stroken dat een strippagina volgens een ongeschreven wet dient te hebben. Tekeningen die één of twee volle pagina's besloegen waren, en zijn, bij hem eerder regel dan uitzondering. Reden voor sommige tegenstanders om het werk van Druillet *niet als strip* te aanvaarden! Nonsens want een beeldenreeks (voorzien van tekst) in een logische volgorde die samen een verhaal vormen is niet afhankelijk van het formaat die bepaalde tekeningen binnen die beeldenreeks hebben. Toch moet ik bekennen dat ik bij het lezen van het laatste Druilletalbum 'Urm le Fou' tome II de weerzin tegen het aanvaarden van *Druillet als striptekenaar* goed ben gaan begrijpen.
Ten eerste presteert hij het om op 7 pagina's illustratie slechts één tekstwolkje te produceren met daarin de magere tekst 'Dieux de mes maîtres je vous hais'. Ten tweede tekent hij teveel grote platen over één en twee volle pagina's *uitsluitend omwille van het grafisch esthetische aspect.* Dat remt het verhaalverloop aanzienlijk en omdat Druillet klaarblijkelijk in een impasse zit en er eigenlijk nauwelijks een verhaal aanwezig is, wordt het verhaal niet alleen tijdelijk onderbroken maar *afgebroken* door de aparte, grote tekeningen. Ten derde is Druillet op het punt gekomen dat hij zichzelf begint te herhalen. Kijk naar de kledderige wezens in zijn futuristisch heelal, of naar de ornamenten van de gebouwen. Praktisch nergens verschillen ze van zijn eerste verhalen. Hij is alleen afgestapt van de Op-Art effekten die hem het predikaat

NIEUWS

Postbus 9494, Amsterdam.

'De Escher van de strip' opleverden. Onder invloed van zijn vriend Giraud, met wie hij samen strips maakt in Métal Hurlant, tekent hij nu hele pagina's in één kleurencombinatie.
Het ergste vind ik echter dat Druillet in steeds grotere mate gebruik maakt van goedkope, zeg maar rustig kitsch-effekten. Zo tekent hij bijvoorbeeld twee naakte vrouwen over de volle 2 pagina's. Welnu, je stelt je zo voor dat vrouwen in een toekomstige wereld er heel anders uitzien dan de vrouwen van nu, temeer daar er geen normale kerels meer leven maar alleen wandelende, beschimmelde skeletten die alleen als man herkend kunnen worden aan hun grijpgrage vingers die graaien als er een vrouw in de buurt is. Ook zijn deze levende lijken als mannetjes aan te wijzen daar hun gedrag hetzelfde is als die van de hedendaagse burgerman (dat wil zeggen: ze gebruiken de vrouw als lustobject èn als wezen dat hen van tijd tot tijd van drank en spijzen moet voorzien). Maar goed, zien die vrouwen in de toekomst er zoveel anders uit? Vergeet het maar! Het zijn vrouwen die je zo uit de Playboy zou kunnen pikken. Ronde Rubens-types met grote borsten. Ze zijn alleen even in St. Tropez geweest waar een vaardige body-painter hun ronde vormen nauwgezet van psychedelische voorstellingen heeft voorzien, waarna ze in het Indiase winkeltje om de hoek een fraai bewerkte vergulde helm hebben gekocht die zo leuk staat bij hun zwarte mascara-ogen en de goudgele en oranje schilderingen rond hun tepels. Extravagant dat wel maar Druillet had zijn energie beter kunnen gebruiken dan aan de tijdverslindende gedetailleerde sierhelmen of ornamenten, die nota bene exact hetzelfde zijn als vroeger. Wat meer aandacht voor het verhaal zelf bijvoorbeeld was geen luxe geweest. Het is zo simpel dat je met het noemen van drie handelingen alles genoemd hebt dat Druillet zijn stripfiguur URM laat doen: *eenzaam voortsjokken* (klein getekend) met op de achtergrond immense gebouwen, *vechten* tegen hogere machten en *toekijken* bij copieuze Fellini-achtige maaltijden van modderige wezens die net als Flash Gordon en Prins Valiant aan lange tafels zitten en hun maaltijden opgediend krijgen door naakte of halfnaakte diensters. Het is allemaal fragmentarisch, goedkoop en van iedere spanning ontdaan. Zelfs in de scènes waar Urm het moet opnemen tegen kwaadaardige legers, vuur, water, duisternis en demonen blijft het verhaal even vlak als de tekeningen (van dieptewerking heeft Druillet geen kaas gegeten). Geen ups, geen downs, geen climax, kortom een verhaal zonder begin of eind. Druillet heeft zich teveel geconcentreerd op de tekeningen afzonderlijk. Ze zijn verwisselbaar zonder dat het verhaal geweld wordt aangedaan. Nee, Urm le Fou is een triest geheel.
Druillet kan op deze manier nog jaren door gaan, maar dan hopelijk wel voor eigen genoegen. Wil hij het publiek iets bieden dan zal hij eerst een goede scenarist aan moeten trekken. Cynici zouden er aan toevoegen: '. . . en eerst eens leren tekenen'. Maar zo erg is het niet al is Urm zonder twijfel een dieptepunt in het oeuvre van Druillet. Het is te hopen voor de tekenaar dat zijn veelkleurig heelal slechts tijdelijk verduisterd is!

Philippe Druillet. Urm le Fou, tome II. Dargaud Editeur. Neuilly-sur-Seine. Ned.Import: Paranoia, Laren (N.H.). Giro 2069168. Prijs f 19,50.

UITGEVERIJEN

CLASSICS

O.m. verschenen: Schock no.47, met 'Griezelogen' van Carillo en Wessler, 'Nare Nachtmerrie van Mortimer en Wessler en 'Nachtmerriedorp' van Rubeny en Kashdan, Superman no.55 - 'De supersigaren van Perry White' en 57. Superman en Jimmy Olsen, Tarzan 12 200 'De Nieuwe Resident', 12 201 'Duivelse Razernij', 12 202 'De Moerassen van Holok' 12 203 'Jane ontvoerd'. Al het bovenstaande à f 1,35. Verder een Tarzan-album van Russ Manning 'Voorwereldlijke Pellucidar' à f 4,25.
Naast de nieuwe machtige Thor van Buscema/Conway 'De Verrijzenis' à f 4,25 o.m. de nieuwe serie 'Tar, de Holbewoner in zijn eeuwige strijd om het bestaan', zo te zien een 'voorloper' van Tarzan, maar daar zal Joe Kubert wel niet vreemd aan zijn. Prijs f 1,00.

DUPUIS

Deze uitgeverij heeft fors uitgepakt rond de nieuwe film 'De Fluit met zes Smurfen'; er zijn

een groot aantal smurfartikelen verkrijgbaar.
Een album met vierkleuren foto's en originele tekeningen uit de film (Bfrs 225).
12 zwart-wit posters (40 x 60 cm) die apart kunnen worden gebruikt maar met z'n allen ook één geheel kunnen vormen van 4.80 m. lengte (prijs per stuk Bfrs 79), 3 verschillende mobiles (Bfrs 79), 8 stickers verpakt in zakjes van 2 (Bfrs 35).
Mini-smurfalbumpjes, die elk een episode uit de film bevatten: 'Het toernooi' en 'De Muziekhandelaar' à Bfrs 49.
Kleurboeken à Bfrs 18 en natuurlijk zijn er nog alle (13) Johan en Pirriwiet albums en Smurfen albums (9) verkrijgbaar. Je zou voor sommigen hopen dat de Bfr devalueert.

VAN GENNEP

Bij Van Gennep Amsterdam is voor het NVV-jongerencontact een boekje verschenen onder de titel 'Handboek voor Jeugdloners'. De tekst is van Henne Pauli en Mirjam Bartelsman, de tekeningen zijn (eindelijk weer eens) van Theo van den Boogaard.

WERELDGESCHIEDENIS VAN HET BEELDVERHAAL

Bij Pierre Horray Editeur, zal dit najaar onder supervisie van Claude Moliterni, 'l'Histoire Mondiale de la Bande Dessinee' verschijnen met een Nederlands hoofdstuk van de hand van Kees de Bree en Martin Wassington. Dat moet wel een geweldig boek worden.

OBERON

Oberon brengt in 1976 een serie speciale stripalbums uit van Nederlandse tekenaars. De verhalen, die in deze serie verschijnen, hebben vroeger in Pep gestaan.
Deze uitgave in beperkte oplage, is speciaal voor de stripliefhebbers en alleen verkrijgbaar bij Het Stripschap. de 13 Stripantikwariaten en een aantal Stripspeciaalzaken. (zie lijst

op de Stripschap-pagina).
De uitvoering is op albumformaat met kleurenomslag en zwart-wit binnenwerk.
De albums verschijnen 2-maandelijks en steeds per 2 tegelijk.
Eind februari verschijnen allereerst 2 albums (Ridder Roodhart, Grote Pyr) van Dick Matena, (zie de advertentie van Oberon in dit nummer).
Ook komt een kleuralbum uit van Johnny Goodbye, wat bij geselekteerde verkooppunten verkrijgbaar is.

Het Stripschap brengt de zwart-wit- en de kleurenalbums in zijn speciale aanbiedingen.
Voor niet-leden zijn de albums verkrijgbaar à f 4,95 per stuk, voor leden van Het Stripschap à f 4,45 per stuk.
Betaling gaarne vóór 1 maart op postgiro 3291121 tnv Het Stripschap, postbus 104, Uithoorn. (Hans Stoovelaar)

PANDA

Bij deze kloekmoedige uitgeverij zal rond april van dit jaar een officiële - wat dat ook moge zijn - 'Katalogus der Nederlandstalige Stripalbums' verschijnen.
Hoe blij we met dit van 4.000 foto's voorziene werk, waarin de albums met vermelding van jaar van uitgifte voorkomen, zullen kunnen zijn hangt in grote mate af van de hoogte van de antikwarische prijzen. Hoe dan ook een uitstekend initiatief, waarop men al zo lang tevergeefs zit te wachten bij het SDCN. De prijs is - zo lang deze prijslijst zelf nog niet antikwarisch is - (hoe kort duurt dat niet tegenwoordig) zo'n dertig gulden, wat alle werk in aanmerking genomen, niet te hoog is.
Verder komt deze uitgeverij met een boekuitgave van Kresse's 'De Jeugd van Eric' (voorheen gepubliceerd, in het zo moeilijk te bemachtigen blad Pum Pum). Deze eenmalige, gelimiteerde uitgave zal zo'n 300 pagina's omvatten tegen een prijs van alweer f 30,– Ook de Stripkunst van Marten Toonder, waarover destijds in dit blad zulke leuke polemiekjes werden gevoerd, zal met geheel omgewerkte teksten over Bommel, Hollewijn, Panda en Kappie uitkomen. Zo'n 150 pagina's diepgang à f 20,–
Voorts zal medio februari onder de titel 'Imago' een serie monografieën (specials) van start gaan, waarvan het eerste deel met een omvang van zo'n 40 pagina's gewijd zal zijn aan Jean Dulieu. Prijs ca f 9,–.

SEMIC-PRESS

Het programma van deze uitgeverij voor het eerste kwartaal van dit jaar omvat:
Januari: Prins Valiant nr.V; Spirit nr.1; Olivier Blunder nr.V - Onmiskenbaar Olivier Blunder; Coccobill nr.11.
Februari: Flippie Flink Pocket nr.1; De rose panter nr.4; Dennis Extra nr.6; Vampirella nr.8; Marcopol nr.1; Amargo nr.1.
Maart: Popeye pocket nr.2; Woody Woodpecker Extra nr.4; Macabre nr.11; San Antonio (fait un tour); Mathai dor nr.2; Atila nr.1.

STANDAARD

Verschenen in de serie Pats, no. 3 'De laatste Kabouter', in voorbereiding nr.4. 'De lieve Loempia'.

F.C. KNUDDE

De nieuwste lotgevallen van sportvereniging 'Knudde' zijn gebundeld in een tweede stripalbum (form. 20 x 26) onder de titel 'F.C.Knudde'. In deze 48 pagina's omvattende bundel naast zorgelijke woorden en warme groeten van Knudde's voorzitter, terecht ook waarderende woorden (naast twee vrijkaarten en een variërend aantal consumptiebonnen) voor de CTBVDVVDKG, de commissie ter bevordering van de verbreiding van de Knuddegedachte.
In tegenstelling tot het eerste album 'Tikkie Trug', nu uitsluitend verslag van de gebeurtenissen binnen de F.C. Knudde, dus voetbalgrappen. Hoofdpersonen zijn als vanouds: Jaap, het ongepolijste talent met geniale invallen, dat steeds te laat door zijn medespelers worden doorzien, - Dirk, als keeper hèt grote slachtoffer van Jaap's unieke spelinzicht en de Trainer, een groot psycholoog en tacticus die er echter ondanks bikkelhard optreden niet in slaagt zijn elftal in de sub-top te brengen.
Dit album met een groot aantal voortreffelijke grappen is te bestellen door overmaking van f 4,95 op giro rekening 10303 tnv Plusprodukties, Rotterdam onder vermelding van F.C.Knudde.

ANDRE VAN DUINSTRIP

Zoals te verwachten was komt er een strip met André van Duin als hoofdrolspeler. Wat minder te verwachten was, was dat Fred Julsing die strip zou gaan maken en nog wel voor het Veronica Omroep Organisatie Programmablad, waarin de strip verschijnt onder de titel 'Een showboat vol heisa' . . .
O tempora, o mores, o Julsing.

OOK VANDERSTEEN TOT ILLEGAAL VERHEVEN

Eind december '75 verscheen een illegale herdruk van 'De Pantoscaaf' een verhaal van Willy Vandersteen. Het verhaal werd in de jaren 1949-1950 gepubliceerd in het vlaams padvindersblad 'De Knape' (1949 - nrs. 6 t/m 10; 1950 - nrs. 1 t/m 10).
Later werd het samen met 'Jan Strop's College Leven' van de hand van Camelbeke in album uitgebracht door het Algemeen Secretariaat van de K.S.A. (Katholieke Scouts Afd.?) te Roeselare.
Het is een beetje triest dat nu juist van Vandersteen's werk illegale uitgaven verschijnen, want juist *hij* toonde immers in het verleden aan alle begrip te hebben voor de verlangens van stripliefhebbers door nooit moeilijkheden te maken over herpublikatie van oud werk (zie de Ciso herdrukken).
Grappig is misschien weer wel dat deze illegale uitgever zowel Stripschrift als Ciso te snel afwas, immers beide bladen hadden al vergevorderde plannen met het heruitgeven van juist dit verhaal.
Deze herdruk van matige kwaliteit werd gesignaleerd voor de fikse prijs van f 5,50. (MWMGW)

DE SLEGTE

Bij De Slegte is nu voor f 0,75 verkrijgbaar het unieke 'strips, werk van nederlandse striptekenaars', de stripinformatiekrant met een overzicht van het werk van 172 tekenaars. Een goede belegging.

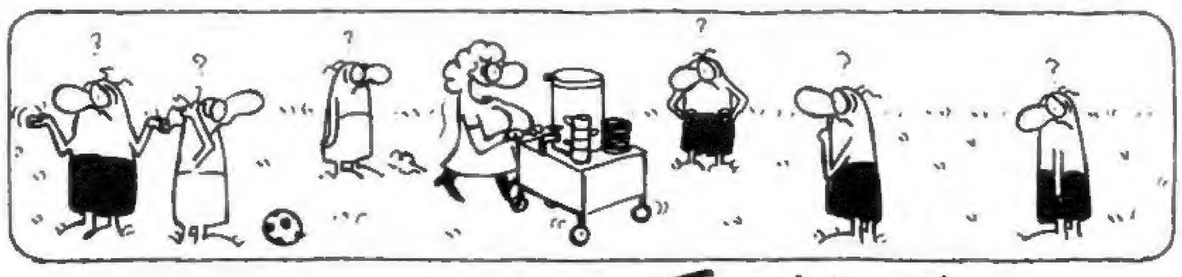

LAMBIEK

Een van de aardigste vernieuwingen die stripantikwariaat Lambiek in 1976 voor u in petto heeft is een reeks tentoonstellingen die in de zaak aan de Kerkstraat zal worden gehouden. De eerste expositie zal eind februari van start gaan, 2 maanden duren en is geheel gewijd aan Paulus' schepper Jean Dulieu. Nooit eerder gepubliceerd werk zal onder meer deel uitmaken van deze tentoonstelling, terwijl Dulieu persoonlijk schetsen zal verkopen. Omtrent de volgende tentoonstellingen houden we u op de hoogte.

BP SMURFEN

Bij de BP zullen dit jaar (tegen een iets hogere prijs) uitkomen: De vliegende smurf, De koningsmurf, De doktersmurf, De boze smurf, De biersmurf en een 3-delig plastic smurfhuis (±22,50)
(W.S.)

HOLLAND ANIMATION

De Nederlandse Vereniging ter Bevordering van de Animatiefilm maakt moeilijke tijden door. Het geringe aantal leden maakte een sterke kontributieverhoging noodzakelijk (tot f 55,– per jaar) wat weer als boemerang effect had dat 46 wanbetalers moesten worden afgevoerd en dat zo'n 20 opzeggingen volgden.
Ondanks deze zware tegenslagen liet het bestuur zich niet ontmoedigen, en zullen in 1976 - een beslissend jaar voor het voortbestaan van Holland Animation - een aantal nieuwe plannen verwezenlijkt worden. Zo zal het informatiebulletin een nieuw gezicht krijgen met een nieuwe manier van zetten, zullen er meer illustraties worden opgenomen; werkfoto's en tekeningen uit animatiefilms, zullen meer bijdragen worden opgenomen over de technische ontwikkeling op animatiefilmgebied en zal meer informatie worden verstrekt over binnen- en buitenlandse animatiefilms.
In de verdere plannen van het bestuur is nog een grotere openheid (tot dusver was Holland Animation een zeer elitair clubje) opgenomen, waardoor introducees en studenten van akademies toegang tot de kontaktdagen krijgen.
Behalve aan dit zeer ambitieuze programma is Holland Animation Bulletin van december '75 vooral gewijd aan de onlangs overleden animator Harold Mack, die bij ons vooral bekendheid geniet door zijn werk (samen met John van der Meulen) in de reorganisatie van de Toonderstudio's (1950-1958).
Films die daaruit voortkwamen waren o.m. 'The Golden Fish' en 'Moonglow'.
Verdere informatie over Holland Animation kunt u verkrijgen bij Cornelis Kapsenberg, Kruisbeklaan 11, Den Haag. tel. 070-680626.

WOODSTOCK VERGUISD!

25 jaar geleden ontwierp Charles M.Schulz dat mistroostige joch met een waterhoofd, de mateloos populaire Charlie Brown. Reden voor kranten en tijdschriften om de Peanuts eens onder de loep te nemen. Voor bibliografen en andere geïnteresseerden is het handig te weten dat Elseviers Magazine in het nummer van 29 november '75 onder de titel 'Charlie Brown trok in 25 jaar een kwart miljard lezers' een aardig artikel afdrukte. In Het Parool van zaterdag 27 december verscheen van de hand van R.Keegel 'Hartelijk gefeliciteerd Charlie Brown'. Een verouderd artikel daar Keegel als documentatie kennelijk uitsluitend het boekje 'Charlie Brown & Charlie Schulz' (1971) en misschien het kerstnummer van Newsweek (1971) heeft geraadpleegd. Dus voor de zoveelste keer het verhaal van de prullenmand waarop, tegen de zin van Schulz, Snoopy staat afgebeeld met een doctorsbul. Erger is het dat Keegel kans ziet op een hele krantenpagina nergens Woodstock (het niet weg te denken wankel vliegende kameraadje van Snoopy) te vermelden. Het vogeltje dat in de loop der jaren is uitgegroeid tot één van de belangrijkste figuurtjes in de strip. Kijk, als je niet eens in staat bent de belangrijkste (én meest voorkomende) figuren uit een strip te vermelden, schrijf er dan niet over! En helemaal niet als je niets te vertellen hebt. Overigens een oude kwaal van Het Parool waar het strips betreft! (KdB)

PIET SNOT IN VORMINGSLAND

Tekstschrijver/tekenaar Bram Vermeulen (van Neerlands Hoop) heeft voor de afdeling voorlichting van de landelijke organisatie vormingswerk een stripboekje gemaakt om te laten zien dat vormingswerk jongeren wel degelijk iets te bieden heeft. Piet Snot in Vormingsland heet het werkje en het is voor 75 cent te koop bij de LOVWJ, St. Laurensdreef 49, Utrecht.

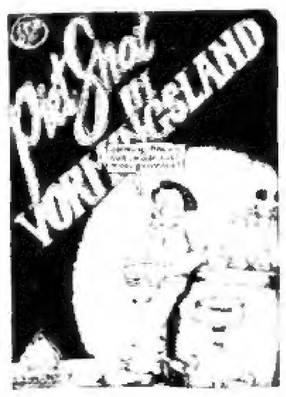

VNU

Naar aanleiding van de stripcollage, opgebouwd uit erotische stripscènes, die door studio Van Wulften werd gemaakt om het artikel over 'sex in strips' (decembernummer Muziek Express) te verluchten is chef-redakteur Paul Deckers van Muziek Express op de vingers getikt. Hoge bonzen van de VNU lieten hem weten dat hij verantwoordelijk was voor de inhoud en dat het opnemen van een dergelijke illustratie niet van pas kwam. Eventuele verdere misstappen van de hoofdredakteur zouden konsekwenties kunnen hebben voor het blijven vervullen van zijn taak. En dat alles om een onschuldige collage die alleen toonde wat er in het hele land vrijelijk te koop is aan sexstrips. We kunnen zeggen dat na Nieuwe Revue's Ton van Dijk nu Paul Deckers het slachtoffer dreigt te worden van de misplaatste en van weinig inzicht getuigende fatsoensnormen die de VNU-bonzen er op na houden.

HERGé

Al twintig jaar stuurt Hergé heel bijzondere kerstkaarten naar zijn relaties. In nummer 1976-1 van de **Vlaamse** Kuifje zijn de mooiste afgedrukt, in een supplement van acht bladzijden. Misschien is het nog na te bestellen (P.H.Spaaklaan 1-11, 1070 Brussel). Een nummer kost 18 Frank (f 1,30), maar tel daar gerust nog maar een gulden bij op voor verzendkosten.

MAD

Momenteel bij diverse antikwariaten verkrijgbaar een bundeling van de door Wallace Wood getekende satirische strips die verschenen zijn in het tijdschrift MAD. Een unieke verzameling van 89 pagina's. Helaas is de kwaliteit van het gereproduceerde werk bar slecht. Stencil of papier-offset. Bekende stripfiguren die op de hak worden genomen zijn ondermeer: Pogo, Flash Gordon, Terry and the Pirates, Little Orphan Annie, Prince Valiant en meer van die belangrijke jongens. Ook al is de druk slecht, de tekencapaciteiten van Wood maken het kopen van dit werkje meer dan waard. Prijs f 6,90.

FLITSEN

Ron Kaal legt momenteel de laatste hand aan de vertaling van het unieke boek 'The art of Walt Disney' ooit uitgeroepen tot boek van het jaar. Zowel in Amerika als in Nederland. Nu lopen dergelijke projecten altijd iets uit, dus zal het boek wel in het najaar verschijnen in plaats van in het voorjaar zoals oorspronkelijk gepland was. We hopen uiteraard dat we ongelijk krijgen. Op voorstel van Ron Kaal zal de nederlandse versie waarschijnlijk meer tekeningen bevatten dan de amerikaanse versie. Er is genoeg ruimte in de marge. Prima initiatief van vertaler èn uitgever Landshoff.

Op school lazen wij met veel genoegen de avonturen van Winnie the Poeh. Een genoegen dat bij herlezing van Poeh immer bleef. Van welke boeken kan je dat allemaal zeggen? Bij uitgeverij Van Goor Zonen zijn enkele nieuwe Poeh-bewerkingen verschenen: 'Winnie-de-Poeh', 'Het huis in het Poehhoekje' door A.A.Milne met illustraties van E.H.Shepard. Bij dezelfde uitgeverij verscheen het op bovengenoemde boekjes geïnspireerde 'Poeh Feestboek' van Virginia H.Ellison (bewerking Toos Blom). In dit Poeh-feestboek staan allerlei ideeën voor het maken van uitnodigingen, versieringen, spelletjes, eten en drinken. Allemaal verzonnen door Poeh en zijn vriendjes. Een feestelijk kinderboek met de zo bekende, prachtige illustraties van het beertje Poeh! Prijs f 6,90. Paperback. 112 pagina's.

'VIEWS' is de titel van het luxe boek waarin kleurige tekeningen en ontwerpen zijn opgenomen van de grafische ontwerper Roger Dean. Hij is vooral bekend door de prachtige platenhoezen die hij heeft ontworpen voor vele popgroepen onder wie 'Yes'. Verder heeft hij veel omslagen voor SF-boeken en posters gemaakt. Mooi, heel mooi. Prijs f 22,50. Formaat 30 x 30 cm. 156 pagina's. Full color op luxe papier. In Nederland gedrukt door Chevalier, Rotterdam.

STRIPSCHRIFT IN MAART:

- BERT BUS
- LUCKY LUKE
- ONG-GEZIEN
- IN DE ZOEKER

Wout's
Antikwariaat
Oostenburgergr. 69
Amsterdam-O
Tel. 224680